

TMMOB
İnşaat Mühendisleri Odası

İkinci İnşaat Mühendisliği **KURULTAYI** **KARARLARI**

13-14 **Aralık** 2025
Ankara

TMMOB

İnşaat Mühendisleri Odası

Necatibey Cad. No: 57, Kızılay / Ankara

Tel: 0.312.294 30 00 - Faks: 294 30 88

E-posta: imo@imo.org.tr - www.imo.org.tr

Oda Yayın No: İMO/26/01

Baskı Tarihi: 23 Ocak 2026

ISBN: 978-605-01-1730-1

Baskı

Ziraat Gurup Matbaacılık Ambalaj San. Tic. A.Ş.

Bahçekapı Mah. 2534 Sok. No: 18 Şaşmaz / Ankara

Tel: 0.312.384 73 44 - Faks: 0.312.384 73 46

Matbaa Sertifika No: 48052

Kurultay Düzenleme Kurulu

Taner Yüzgeç

Başkan

Özer Akkuş

Tansel Önal

Evren Korkmazer

Serap Dedeoğlu

Niyazi Parlar

Mustafa Çobanoğlu

Mahir Kaygusuz

Arif Emre Sağsöz

Eylem Ulutaş Ayatar

Hasan Akkar

49. Dönem Yönetim Kurulu

Nusret Suna

Yönetim Kurulu Başkanı

Selçuk Uluata

Yönetim Kurulu II. Başkanı

Bülent Tatlı

Yönetim Kurulu Sekreter Üyesi

Özer Akkuş

Yönetim Kurulu Sayman Üyesi

Jale Alel

Yönetim Kurulu Üyesi

Tansel Önal

Yönetim Kurulu Üyesi

Evren Korkmazer

Yönetim Kurulu Üyesi

İçindekiler

Sunuş.....	9
Önsöz	11

1. Ülkemizde İnşaat Mühendisliğinin Niteliksel Sorunları ve Çözüm Yolları

1.1. Mühendislik Hizmetleri İçin Yetkin Mühendislik ve Belgelendirme	13
1.2. Mühendislerin Yetki ve Sorumlulukları	14
1.3. Meslek Etiği.....	16
1.4. Etüt Proje ve Danışmanlık Alanlarında Hizmet Veren Büroların Nitelik Sorunları ve İhtiyaçları	17
1.5. Kamu veya Özel Kurum ve Kuruluşlarında Yaşanan Nitelik Sorunları ve İhtiyaçları	19
1.6. Yüklenici Kuruluşların Niteliksel Sorunları ve İhtiyaçları	20
1.7. Bilirkişilerin Nitelik Sorunları, Yetkinliği ve Sorumlulukları.....	22

2. İnşaat Mühendislerinin Çalışma Alanları ve İstihdam Koşulları

2.1. Kamuda Çalışan Mühendisler	24
2.2. Kamu-Özel Yapım İşlerinde Çalışan Mühendisler	25
2.3. Şantiye Şefliği Yönetmeliği Kapsamında Çalışan Mühendisler.....	26
2.4. Proje ve Müşavirlik Alanında Çalışan Mühendisler	27
2.5. Yapı Denetimde Çalışan Mühendisler	28
2.6. Akademik Alanda Çalışan Mühendisler (Akademisyenler)	29
2.7. İşsiz Mühendisler	30
2.8. İnşaat Mühendisliği Alanında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	31
2.9. Çalışma Alanlarında Yaşanan Şiddet Problemleri.....	32
2.10. Emekli Mühendisler	33

3. İnşaat Mühendisliği Açısından Kamusal Politikalar

3.1. Demokratik İşleyişin ve Hukukun Mühendislik Politikaları Açısından Önemi.....	34
3.2. Kamu Yatırımlarında Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik	36
3.3. Kamusal Bir Hizmet Olarak Yapı Denetim Sistemi	37
3.4. Riskli Yapı Stokunun Dönüştürülmesi.....	39
3.4.1. Riskli Yapı Stokunun Tespiti ve Yapı Envanterinin Çıkarılması.....	39
3.4.2. Kentsel Dönüşüm.....	41
3.4.3. Güçlendirme.....	42
3.5. Afet Yönetimi ve Politikaları	43
3.6. İmar Politikaları.....	46
3.7. Sürdürülebilir Çevre Politikaları.....	48
3.8. Su Politikaları.....	50
3.9. Ulaşım Politikaları	52
3.10. İhale Politikaları	54
3.11. Kentsel Altyapı Politikaları	56
3.12. Enerji Politikaları.....	58
3.13. Kıyı ve Deniz Politikaları.....	60
3.14. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Politikaları	63

4. İnşaat Mühendisliği Eğitimi

4.1. Yüksek Öğretimde Öğretim Yerine Öğrenim Odaklı Bir Anlayışın Geliştirilmesi	66
4.2. Eğitimde Niteliğin Geliştirilmesi Açısından Akademik Özerklik ve Bağımsızlık	67
4.3. İnşaat Mühendisliği Bölümlerinin Altyapı Olanakları ve Akademik Personel Yeterlilikleri	69
4.4. Akademik Çalışmalarda Yeterlilik, Akademik Unvanlarda Liyakat	70
4.5. Üniversitelerin ve Akademisyenlerin Piyasaya Doğrudan Mühendislik Hizmeti Vermesi	72
4.6. İnşaat Mühendisliği Kontenjanları ve Mühendislik Baraj Puanları.....	73
4.7. Orta Öğretimde Bilimsel ve Laik Eğitimin Mühendislik Bölümleri Açısından Önemi	74
4.8. Eğitimde Stajın Önemi ve Herkes İçin Ulaşılabilir Olması.....	75
4.9. Yükseköğretimde Öğrenim Hakkının Geliştirilmesi.....	76

5. Geleceğin İnşaat Mühendisliği ve İhtiyaçları

5.1. Dünyada ve Türkiye’de Sosyolojik ve Demografik Değişimler ve İnşaat Mühendisliği Alanına Olası Etkileri	78
5.2. Bilişim Alanındaki Gelişmeler ve İnşaat Mühendisliği Alanına Olası Etkileri	79
5.3. İnşaat Mühendisliği Uygulama Alanlarında Değişimler ve İnşaat Mühendisliği Alanına Olası Etkileri	79
5.4. İnşaat Mühendisliğinde Malzemelerin Gelişimi ve Değişimi	80

6. İnşaat Mühendisleri Odası, Mesleki İlişkiler, Dayanışma ve İş Birliği

6.1. İstihdam Koşulu ve Çalışma Alanlarına Göre Meslektaşlarla İlişkiler	81
6.2. Öğrencilerle İlişkiler	83
6.3. Diğer Mühendislik-Mimarlık Alanlarıyla İlişkiler.....	84
6.4. Merkezi ve Yerel İdarelerle İlişkiler	85
6.5. Mesleki Paydaşlarla İlişkiler	86
6.6. Demokratik Kuruluşlarla İlişkiler.....	86
6.7. İnşaat Mühendisliği Mesleğinin Bütünlüğünün Korunması.....	87

Sunuş

Değerli Meslektaşlarımız,

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası olarak, mesleğimizin ve ülkemizin geleceğine dair sözümüzü söylemek, sorunlarımızı ve çözüm önerilerimizi ortak akılla somutlaştırmak amacıyla 13-14 Aralık 2025 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirdiğimiz 2. İnşaat Mühendisliği Kurultayı’nı başarıyla tamamladık.

Tüm Türkiye’den delege meslektaşlarımızın katılımıyla demokratik ve katılımcı bir ortamda gerçekleştirdiğimiz Kurultay; yalnızca mesleki bir toplantı olmanın ötesinde, ülkemizin ekonomik ve politik konular başta olmak üzere can alıcı sorunlarının meslek alanımıza ve meslektaşlarımıza yansımaları ile doğal afetlerin yarattığı maddi manevi yıkımın etkileri altında, inşaat mühendisliğinin hayati rolünü yeniden tanımlayan ve somut çözüm önerileriyle geleceğe yönelik perspektif sunan bir irade beyanı olma niteliğindedir. Deprem başta olmak üzere meydana gelen afetlerde akıl almaz seviyelerde can ve mal kaybının yaşandığı coğrafyamızda, güvenli yapı üretiminden kamusal politikalara, inşaat mühendisliği eğitiminden istihdam koşullarına kadar geniş bir yelpazede, mesleğimizin yol haritasını bu kitapçıkta yer alan kararlar ile çizmiş bulunuyoruz. Belirlediğimiz bu perspektif; mühendislik hizmetlerinin bir maliyet kalemi değil, can güvenliğinin teminatı olarak görüldüğü; yetkinliğin, liyakatin ve mesleki bağımsızlığın esas alındığı; diplomaların sadece bir belge olmaktan çıkıp nitelikli bir eğitimin ve deneyimin tescili haline geldiği, meslek alanımıza yeni bir bakışın ve düzenin inşasını hedeflemektedir.

Vurgulamak gerekir ki elinizde bulunan Kurultay kararları; şubelerimizde yapılan hazırlık çalıştaylarına katılan, komisyonlarda görev alan ve Kurultay’da delege olarak görüş ve önerilerini paylaşan meslektaşlarımızdan oluşan büyük bir kolektifin ürünüdür. Burada yer alan her bir madde; mesleki itibarımızın korunması, halkın can ve mal güvenliğinin sağlanması, doğayı ve kamu yararını gözetken bir mühendislik pratiğinin hayata geçirilmesini savunan kararlı bir duruşu ifade etmektedir. Bu metinler, sadece birer temenni değil; mühendislik lisans eğitiminden meslek alanımızı yakından ilgilendiren tüm mevzuata; proje, imalat ve denetim aşamalarındaki uygulamalara kadar yapılması zorunlu reformlar için Odamızın yürüteceği hukuksal ve toplumsal mücadelenin de dayanağı olacaktır.

Kurultayımızda alınan kararların; Yetkin Mühendislik sisteminin yasal zemine kavuşması, meslektaşlarımızın ekonomik haklarının güvence altına alınması ve afetlere dirençli kentlerin inşası yolunda hem Odamızın gelecek dönemlerde yapacağı çalışmalara ışık tutacağına hem de karar alıcılar nezdinde belirleyici bir referans olacağına inancımız tamdır.

Mesleğimizi bilimin, tekniğin ve etik değerlerin ışığında yüceltmek, toplumun güvenli geleceğini inşa etmek adına omuz omuza verdiğimiz bu mücadelede emeği geçen tüm meslektaşlarımıza teşekkür ediyor; Kurultay Kararlarımızın meslektaşlarımıza ve halkımıza faydalı olacağından kuşku duymadığımızın altını çiziyoruz.

Saygılarımızla,

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası

49. Dönem Yönetim Kurulu

Önsöz

Değerli Meslektaşlarımız,

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası olarak, mesleğimizin birikmiş sorunlarına ortak akılla çözüm aramak ve geleceğin inşaat mühendisliğini bugünden kurgulamak amacıyla yola çıktığımız 2. İnşaat Mühendisliği Kurultayı sürecini tamamlamış bulunuyoruz. İlki 2012 yılında gerçekleştirilen Kurultayımızın ardından, 13 yıllık uzun bir aradan sonra ikincisini, 13-14 Aralık 2025 tarihlerinde Ankara'da hayata geçirmenin ve Kurultay'da alınan kararları sizlerin değerlendirmesine sunmanın heyecanını yaşıyoruz.

Elinizdeki bu çalışma, masa başında hazırlanmış soyut metinlerden ibaret değildir. Bu kitapçıkta yer alan kararlar; aylar süren titiz bir hazırlık sürecinin, şubelerimizde üyelerimizin yoğun katılımıyla gerçekleştirilen çalıştayların ve bu çalıştaylarda ortaya konan görüşlerin, Düzenleme Kurulumuz ve ilgili komisyonlarca derlendikten sonra Kurultay'da yürütülen verimli tartışmaların ardından son şeklini almıştır.

İnşaat Mühendisliği Kurultayı, hem süreç olarak mesleğin sorunlarını ve sahadaki zorlukları en iyi bilenlerin bizzat meslektaşlarımız olduğunun bilinciyle en geniş katılımı hedeflemiş hem de sonuçları itibarıyla Odamızın 70 yıllık köklü birikimini, bu geniş katılımdan gelen görüşlerle harmanlayarak geleceğe yön verecek güçlü bir yol haritası oluşturmayı amaçlamıştır.

Bu kapsamda, geçtiğimiz Mayıs ayından Ekim ayına kadar ülke genelinde şube ve temsilciliklerimiz dahil olmak üzere toplam 39 noktada çalıştaylar düzenlenmiş, ayrıca dijital forumlarımız üzerinden tüm üyelerimizin görüşleri alınmıştır. Meslektaşlarımızın süreci sahiplenmesiyle, tüm başlıklara yönelik gerekçeleriyle birlikte toplam 2494 somut öneri toplanmıştır. Düzenleme Kurulumuz ve ilgili komisyonlarımız, günümüz teknolojisinin imkanlarından ve yapay zeka uygulamalarından da faydalanarak bu önerileri tasnif etmiş; sorun tespitleri ve çözüm önerilerinin büyük ölçüde örtüştüğü güçlü bir ortak zemin oluşturmuştur.

Kurultayımızda, 6 ana başlık altında yürütülen tartışmaların ardından son şeklini alan kararlar; 53 maddeden oluşmaktadır. Bu ana başlıklar;

1. Ülkemizde İnşaat Mühendisliğinin Niteliksel Sorunları ve Çözüm Yolları
2. İnşaat Mühendislerinin Çalışma Alanları ve İstihdam Koşulları
3. İnşaat Mühendisliği Açısından Kamusal Politikalar
4. İnşaat Mühendisliği Eğitimi
5. Geleceğin İnşaat Mühendisliği ve İhtiyaçları
6. İnşaat Mühendisleri Odası, Mesleki İlişkiler, Dayanışma ve İş Birliği'dir.

Bu kitapçıkta yer alan her bir madde; yetkin mühendislikten şantiye şefliğine, deprem ve afet yönetiminden kentsel dönüşüme, mühendislik eğitimindeki nitelik kaybından meslektaşlarımızın özlük haklarına kadar mesleğimizin kanayan yaralarına parmak basmakta ve çözüm önerileri sunmaktadır. Kitapçıkta yer alan kararlar, bilhassa gerekçeleriyle birlikte bir bütün olarak dikkatle incelendiğinde, bu çalışmada meslek alanımızı kapsayan tüm konularda son derece derinlikli değerlendirmelerin ve çözümlerlerin yapıldığı ve meslektaşlarımıza temel bir başvuru kaynağı oluşturulduğu görülecektir. Oluşturulan bu çerçeve belge, İnşaat Mühendisleri Odasının önümüzdeki uzun yıllar boyunca politikalarına temel oluşturacaktır.

Tüm inşaat mühendisi meslektaşlarımızın, meslek alanımızın ortak sorunlarına kalıcı çözümler üretilmesi için bu kitapçıkta yer alan kararları benimsemesi ve meslek alanımızın daha iyiye, meslektaşlarımızın da hak ettikleri değere ulaşabilmesi için bu kararların hayata geçirilmesi mücadelesine güç vermesi gerektiğine inanıyoruz.

Bu yoğun çalışma sürecine katkı sunan Yönetim Kurulumuza, tüm şube ve temsilciliklerimize, komisyon üyelerimize, çalışma arkadaşlarımıza ve sundukları görüşlerle sürece dahil olan meslektaşlarımıza teşekkür ediyoruz. 2. İnşaat Mühendisliği Kurultayı'nın mesleğimiz, meslektaşlarımız ve ülkemiz için aydınlık bir geleceğe vesile olmasını diliyoruz.

Saygılarımızla,

2. İnşaat Mühendisliği Kurultayı
Düzenleme Kurulu

1. Ülkemizde İnşaat Mühendisliğinin Niteliksel Sorunları ve Çözüm Yolları

1.1. Mühendislik Hizmetleri İçin Yetkin Mühendislik ve Belgelendirme

Gerekçe:

10 yıllardır süregelen Yetkin Mühendislik sistemine dair tartışmalar, salt teknik bir gereklilik olmanın ötesinde, Türkiye'deki siyasi irade, ekonomik tercihler ve meslek örgütlerinin kamusal alandaki rolüne dair derin bir mücadeleyi yansıtmaktadır. Yetkin Mühendisliğin uygulanamaması, teknik zorluklardan veya kaynak yetersizliğinden değil, doğrudan siyasi ve idari tercihlerden kaynaklanmaktadır.

Ekonomik ve politik tercihler, yapıların tasarım, üretim ve denetim süreçleri üzerinde düşük maliyet ve süre baskısı yaratmaktadır. Mühendislik ve mimarlık hizmetleri, kârı maksimize etme amacı güden sistemde "maliyet artırıcı bir unsur" olarak görülmektedir.

Yetkin Mühendislik sistemi ise;

1. Niteliği zorunlu kılarak bu maliyet odaklı yapıyı tehdit etmektedir.
2. Kuralsız ve cezasız yapılaşma kültürüne doğrudan karşı durmaktadır.
3. Denetimin kamusal bir hizmet olarak verilmesini sağlayacak yeni bir denetim modelinin parçasıdır.
4. Genç mühendislerin imza yetkisinin kötüye kullanılması ve düşük ücretlerle sömürülmesine engel olmaktadır.
5. Kayırmacılığın, liyakatsizliğin ve siyasi etkiyle karar almanın önünde engeldir.

Yetkin Mühendislik sisteminin hayata geçirilmesi, hem mesleki liyakat ve etik değerlerin güçlenmesi hem de kamu güvenliğinin sağlanması açısından kaçınılmazdır. Yetkin Mühendislik, yapı üretim sürecinin ve sonuçlarının doğrudan kamu güvenliğini ve toplumsal refahı etkilemesi nedeniyle hayati öneme sahiptir.

Halkın can ve mal güvenliğinin yanı sıra, ulusal kaynakların doğru kullanılması ve bilgi-bilinç düzeyinin artması, yetkin teknik kadroların varlığıyla doğru orantılıdır.

Yetkin Mühendislik sistemi, mesleğin sadece teknik bir iş değil, aynı zamanda toplumsal, çevresel sorumluluk ve etik bilinci gerektiren, kamu yararını gözetken hayati bir faaliyet olduğunu kabul eden bir anlayışın ürünüdür.

Yetkin Mühendislik, mesleki standartları yükselterek mühendislerin itibarını, bağımsızlığını ve uzmanlaşmasını sağlamanın temel aracıdır. Ayrıca bu sistem, meslektaşlarımızın kendilerini mesleki olarak sürekli geliştirmesini ve yeterliliklerini düzenli aralıklarla kontrol etmesini sağlayacaktır.

Yetkin mühendislik, mesleki yeterliliği sağlayarak işi ehline verebilmenin en güvenli yolu olarak değerlendirilmektedir. Bu sistem, liyakat esaslı bir belgelendirme düzeni oluşturmayı amaçlamaktadır.

Yetkin Mühendislik sisteminin kurulabilmesi için 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun'un değiştirilmesi şarttır. Bu sistemi hayata geçirecek en yetkili kurum, meslek mensuplarının sicilini ve faaliyetlerini takip eden, anayasal yetkiye sahip olan meslek odalarıdır. Yetkin Mühendislik, meslek odalarının sürece etkin katılımını sağlayacak yeni bir denetim süreci modelinin de parçasıdır. Yetkin Mühendislik sistemi tüm dünyada olduğu gibi merkezinde meslek kuruluşlarının olduğu bir işleyişe sahip olmalıdır.

Karar 1:

Ülkemizin bir afetler coğrafyası olduğu gerçeği ve yapı üretim süreçlerindeki köklü sorunlar göz önüne alınarak; halkın can ve mal güvenliğini teminat altına almak, ülke kaynaklarının doğru kullanılmasını sağlamak ve mühendislik mesleğinin itibarını yeniden tesis etmek amacıyla, Yetkin Mühendislik sisteminin ivedilikle hayata geçirilmesi zorunluluktur.

Bu doğrultuda;

1. 1938 yılından bugüne değiştirilmemiş olan 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun Yetkin Mühendisliği içerecek şekilde değiştirilmelidir.
2. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine (TMMOB) bağlı meslek odalarına, kendi meslektaşlarını yetkinliklerine göre belgelendirme hakkı tanınmalıdır.
3. Mühendislik yetki ve sorumlulukları, yalnızca diploma sahipliğine değil; bilgi, deneyim ve etik değerlere dayalı bir Yetkin Mühendislik/Yeterlik Belgelendirme sistemiyle kademeli olarak tanımlanmalıdır.
4. Yapı üretim sürecinin tüm aşamalarında (planlama, proje, inşaa ve denetim) yetkinlik düzeylerine göre belgelendirilmiş mühendislerin görevlendirilmesi sağlanmalıdır.

1.2. Mühendislerin Yetki ve Sorumlulukları

Gerekçe:

Mevcut sistemde yetki ve sorumluluk arasındaki çarpık ilişki, mühendislik mesleğinin saygınlığını düşürmekte ve meslektaşları büyük risklerle karşı karşıya bırakmaktadır.

Yetki ve sorumluluğun dengeli dağılımının önemi, mesleki eylemlerin etik, yetkin ve hesap verilebilir olmasını sağlamaktan geçer. Dengenin olmaması, mühendisleri yetkisi olmayan işlerden sorumlu tutarak mesleki itibarı zedeler ve en kritik durumda (deprem

gibi afetlerde) yıkımın sorumluluğunu orantısız bir şekilde tek bir gruba yükleyerek adaletsizliğe yol açar. Bu denge, mühendislik hizmetlerinin yalnızca bir maliyet unsuru olarak değil, can ve mal güvenliğinin teminatı olarak görülmesini sağlar.

Yetki ve sorumlulukların net bir şekilde belirlenmesi, hatalı uygulamalarda sorumlulukların belirsiz kalmasının önüne geçer. Aksi takdirde, sahadaki teknik disiplin geri planda kalmakta ve teknik kararlar mevzuata göre değil, yöneticilerin veya müteahhitlerin keyfine göre alınabilmektedir.

Herhangi bir mühendislik hizmeti veya ürününün sorumluluğu, hizmet tamamlandıktan sonra sonsuz süreli olamaz. Bu sınırsızlık hali gerçek sorumluların tespiti, yargılanması ve dolayısıyla adaleti de engellemektedir. Bunun somut örnekleri deprem yargılamalarında görülmektedir. Hatalı imar kararları, imar afları, yapısal elemanlar veya yapısal sistemi etkileyen müdahaleler ve bakımsızlık gibi fiillerin sorumluları ile teknik/idari mevzuatsal sorunlar yargılama dışı kalabilmektedir.

Yetki ve sorumlulukların yasal olarak açıkça tanımlanması ve denetlenmesi, yıkımlarda sorumluluğu bulunan herkesin yargı önüne çıkarılması ve hesap sorulması talebinin gerçekleşebilmesi için gereklidir. Sistemsel zafiyetler ve idari kararlar göz ardı edilip, sadece teknik elemanların kovuşturmayla tabi tutulması yeni adaletsizliklere yol açmaktadır.

Liyakatin yapı üretim sürecinin bir parçası haline getirilmesi şarttır. Yetkin olmayan kişilerin sürece dahil edilmesi hem mesleğin itibarını hem de toplum güvenliğini zayıflatır. Diploma sahibi olmanın tek başına bir işi yetkinlikle yapabilmek için yeterli bir ölçüt olmaması nedeniyle, yetkin mühendislik (bilgi, deneyim ve etik kriterlerine dayalı belgelendirme) hayata geçirilmelidir.

Sorumlulukların karşılığına denk düşen bir ekonomik kazancın olmaması sorun yaratmaktadır. Yetki ve sorumlulukların gerektirdiği riskler göz önünde bulundurularak, hizmet karşılığında alınacak ücretlerin orantılı ve adil şekilde düzenlenmesi, mesleğin kalitesinin artırılması açısından gereklidir.

Mühendislerin hukuki sorumluluklarının ve haklarının güvence altına alınması gereklidir. Özellikle teknik uyuşmazlıklar ve deprem yargılamalarında, teknik olarak süreci adil değerlendirecek ihtisas mahkemelerinin yokluğu büyük sıkıntı yaratmaktadır. Ayrıca mesleki sorumluluk sigortası, sınırsız sorumluluğun caydırıcılığını azaltarak nitelikli üretimi destekleyecektir.

Karar 2:

Yapı üretim süreçlerinde görev alan meslektaşlarımızın maruz kaldığı çarpık yetki-sorumluluk ilişkisi göz önüne alınarak; sağlıklı bir yapılaşma düzeni kurmak ve mühendislerin hukuki güvencesini sağlamak amacıyla aşağıdaki tedbirlerin ivedilikle hayata geçirilmesi zorunluluktur:

- 1. İnşaat Mühendisliğinin tüm hizmet alanlarında farklı mühendislik rollerinin görev, yetki ve hukuki/cezai sorumlulukları ilgili bakanlık veya kurumlar tarafından net bir şekilde ayrıştırılmalıdır. İMO bu konuda yol gösterici çalışmalar yapmalıdır.**

2. Mesleki yetkiler ve buna bağlı sorumluluklar, yapılan işin niteliğine ve yapan kişinin yeterliğine göre verilmelidir. Yeterlilik tespiti ilgili meslek örgütleri tarafından verilen yetkinlik/yeterlik belgelerine göre yapılmalı, yetki ve sorumluluklarda denge gözetilmelidir.
3. Mühendislerin sorumlulukları ömür boyu ve sınırsız olmaktan çıkarılmalıdır. Sorumluluk, yapının inşa edildiği dönemin yasa ve mevzuatlarına göre değerlendirilmelidir.
4. Sorumluluk risklerini dengelemek için mesleki sorumluluk sigortası zorunlu hale getirilmelidir. Ayrıca teknik değerlendirme hatalarının önüne geçmek ve adil yargılamayı sağlamak amacıyla ihtisas mahkemeleri kurulmalıdır.
5. İnşa sürecinde görev alan tüm çalışanların yeterlilikleri belgelenmeli ve sorumlulukları yasal olarak tanımlanarak tüm sorumluluğun tek bir kişiye yüklenmesi engellenmelidir.

1.3. Meslek Etiği

Gerekçe:

Mühendislik mesleği, doğrudan insan yaşamını, toplum sağlığını, refahını ve çevre güvenliğini etkileyen kritik bir kamusal hizmet alanıdır. Mühendislik uygulamalarının her aşamasında mesleki etik ilkelere, dürüstlüğe, liyakate ve toplumsal sorumluluk bilincine tam ve koşulsuz bağlılık zorunludur.

Mühendislik hizmetlerinin bilerek ve isteyerek kağıt üzerinde kalmasını sağlayan uygulamalar, mesleğin niteliğini ve itibarını zayıflatmaktadır. Mühendislik etiğine tam bağlılık; ancak liyakate dayalı bir yetkilendirme sistemi, sürekli eğitim ve ekonomik baskılardan arındırılmış bir çalışma ortamıyla mümkündür. Mühendislerin etik ikilemlerle karşılaştığında doğru kararı verebilmesi için etik bilincinin güçlü olması hayati önem taşımaktadır. Mesleki etik, bir kişinin mesleğin onurunu, itibarını ve saygınlığını artırmak için onurlu, sorumlu ve yasalara uygun davranmaya adanmasıdır. Bu kararda belirtilen adımların atılması, mesleğin saygınlığını artırarak kamu güvenliğini teminat altına alacaktır.

Karar 3:

Kurultayımız, 1. İnşaat Mühendisliği Kurultayında alınan kararları mesleki davranış ilkeleri olarak teyit eder.

Mühendisler;

1. Üstlenmiş olduğu görevi layıkıyla yerine getirmeye ve elinde bulundurduğu yetki ve sorumlulukları hangi şartlar altında olursa olsun iyiye ve doğruya kullanmaya önem ve özen göstermelidir.
2. Kendisinin ve çalıştığı yerin meslek itibarını daimî olarak gözetmeli, meslektaşları ve toplumla olan ilişkilerinde dürüstlük ve güveni esas almalıdır.

3. Toplumun sağlığını, refahını ve güvenliğini, ulusal ve doğal kaynakların korunmasını ve çevreyi gözetmeyen, bilimsel şartname ve standartlara uymayan planları ve projeleri üretmemeli, üretilen projeleri kullanmamalı, kabul etmemeli veya uygulamamalıdır.
4. İhtisas alanlarının dışında eğitim ve deneyim gerektiren bir konu ile karşılaştığında bu doğrultuda hazırlanmış bir mühendislik planını, projesini veya belgeyi imzalamamalıdır.
5. Bilgi ve deneyim eksikliği olması halinde topluma verdiği hizmete ve mesleğine zarar vereceğini göz önünde bulundurarak sürekli olarak kendisini geliştirmeli, mesleğinde yetkinleşmeli, kendisiyle birlikte çalışanların da eğitimine/gelişimine önem ve özen göstermelidir.
6. Mühendis, bir mühendislik ürününün kolektif bir çalışma sonucunda oluştuğunun bilinciyle hareket etmeli, birlikte çalıştığı meslektaşlarına, bağlı olduğu kuruma, meslek örgütüne karşı sorumlu olduğunu unutmamalı, bu ilişkileri etik kurallar ışığında sürdürmelidir.
7. Mesleki çalışmalarında mütevazı olmalı, kendisi veya başka birilerinin menfaati uğruna mesleğini, onurunu, dürüstlüğünü tehlikeye atacak davranışlardan kaçınmalıdır.
8. Çalışma alanlarında ırk, din, dil, cinsiyet ve politik ayrımcılığa karşı durmalı, bunu yapanlara karşı müsamaha göstermemeli ve bu konuda direnç göstermelidir.
9. Hak ettiği ücretler ve özlük hakları için mücadele etmeli, örgütlenmeli ve çevresindekilerle ortak mücadele için çalışmalıdır. Ancak, hak ettiğini düşündüğü gelir ve refah için meşru, ahlaki ve hukuki olmayan hiçbir kazanca tevessül etmemeli, bu yönde yapılan teklif ve telkinleri reddetmelidir.
10. Mühendis, bu toplumun bir ferdi ve parçası olarak, çevresine, mesleğine, topluma ve ülkeye karşı sorumluluklarını unutmadan; bir meslek mensubu olarak mesleğine, bir aydın olarak da toplumsal gelişmelere karşı duyarsız kalmamalıdır.

1.4. Etüt Proje ve Danışmanlık Alanlarında Hizmet Veren Büroların Nitelik Sorunları ve İhtiyaçları

Gerekeçe:

Etüt, proje ve danışmanlık hizmetleri, yapı üretim sürecinin ilk ve en kritik aşamasını oluşturmakta; yetersiz mesleki bilgi, özensiz çalışma veya sonuçları düşünülmeden yapılmış mühendislik uygulamaları, toplum ve çevre üzerinde ağır hasarlar bırakabilmektedir. Yaşanan yıkımların birçoğunun temelinde, mühendislik projelerinin bir formaliteye dönüşmesi ve nitelikten yoksun hizmet verilmesi yatmaktadır.

Proje bürolarının nitelik sorunları büyük ölçüde, mesleki yetkinlik ve deneyim kriterlerinin yetersizliği ile haksız rekabetten kaynaklanmaktadır. Mevcut Serbest İnşaat Mühendisliği (SİM) ve İşyeri Tescil Belgesi (İTB) sistemlerinin, proje üretiminde bulunacak

mühendislerin yeterliliğini ve tecrübesini tam olarak denetleyememesi önemli bir boşluk yaratmaktadır.

Ekonomik anlamda ise, sektördeki aşırı rekabet ve odaların ücret belirleme yetkisinin kısıtlanması sebebiyle, proje hizmetleri son derece düşük, meslek şeref ve haysiyetine leke düşürücü seviyelerde fiyatlandırılmaktadır. Bu durum, düşük maliyet odaklı kalite tavizlerine zemin hazırlayarak nitelikli mühendislik hizmetlerinin üretilmesini engellemektedir.

Bu nitelik sorunlarını gidermek için, yapısal reformları ve ekonomik güvenceleri zorunlu kılmak gerekmektedir.

Karar 4:

Mühendislik hizmetlerinin niteliğini ve kamu güvenliğini artırmak amacıyla, etüt, proje ve danışmanlık alanlarında faaliyet gösteren büroların kurumsal kapasitelerini güçlendiren, haksız rekabeti önleyen ve mesleki liyakati esas alan köklü düzenlemelerin derhal hayata geçirilmesi zorunludur.

Bu bağlamda;

- 1. Serbest İnşaat Mühendisliği (SİM) belgeli mühendislerin yetkinliklerini ve yeterliklerini belgeleyen Yetkin Mühendislik sistemi hayata geçirilerek verilen hizmetlerin sınırları bu belgelendirmeye göre çizilmelidir.**
- 2. Meslek odalarının proje hizmet bedellerini belirleme yetkisi yeniden tesis edilmelidir. Nitelikli bir proje hizmeti verilebilmesi için gereken koşulları odalar tarif etmeli, bu bürolarda istihdam edilen mühendislerin hak ve ücretleri odalar tarafından gözetilmelidir.**
- 3. Serbest İnşaat Mühendisliği ve İşyeri Tescil Belgesi kamu-özel ayrımı olmaksızın tüm proje ve danışmanlık hizmetleri için zorunlu hale getirilmelidir. İlgili idareler her bir proje ve müşavirlik hizmeti için Oda'dan sicil durum belgesi talep etmelidir.**
- 4. Proje ve müşavirlik bürolarının kurumsal hizmetleri; etüt, planlama, tasarım, hesap, analiz, çizim, rapor, şartname, danışmanlık, kontrollük, yazılım, AR-GE gibi mühendislik çalışmalarıyla sınırlandırılmalıdır.**
- 5. Bilgi ve deneyimin birikimi ve ülkedeki toplam mühendislik niteliğinin yükselmesi, proje ve müşavirlik alanında çalışan büroların süreklilikleri ile doğru orantılıdır. Dolayısıyla uluslararası işlerde ve büyük yatırımlarda ulusal firmalarımız desteklenmelidir.**

1.5. Kamu veya Özel Kurum ve Kuruluşlarında Yaşanan Nitelik Sorunları ve İhtiyaçları

Gerekçe:

Kamu kurumlarının kapasitesinin azaltılması, özellikle son yirmi yılda uygulanan özelleştirme, taşeronlaşma ve liyakatten uzak personel politikaları, mühendislik niteliğini ve dolayısıyla toplumsal güvenliği ve refahı derinden etkilemiştir. Bu süreç, mühendislik mesleğinin temel uygulama alanlarını daraltmış, kamu hizmeti kalitesini düşürmüş ve mühendislerin mesleki itibarını zayıflatmıştır.

Kamu iktisadi teşekküllerinin özelleştirilmesi ve kamu hizmetlerinin sağlanmasında taşeronlaştırma politikalarının bir sonucu olarak kamuda mühendis istihdamı neredeyse tamamen ortadan kaldırılmıştır. Bugün ücretli çalışan her beş mühendisten yalnızca biri kamu personelidir.

Özelleştirme süreci, kamunun yatırım ve üretim sürecinden elini çekmesi anlamına gelmiş, kurum hafızaları zayıflatılmış, ülkenin altyapısını oluşturan yatırımcı kamu kuruluşları ya tasfiye edilmiş ya da ilgi ve yetki alanları daraltılmıştır.

Etüt ve planlama kurumlarının kapatılması ya da yatırımcı kurumların kendi içindeki bu birimlerin tasfiyesi hatalı yatırım kararlarını yaygınlaştırarak ülke ekonomisini ve çevreyi olumsuz etkilemiştir.

Özellikle enerji, ulaştırma ve maden alanlarında yapılan özelleştirmeler, lanse edildiği gibi hizmet kalitesini artırmamış tam tersine yatırım maliyetlerinden kaçınmaları nedeniyle can ve mal güvenliğini tehdit eder duruma gelmiş ve büyük çevresel felaketlere neden olmuştur.

Kamu sektöründe ücret erozyonu, özlük haklarının aşınması ve güvencesizlik, sadece bir maaş sorunu değil, aynı zamanda ulusal altyapı ve güvenlik riski yaratmıştır. Bu durum, nitelikli personelin özel sektöre geçişini hızlandırmıştır.

Kamu kurumları, personel sayısındaki yetersizlik nedeniyle denetim ve tasarım yeterliliğinin azalmasıyla karşı karşıya kalmış, tasfiye ve yetki daraltma süreçleri üretilen işin kalitesinin düşmesine neden olmuştur.

Kamu kurumlarında yeni işe alımlar ve kurum içi atamalar; liyakat, bilgi, deneyim, üretkenlik gibi ölçütlere göre değil, bütünüyle siyasi ilişki ve bağlılıklar çerçevesinde yürütülmekte ve dolayısıyla mühendislik hizmetlerinin niteliğini yok etmektedir.

Siyasi yöneticiler ve sermaye çevrelerinin kârlılık odaklı ortaklığı, gösterişli ancak toplumsal faydası düşük projelere yönelimi artırarak kamu kaynaklarının israf edilmesini sağlarken, diğer yandan ucuza mal etme gayesi, kaliteden ödün verilmesine, piyasalarda “TOKİ Standardı” diye, düşük kaliteyi ve vasıfsız işleri tarif eden kavramların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Karar 5:

Kamu kurumlarının kapasitesinin azaltılması, taşeronlaşma ve özelleştirmeler mühendislik hizmetlerinin asli görevi olan toplumsal güvenliği, sağlığı, refahı, çevrenin korunumu ve ülke kaynaklarının doğru kullanımı ilkelerini tehlikeye atmıştır. Bu durumun ortadan kaldırılması ve mühendislik hizmetlerinin niteliğinin artırılması için;

1. Kamuda taşeronlaşmaya derhal son verilmelidir.
2. Özelleştirilen hizmet alanları tekrar kamulaştırılmalıdır.
3. Kamu kurum ve kuruluşları, ihtiyaç duydukları mühendislik hizmetlerini taşeron ve müşavir firmalardan değil, adil ve şeffaf atamalarla oluşturulacak öz kaynaklarından temin etmelidir.
4. Etüt, planlama, proje, araştırma, test-deney, kontrollük birimleri yetkin kadrolarla güçlendirilmeli, başta belediyeler ve yatırımcı kuruluşlar olmak üzere tüm bakanlıklar ve bağlı birimlerindeki kadro eksikleri hızla giderilmelidir.
5. Kamu kurumlarında yeni işe alımlar adil ve şeffaf olmalı ve kurum içi atamalar siyasi etkilerden arındırılarak liyakat, bilgi, beceri, deneyim, üretkenlik gibi ölçütlere dayandırılmalı ve bu durum yasal güvenceye alınmalıdır.
6. Kurum içi oryantasyon, eğitim ve mesleki gelişim etkinlikleri geliştirilmeli ve süreklileştirilmelidir. Bu konuda meslek odalarıyla iş birliği yapılmalıdır.
7. Mesleki hizmet alımlarında mesleki yetkinlik gözetilmeli, bu konuda meslek odalarının yetkinlik/yeterlik belgeleri aranmalıdır.
8. İhale sistemi reformu yapılmalı, nitelik, kalite, teknik yeterlilik ve etik sicil ölçütlerinin ağırlıkta olduğu şeffaf bir sisteme geçilmelidir.
9. Kamu kurumlarının sosyal olanakları ve çalışma koşulları geliştirilmelidir.
10. Kamuda çalışan mühendis ve mimarların odaya kayıt zorunluluğu tekrar sağlanmalıdır.

1.6. Yüklenici Kuruluşların Niteliksel Sorunları ve İhtiyaçları

Gerekçe:

İnşaat sektörü, Türkiye ekonomisi için “lokomotif sektör” olarak tanımlanmaktadır. Ancak, sektörün ana aktörleri olan müteahhitlerin nitelikleri konusunda ciddi yapısal sorunlar mevcuttur.

Türkiye’de müteahhitlik, yasal mevzuatlarda yer alan tanımların dar kapsamlı ve mesleki yeterliliği belirleyici nitelikte olmaması nedeniyle, “biraz parası olan herkesin yapabileceği bir meslek” haline gelmiştir. Fazla sayıdaki ve yetersiz nitelikteki bu firmalar, düşük işçilik ve malzeme kalitesine, işlerin süresinde tamamlanamamasına, bitirilen işlerde

karşılaşılan eksik ve kusurlu imalatlara neden olmaktadır. Teknik ve finansal kapasitesi yetersiz olan bu firmalar, aktörü oldukları sektörün sorunu haline gelmiştir.

Firmaların mesleki ve finansal yetersizliği, teknik kadroda da kendini göstermektedir. Müteahhitlik mesleği, mühendislik bilgisiyle oluşturulan projelere dayalı taahhüt işleri ile istigal etmesine rağmen birçok müteahhit ve müteahhitlik firması, kadrosunda teknik personele yer vermemektedir. Geleneksel taahhüt anlayışında, mimar ve mühendislere verilecek ücretler, inşaat maliyetini arttıran ekstra gider olarak kabul görmektedir. İnşaat projelerinin %98,5'inin bütçeyi aştığı ve %77,8'inin önemli gecikmelere maruz kaldığı tespit edilmiştir. Bu durum bile tipik operasyonel nitelik sorunlarının varlığını da göstermektedir.

Taşeronluk ve fason üretim, müteahhitlik uygulamalarında nitelik sorunlarını derinleştiren ve işçi haklarını ihlal eden temel bir araç olarak görülmektedir. Taşeronluk, işgücü maliyetlerini düşürmede, sendikasılaştırma, daha yoğun sömürde, daha yaygın kaçak işçilikte, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin ihmal edilmesinde ve esneklik sağlamada yaygın bir biçimde kullanılmaktadır.

Kamu müteahhitleri, diğer müteahhitlik gruplarına kıyasla daha sıkı bir yasal çerçevede çalışsalar da kurumsallaşma, teknik kadrolaşma, süreklilik ve finansal kapasite gibi ciddi sorunları bulunmakta ve bu durum iş planlaması, yönetimi, inşaat kalitesi, yapım süreleri açısından büyük sıkıntılar yaratmaktadır.

Gayrisafi yurt içi hasılda %6 civarı bir paya sahip olan inşaat sektörü, hizmet ve mal tedarikçilerinden oluşan 200'e yakın alt sektörleri doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla sektörün en önemli aktörü olan müteahhitlerin ve müteahhitlik firmalarının zayıflığı, kırılganlığı ve tanımsızlığı bu alt sektörleri de olumsuz etkilemektedir.

İnşaat sektörünün siyaset alanını finanse ettiği bilinen bir gerçektir. Bu finansman, müteahhitler aracılığıyla yapılmakta ya rant paylaşımı ya da finans aktarımı şeklinde gerçekleşmektedir. Simbiyotik bir ilişki haline dönmüş olan bu sistem bütünüyle ekonomik ve toplumsal çürümeye vesile olmaktadır. Bu sisteme dahil olmayan/olamayan müteahhitler ise iş alamamakta ya da yüklendikleri işi yapamamaktadır. Rekabet koşullarının yok edilerek sisteme dahil olan firmalara yaratılan ayrıcalıklar o firmaları hormonlu bir şekilde büyütürken, kurumsal ve teknik kapasiteleri yüksek firmaları sektör dışına itmektedir.

Karar 6:

Müteahhitlik sektörünün niteliğini artırmak ve sorunlarını çözmek için;

1. Tüm siyasetçilere yönelik "Siyasi Etik" yasası çıkarılmalı ve siyasetin finansmanı titizlikle takip edilmelidir.
2. İhale sistemi bütünüyle değiştirilerek adil ve şeffaf bir düzen getirilmelidir.
3. Müteahhitlerin sınıflandırılması, sorumluluklarının netleştirilmesi; kurumsal, teknik, finansal yapılarının belirlenmesi amacıyla yasal düzenleme yapılmalı ve müteahhitlerin faaliyetlerini takip edecek, sicillerini tutacak, disiplinini sağlayacak bir kurum oluşturulmalıdır.
4. Müteahhitlik hizmeti sunacak olan kişi veya şirketlere, taahhüt edeceği işin niteliği ve tutarını karşılayabilecek sermayeye sahip olma zorunluluğu getirilmelidir.

5. Müteahhit ve müteahhit firmalara taahhüt ettikleri işin niteliğine ve tutarına bakmaksızın minimum sayıda teknik personel bulundurma zorunluluğu getirilmelidir. Kilit noktadaki teknik personeller için meslek odaları tarafından verilen yeterlilik belgeleri istenmelidir.
6. Tamamlanamayan veya ayıplı imalatların yüklenici tarafından düzeltilmediği durumlarda kullanılabilecek bir teminat sistemi yap-sat müteahhitleri için de getirilmelidir.
7. Müteahhitlik hizmeti sunanlar, sermaye ve personel durumları dikkate alınarak karşılayabilecekleri riske göre sınıflandırılmalıdır.

1.7. Bilirkişilerin Nitelik Sorunları, Yetkinliği ve Sorumlulukları

Gerekçe:

Bilirkişilik, teknik konuların karmaşıklığı nedeniyle mahkemelerin kendi başlarına karar veremediği durumlarda, hukukun teknik ve bilimsel gerçeklerle buluşmasını sağlayan bir köprü görevi görür. Bilirkişilik hizmetleri; yargısal süreçlerin teknik bilgi gerektiren alanlarda tıkanmasını engelleyen, kararların bilimsel doğrulara dayanmasını sağlayan ve en önemlisi, toplumsal güvenliği ve kamu yararını gözeterek etik ve hukuki bir yükümlülüğün yerine getirilmesi açısından kritik, vazgeçilmez bir mekanizmadır. Bu mekanizmanın zafiyeti, doğrudan adalete olan güveni sarsmaktadır.

Bilirkişilik, mesleki faaliyet değil, mesleki uzmanlık gerektiren kamusal bir görevdir. Doğru ve tarafsız bilirkişilik, adaletin sağlanması ve teknik kararların güvenilirliği açısından önemlidir. Bilirkişilerin görevlendirilmesinde yeterli deneyim ve yetkinlik aranmaması, yanlış sonuçlara neden olabilmektedir.

Bilirkişilik sadece teknik bilgiyle sınırlı değildir; deneyim, uygulamaya hâkimiyet, görüşlerini açık, net bir şekilde ifade etme becerisi ve ahlaki ilkelere bağlılık gibi çok yönlü bir yeterlilik setidir. Bilirkişilik görevi bu nedenle sadece belirli bir meslek yaşına bakarak değil, bilgi, deneyim ve etik olmak üzere üç temel kritere göre yapılmak zorundadır.

Bilirkişiler yalnızca uzman oldukları alanlarda görüş verebilmelidir. İnşaat mühendisliğinin alt uzmanlık alanları gözetilmeksizin genel bilirkişilik yapılması, raporların teknik yeterliliğini ve tarafsızlığını tartışmalı hale getirmektedir.

Bilirkişiler tarafından verilen görüşün tarafsız ve bağımsız olabilmesi için bilirkişinin görüş oluştururken hiçbir etki altında kalmaması gerektiği açıktır. Bu bağımsızlık sadece uyuşmazlığın taraflarına karşı değil; aynı zamanda Adalet Bakanlığına, hâkime, savcıya, siyasal iktidara, basına ve kamuoyuna karşı da olmak durumundadır. Aksi halde adil yargılamadan söz edilmesi olanaklı değildir.

Özellikle sistemsel zafiyet ve sorunlar göz ardı edilip, siyasi ve idari kararlar yok sayılıp, sadece teknik elemanların kovuşturmaya tabi tutulmaları, adaleti sağlamaktan ziyade yeni adaletsizliklere yol açmaktadır. Bilirkişilik görevi, kusurların neden-sonuç bağıını teknik olarak inceleyerek, sorumluluğun doğru yerlere tayin edilmesine yardımcı olmalıdır.

Bilirkişilik hizmetinin ticarileşmesine ve dolayısıyla güvenilirliğini kaybetmesine yol açacağından özel hukuk tüzel kişilerinin (şirketlerin) bilirkişilik yapmasına karşı çıkılmalıdır.

Karar 7:

Bilirkişilik hizmetlerinin kamu hizmeti niteliğini korumak, yargılamada teknik güvenilirliği sağlamak ve yetkinliği artırmak amacıyla aşağıdaki çerçevede ilgili idari/ yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir:

1. Bilirkişilik görevi, mesleki bilgi, deneyim ve etik değerler açısından yeterli olan, ilgili meslek odası tarafından Uzmanlıkları/Yetkinlikleri/Yeterlikleri belgelendirilmiş kişiler tarafından yapılmalıdır.
2. Bilirkişiler, yetkinliklerini belgeledikleri uzmanlık ve alt uzmanlık alanları dahilinde görevlendirilmeli ve bu kuralın uygulanması için atama süreçleri disiplin altına alınmalıdır.
3. Bilirkişiler için zorunlu ve periyodik adli, idari ve teknik eğitimler düzenlenmelidir.
4. Bilirkişilik Bölge Kurulları disiplin süreçlerine meslek odalarını dahil etmeli, ihtiyaç halinde hazırlanan raporların içerik denetimleri Meslek Odalarınca yapılabileceğine dair ilgili mevzuata hüküm konulmalıdır. Böyle bir hüküm, raporların bilimsel ve nesnel olmasına katkı sağlarken, ilgili meslek odası tarafından bilirkişilerin takip edilmesini sağlayacaktır.
5. Bilirkişilik ücretlerinin, nitelikli emeğin ve sorumluluğun karşılığı olacak şekilde yeterli seviyeye getirilmesi sağlanmalı, bu konuda meslek odalarının görüşü ile tarifiede iyileştirme yapılmalıdır.
6. Bilirkişiliğin kamusal görev niteliğini korumak, ticarileşmesini önlemek ve adil yargılanma hakkını tam olarak güvence altına almak adına; özel hukuk tüzel kişilerinin (şirketlerin) bilirkişilik yapmasının önüne geçilmelidir. Bilirkişinin bağımsızlığı ve tarafsızlığı esastır; bu nedenle bilirkişinin sadece uyuşmazlığın taraflarından değil, aynı zamanda soruşturma, iddia ve karar makamları (savcılık ve mahkeme heyeti) dâhil olmak üzere yargılamanın tüm sülhelerinden, ayrıca idari ve siyasi her türlü güç odağından tam bağımsız olması sağlanmalıdır. Bu tam bağımsızlığı zedeleyebilecek doğrudan veya dolaylı her türlü çıkar çatışmasını veya baskıyı önleyecek katı yasal/etik kurallar ve etkin denetim mekanizmaları hayata geçirilmelidir.
7. Bilirkişilik, adaletin tecellisine hizmet eden asli bir kamusal görev olup, birincil veya sürekli bir “gelir elde etme faaliyeti” veya “meslek” olarak değerlendirilemez. Bu hizmetin ticarileşmesinin ve rutine binmesinin önüne geçmek, her bir rapora gereken zamanın ve bilimsel özenin ayrılabilmesini güvence altına almak ve görev dağılımında adaleti sağlamak amacıyla; bir bilirkişiye belirli bir zaman diliminde (yıllık/aylık) verilebilecek azami dosya/görev sayısına ilişkin makul, denetlenebilir ve kesin bir sınırlama (kota) sistemi getirilmelidir.

2. İnşaat Mühendislerinin Çalışma Alanları ve İstihdam Koşulları

2.1. Kamuda Çalışan Mühendisler

Gerekçe:

Ülkemizin içinde bulunduğu ağır ekonomik koşullar ve hayat pahalılığı, emeğiyle geçinen tüm kesimleri olduğu gibi; teknik hizmetler sınıfında yer alan mühendis, mimar ve şehir plancılarını da derinden etkilemektedir. Gelineen noktada, meslektaşlarımızın alım gücü ciddi bir biçimde düşmüş, yaşam standartları katlanılamaz bir seviyeye gerilemiştir.

Kamu hizmetlerinin üretilmesi, planlanması ve denetlenmesinde kritik roller üstlenen meslektaşlarımız; aldıkları eğitim, üstlendikleri ağır yasal/teknik sorumluluklar ve yürüttükleri projelerin ekonomik büyüklükleri ile kıyaslandığında, bu sorumluluklara tekabül etmeyen bir ücret politikası ile karşı karşıyadır.

Yakın geçmişte, kamuda görev yapan benzeri meslek gruplarına yönelik yapılan maaş ve özlük hakkı iyileştirmeleri, ne yazık ki teknik hizmetler sınıfını kapsamamıştır. Bu durum, kamudaki ücret hiyerarşisini bozmuş; benzer sorumluluklar taşıyan meslek grupları ile mühendisler arasındaki ekonomik makasın aleyhimize açılmasına neden olmuştur. Bu ücret adaletsizliği, çalışma barışını zedelemekte ve kamuda nitelikli teknik personelin tutulmasını zorlaştırmaktadır.

Ülkemizin sanayileşmesi, kalkınma hamlelerinin sürdürülmesi, afetlere karşı dirençli kentlerin inşası ve teknik altyapının geliştirilmesi, biz mühendislerin emeği ve bilgisi ile mümkündür. Böylesine hayati öneme sahip bir mesleğin mensuplarının ekonomik kaygılar altında ezilmesi, dolaylı olarak kamu yararını da tehdit etmektedir.

Yıllardır süren özelleştirme politikalarının sonucunda mühendislik hizmetlerinin kamusal bir hizmet olarak sunulması göz ardı edilmiş ve yıllar içinde kamuda çalışan mühendis sayısı azalmıştır. Taşeronlaşma, atamalarda adı “torpil” ile özdeşleşen “mülakat” uygulaması, ek ödeme oranları, ek gösterge oranları, gibi sorunlar kamuda çalışan mühendislerin başlıca gündemleri arasında yer almaktadır. Ek gösterge düzenlemelerindeki adaletsizlikler, emeklilik haklarında ciddi kayıplara yol açmaktadır. Ayrıca kamudaki teknik personelin statüsünde belirsizlikler mevcuttur.

Karar 8:

- 1. Kamuda çalışan mühendislerin zaman içinde aşınan ücret ve özlük haklarına yönelik iyileştirmeler yapılmalı, kamu çalışanı mühendislerin çalışma dönemlerinde ücretlerini oluşturan kalemlerden biri olan ek ödeme oranları yükseltilmeli ve emekliliğe yansıtılmalıdır.**

2. Ücretlerde meydana gelen gelir vergisi dilimine bağlı mağduriyetleri giderilmeli, meslektaşlarımızın ek gösterge oranları yeniden düzenlenmeli, çarpan grubu değişen diğer meslek grupları gibi meslektaşlarımızın da emeklilikte hak ettiklerini alabilmeleri için çarpan grubunu bir üste çıkaracak yeni ek gösterge rakamları belirlenmeli emekliliğe yansıtılmalı, Teknik Hizmetler Sınıfı kapsamında Özel Hizmet Tazminatları belirlenen tavan oranı yükseltilmeli ve bu oran emekli aylıklarına yansıtılmalıdır.
3. Kamu çalışanı mühendisler sorumluluklarının karşılığı olan teknik risk ve sorumluluk ödemesi yapılmalıdır.
4. Kamuda taşeronlaşmaya derhal son verilmeli; kamu kurum ve kuruluşları, ihtiyaç duydukları mühendislik hizmetlerini adil ve şeffaf atamalar ile oluşturacakları kendi kadrolarından ve liyakatine göre temin etmelidir.
5. Kamuda çalışan meslektaşlarımızın üzerindeki siyasi baskı ve sürgün tehdidi son bulmalı, güvencesiz kamu istihdamı modelleri ortadan kaldırılmalıdır.
6. Kamu kurumlarına yapılacak atamalarda, adı “torpil” ile özdeşleşen “mülakat” uygulamasından vazgeçilmeli, personel alımı yalnızca merkezi sınav ile adil şekilde gerçekleştirilmelidir.
7. Kamu kurumlarında aynı işi yapan, aynı kıdeme sahip mühendislerin çalışma statülerinden kaynaklı olarak farklı ücretler almasını önleyici yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

2.2. Kamu-Özel Yapım İşlerinde Çalışan Mühendisler

Gerekçe:

Özel sektörde, özellikle kamuya iş yapan yüklenici firmalarda çalışan meslektaşlarımız; düşük ücretler, uzun mesai saatleri, fazla mesai ücretlerinin ödenmemesi ve SGK primlerinin gerçek maaş üzerinden yatırılmaması gibi sorunlarla boğuşmaktadır.

Ülkemizde inşaat sektörünün lokomotif konumundaki kamu yatırımlarında görev alan yüklenici firmalar, ne yazık ki mühendis emeğinin en yoğun sömürüldüğü alanlardan biri haline gelmiştir. Özel sektörde çalışan meslektaşlarımız; derinleşen ekonomik krizin de etkisiyle düşük ücretler, insani sınırları aşan mesai saatleri ve fazla mesai ücretlerinin ödenmemesi gibi kronikleşmiş sorunlarla boğuşmaktadır.

Özellikle SGK primlerinin gerçek maaş üzerinden değil, asgari ücret veya çok düşük seviyelerden yatırılması, meslektaşlarımızın hem bugününü hem de emeklilik haklarını gaspeden bir “kayıt dışılık” biçimidir. İnşaat Mühendisi Öneri Ücret Hesap Tablosu ücretleri referans alınarak işverenlerce dikkate alınmaması ve bu konuda yasal bir bağlayıcılığın eksikliği, mühendisleri açlık sınırına yakın ücretlere mahkûm etmektedir. Geçmişte uygulanan ancak tek taraflı feshedilen “TMMOB-SGK Asgari Ücret Protokolü”nün eksikliği, bu denetimsizliğin en büyük nedenidir.

Diğer yandan, mesleğe yeni adım atan genç inşaat mühendisleri, tecrübe eksikliği bahane edilerek istihdam dışı bırakılmakta veya güvencesiz koşullarda çalışmaya zorlanmaktadır.

Oysa kamu yatırımları, genç mühendislerin yetişmesi için birer okul niteliğindedir. Genç meslektaşlarımızın bu projelerde zorunlu istihdamının sağlanması, sadece işsizliğin azaltılması değil, ülkenin teknik hafızasının ve geleceğinin inşası için de hayatidir.

Kamu idaresi, ihale ettiği işin sadece teknik kalitesinden değil, o işi yapan mühendislerin haklarının korunmasından da sorumludur.

Karar 9:

1. TMMOB'nin mesleki faaliyetler kapsamında en az ücret belirleme yetkisi tanınmalı, yasal güvenceye kavuşturulmalıdır. Mesleki sorumluluklar göz önünde bulundurularak TMMOB ile SGK arasında imzalanan mühendislik asgari ücret protokolü yeniden yürürlüğe konulmalıdır.
2. Kamu ihalelerinde yüklenici firmalar, çalıştırdığı mühendislerin özlük hakları, hakediş ödemeleri öncesinde idarece zorunlu olarak özenle denetlenmelidir.
3. Fazla çalışma saatleri yasal sınırlar içine çekilmeli ve denetimler sıkılaştırılmalıdır.
4. Kamu yatırımlarında genç mühendis istihdamı zorunlu hale getirilmeli, işin nitelik ve hacmine uygun sayıda genç inşaat mühendisi istihdamı ihale şartları içerisinde yer almalıdır. Söz konusu işler kapsamında genç meslektaşlarımızın mevzuata ve ihale şartlarına uygun şekilde fiili olarak çalışıp çalışmadığı ilgili idare tarafından sürekli olarak denetlenmeli, istihdam şartının ihlali ağır yaptırımlara bağlanmalıdır.

2.3. Şantiye Şefliği Yönetmeliği Kapsamında Çalışan Mühendisler

Gerekçe:

Şantiye şefi, projenin fen ve sanat kurallarına uygunluğunu denetleyen, işçi sağlığı ve güvenliği tedbirlerini uygulatan asli unsurdur. Şantiye şefinin taşıdığı sorumluluk ve şantiye alanında yüklendiği görevin kapsamı dikkate alındığında, bu görevin tam zamanlı olarak ifa edilmesi zorunluluktur.

Ancak mevcut “Şantiye Şefleri Hakkında Yönetmelik” ve ilgili mevzuat, bir mühendisin belirli metre-karelere kadar birden fazla işin şantiye şefliğini yapmasına olanak tanımaktadır. Üstelik yapım işinin tek ruhsata bağlı veya toplu yapı niteliğinde olması durumunda inşaat alanı sınırı dahi uygulanmamaktadır. Fiziksel olarak aynı anda birden fazla yerde bulunması imkânsız olan bir mühendisten, tüm bu şantiyeleri etkin bir şekilde yönetmesini beklemek hayatın olağan akışına aykırıdır.

Bu koşullar, nitelikli bir yapım hizmeti sunmayı olanaksız hale getirmekte ve şantiye şefliğini fiili bir görevden ziyade tehlikeli bir “imzacılık” noktasına indirgemektedir. Bu anlayış inşaat mühendisliği istihdamında gizli işsizliğe neden olmakta, sahada şantiye şefliği görevi yerine getirilememekte ve karşılığı olan hizmet ücretlendirilememektedir.

Bu sürdürülemez durumun düzeltilmesi için; “Her şantiyeye bir şef” ilkesinin hayata geçirilmesi, şantiye şeflerinin meslek odalarınca verilecek eğitimlerle belgelendirilmesi, sahte şefliğin önüne geçilmesi için Oda Kayıt Belgesi zorunluluğu getirilmesi ve ücretlerin,

İnşaat Mühendisi Öneri Ücret Hesap Tablosu ücretleri referans alınarak güvence altına alınması hayati önem taşımaktadır.

Karar 10:

1. Her şantiye şefi sadece bir şantiyede tam zamanlı olarak görevlendirilmelidir.
2. Şantiye şefliği sürekli eğitime ve mesleki tecrübeye gereksinim duyan bir görevdir. Bu görevi yerine getirecek kişilerin ilgili meslek odalarınca verilen eğitimlere katılıp belgelendirilmeleri zorunlu tutulmalıdır.
3. Gerçeğe aykırı beyanda bulunarak şantiye şefliği üstlenilmesinin önüne geçilmesi için şantiye şeflerinden Oda Kayıt Belgesi istenmelidir.
4. Şantiye şefleri İnşaat Mühendisi Öneri Ücret Hesap Tablosu ücretleri referans alınarak belirlenen mühendislik asgari ücretinin altında çalıştırılmamalı, hak ve ücretleri yasal güvenceye alınmalıdır.
5. Şantiye şeflerinin işveren (müteahhit) ile yapacağı hizmet sözleşmeleri, ilgili meslek odası tarafından belirlenen tip sözleşmeler çerçevesinde olmalıdır.

2.4. Proje ve Müşavirlik Alanında Çalışan Mühendisler

Gereke:

Güvenli, uygulanabilir, ekonomik ve kaynakların verimli kullanıldığı yapıların üretilmesinin başlıca koşulu bilimsel esaslara dayalı, nitelikli bir proje ve müşavirlik hizmetidir. Ancak günümüzde proje hizmet bedellerinin serbest piyasa adı altında kontrolsüzce düşürülmesi, hizmetin olması gereken teknik maliyetlerin dahi altına inmesine neden olmuştur. Bu durum, nitelikli mühendislik hizmeti üretmeyi imkânsız hale getirmekte ve proje kalitesini doğrudan düşürmektedir.

Düşük fiyat baskısı ve denetim eksikliği, sektörde “imzacılık” kavramını yaygınlaştırmış, mesleğini etik kurallara göre yapan mühendisler aleyhine büyük bir haksız rekabet ortamı yaratmıştır. Mühendislik hizmeti sunmaya yetkin olmayan kişilerin, sadece imza yetkisini kullanarak sektörde yer edinmesi, meslek onurunu zedelediği gibi yapı güvenliğini de riske atmaktadır.

Proje hatalarından veya uygulama kusurlarından kaynaklanabilecek risklere karşı Mesleki Sorumluluk Sigortası sisteminin zorunlu olmaması, sektörün en büyük eksikliklerinden biridir.

Bu kapsamda; proje hizmetlerinde kalitenin yükseltilmesi, meslektaşlarımızın ekonomik ve özlük haklarının korunması, haksız rekabetin önlenmesi ve proje müellifliğinin hukuki statüsünün güçlendirilmesi bir tercih değil, zorunluluktur.

Karar 11:

1. Proje ve müşavirlik firmalarında çalışan mühendislerin ücretleri İnşaat Mühendisi Öneri Ücret Hesap Tablosunda belirlenen mühendislik ücretlerinden az olmamalıdır.
2. Proje ve müşavirlik hizmetlerinde görev alan mühendislerin iş deneyimlerini ispat edebilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Proje müşavirlik bürolarında çalışan tüm inşaat mühendisleri serbest inşaat mühendisliği (SİM) belgesi sahibi olmalıdır. Bu belge meslektaşlarımızın mesleki yetkinliklerinin ve gelişimlerinin takibi açısından da önemlidir.
3. Mesleki Sorumluluk Sigortası tüm proje müellifleri ve denetçiler için zorunlu hale getirilmelidir.
4. İlgili yasal mevzuata aykırı bir şekilde herhangi bir gerekçe ile proje müellifinin onayı olmadan uygulamalarda değişiklik yapılmamalı, bu konuda ilgili kamu kurum ve kuruluşları görev ve sorumluluklarını yerine getirmelidir.

2.5. Yapı Denetimde Çalışan Mühendisler

Gerekçe:

Yapı denetimi, özü itibarıyla yurttaşın can güvenliğini sağlamak adına yürütülmesi gereken asli bir kamu hizmetidir. Ancak mevcut sistemde yapı denetim firmalarının kamusal rolü yadsınarak ticari birer işletme olarak hayata geçirilmesi nedeniyle iş alabilmek uğruna fiyat kırması, maliyetlerin çalışan mühendislerin ücretlerinden ve sigortalarından kısılmasına yol açmaktadır.

Meslektaşlarımız, TMMOB tarafından belirlenen asgari ücretin dahi altında çalıştırılmakta, sigorta primleri gerçek maaşları üzerinden yatırılmamakta ve özlük hakları gasp edilmektedir. Nitelikli bir denetim için gerekli olan mesleki yetkinlik ve tecrübe şartlarının göz ardı edilmesi, sistemi sadece evrak üzerindeki bir prosedüre dönüştürme riski taşımaktadır.

Sistemin en can yakıcı sorunlarından biri de görev yapan mühendislerin güvenliğidir. Görevini layıkıyla yapmaya çalışan, hatalı imalatı durduran veya onay vermeyen meslektaşlarımız, sahada sık sık işveren veya kalfa/taşeron baskısına, hakaretlere ve hatta fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Yaptığı işin niteliği “kamu hizmeti” olmasına rağmen, yasal olarak “kamu görevlisi” niteliğinde sayılmayan meslektaşlarımız, bu saldırılar karşısında savunmasızdır.

Bu nedenlerle; yapı denetim hizmetinin tam anlamıyla bir kamu hizmeti niteliğinde sayılması, denetçilerin sicil ve yetkinliklerinin meslek odalarına tutulup belgelendirilmesi, ücretlerin İnşaat Mühendisi Öneri Ücret Hesap Tablosu ücretleri referans alınarak belirlenmesi ve mühendisin şiddete karşı korunması, sağlıklı ve güvenli yapı üretimi için hayati bir zorunluluktur.

Karar 12:

1. Yapı Denetim Kuruluşunda görev yapacak mühendis ve mimarlar sorumluluklarına göre meslek kuruluşlarınca yeterlilikleri belgelendirilmeli, çalışma süreçleri düzenli olarak takip edilmelidir.
2. Yapı denetim hizmetleri kamusal görev sayılmalı, bu hizmetleri yerine getiren meslektaşlarımız gerçekleştirdikleri kamu görevinden doğacak güvence ile koruma altına alınmalı, ücretleri, iş güvenceleri ve özlük hakları teminat altına alınmalı, ücretleri İnşaat Mühendisi Öneri Ücret Hesap Tablosu ücretlerinin altında olmamak kaydıyla görev, yetki ve sorumluluklarına göre kademeli olarak belirlenmelidir.
3. Sistemde görev alan tüm mühendis ve mimarların sicilleri kayıtlı oldukları meslek odaları tarafından tutulmalıdır.

2.6. Akademik Alanda Çalışan Mühendisler (Akademisyenler)

Gerekçe:

Üniversitelerin akademik geleceğini inşa edecek olan öğretim üyelerinin özlük hakları yetersizdir. Araştırma görevlilerimiz ise ağır iş yükü altında, iş güvencesinden yoksun ve belirsiz bir gelecekle baş başa bırakılmıştır. Yeterli sayıda araştırma görevlisi istihdam edilmediği gibi, mevcut kadroların özlük hakları da her geçen gün geriye gitmektedir.

Bununla birlikte, bilimsel üretimin olmazsa olmazı “akademik özgürlük” ve “üniversite özerkliği” kavramları aşınmış, kamuya atamalarda ve akademik yükselmelerde liyakat ilkesi yerini keyfi uygulamalara bırakmıştır. Akademik özgürlüğün olmadığı ve liyakatsizliğin hakim olduğu bir akademik iklimde, nitelikli mühendis yetiştirmek imkansızdır.

Karar 13:

1. Akademisyenlerin bağımsız çalışmalarını sürdürmesi, bilimsel alanlarda mesleki sorumluluklarını yerine getirebilmeleri ve toplumsal ihtiyaçları karşılayabilmeleri için akademik özgürlüğün ve üniversitelerin özerkliğinin güvence altına alınması gerekmektedir.
2. Bugün büyük bir çoğunluğu yoksulluk sınırının altında olan akademisyen ücretleri, almış oldukları sorumlulukla paralel olarak hak ettikleri yaşam standardını sağlayacak seviyeye yükseltilmeli, özlük hakları iyileştirilmelidir.
3. Araştırma görevlisi istihdamı öğrenci ve öğretim üyesi sayıları dikkate alınarak belirlenmeli, araştırma görevlilerinin iş yükü azaltılmalı, iş güvencesi sağlanmalıdır.
4. Akademisyenler, ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılara katılım konusunda teşvik edilmeli, ekonomik olarak desteklenmelidir.
5. Atamalar adil, etik, eşit ve bilimsel kriterlere göre yapılmalıdır.
6. Vakıf üniversitelerinde akademisyeni tazminatsız işten çıkarma, akademik çalışmaya izin vermeyecek ölçüde yoğun çalıştırma ve ücret artışı yapmama gibi uygulamalardan vazgeçilmelidir.

2.7. İşsiz Mühendisler

Gerekçe:

İnşaat Mühendisleri Odasının 2021 yılında yaptığı araştırmaya göre her üç mühendisten biri işsizdir. Genç mühendisler arasında ise işsizlik oranı yüzde 50'ye yaklaşmaktadır. Bu tablo, ülkede mühendislik hizmetine ihtiyaç olmadığı için değil; aksine, kamuda istihdamın azaltılması, birçok şantiyede şantiye şefliğinin kâğıt üzerinde yürütülmesi, mühendislik hizmetlerinin bir maliyet unsuru olarak görülmesi ve yetersiz teknik kadrolarla işlerin sürdürülmesi nedeniyle ortaya çıkmaktadır.

Kamu kurumlarının mühendis kadrolarını boş bırakması, mühendislik hizmetlerinin taşeronlaştırılması, denetim ve uygulama süreçlerinde yeterli sayıda mühendis çalıştırma yükümlülüklerinin ihmal edilmesi ve nitelikli istihdamı teşvik eden düzenlemelerin bulunmaması; mühendislik mesleğinin hem kamusal niteliğini zayıflatmakta hem de istihdam sorununu büyümektedir.

Bugün ülkemizde aslında ciddi bir mühendislik hizmeti ihtiyacı olmasına rağmen, çalışma yaşamındaki bu yapısal sorunlar nedeniyle genç meslektaşlarımız işsizlik, düşük ücret ve güvencesiz çalışma koşulları ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle hem kamuda hem özel sektörde istihdamın artırılması, nitelikli mühendislik hizmetinin güvence altına alınması ve şeffaf, adil, liyakat temelli bir mesleki düzenin sağlanması amacıyla kapsamlı düzenlemeler yapılması zorunludur.

Karar 14:

1. **Mevzuat düzeltilmeli, her şantiyede şantiye şefliğinin tam zamanlı bir iş olarak yürütülmesi sağlanmalıdır.**
2. **Kamu yatırımlarında genç mühendis istihdamı zorunlu hale getirilmeli, işin nitelik ve hacmine uygun sayıda genç inşaat mühendisi istihdamı ihale şartları içerisinde yer almalıdır. Söz konusu işler kapsamında genç meslektaşlarımızın mevzuata ve ihale şartlarına uygun şekilde fiili olarak çalışıp çalışmadığı ilgili idare tarafından sürekli olarak denetlenmeli, istihdam şartının ihlali ağır yaptırımlara bağlanmalıdır.**
3. **Müteahhitlik müessesesinin düzenlenmesi için kanun çıkarılmalı ve müteahhitlik hizmetlerinin niteliğinin artırılması için kanun kapsamında yeteri kadar teknik kadro istihdamı zorunlu tutulmalıdır.**
4. **Kamu kurumlarında boş olan kadrolar doldurulmalıdır. Hizmetin gerektirdiği ihtiyaçları karşılayacak yeni kadrolar açılmalıdır.**

2.8. İnşaat Mühendisliği Alanında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Gerekçe:

İnşaat Mühendisleri Odası cinsiyete dayalı üye profili incelendiğinde 2025 yılında yaklaşık kadın üye sayısı 20 bin erkek üye sayısı ise 130 bin civarındadır. Bu durum mesleğimizin sadece %13-14'lük gibi bir kısmını kadınların oluşturduğunu göstermektedir.

Sektörde sayıca az olan kadın mühendisler, tüm çalışma alanlarında ya istihdam edilmeyerek ya da eşit işi yapmasına karşın erkek mühendislerden daha düşük ücretlere mahkûm edilerek çalışmaya zorlanmaktadır.

Öte yandan çalıştıkları kurumlarda mobbinge maruz kalarak ezilmekte, yok sayılmakta ve erkek meslektaşları ile eşit haklara erişememektedirler.

Bugün sadece özel sektörde değil, birçok kamu ilanlarında dahi inşaat mühendisliği kadrosu için gerekli şartlarda "erkek" tabiriyle cinsiyete dayalı ayrımcı kadro ilanlarının olduğu görülmektedir. Oysa inşaat mühendisliği bilim, teknik ve etik değerler çerçevesinde gereklilikleri yerine getirmek dışında cinsiyete dayalı hiçbir kişisel özellik gerektirmeyecek bir çalışma alanıdır.

Karar 15:

1. Kadın mühendislerin sektörde daha fazla istihdam edilmesi yönünde ilgili kurumlarla gerekli görüşmeler yapılmalıdır.
2. Cinsiyet ayrımcılığının tespit edildiği iş ilanlarında Odamız tarafından hukuken gerekli girişimlerde bulunulmalıdır.
3. Odamızca kadın mühendislerin ve kadın mühendis adaylarının karşılaştığı mobbing, şiddet, taciz vb. durumlarında hukuki ve psikolojik destek verecek birimler oluşturulmalıdır.
4. Ortaöğretimlerde, üniversitelerde, kamu kurumlarında, özel işletmelerde, meslek odalarında "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" konusunda farkındalık yaratmak için eğitimler verilmesi yönünde gerekli görüşmeler yapılmalıdır.
5. Odamızca çalışma alanlarında kadın mühendisleri desteklemek amacıyla kreş vb. hizmetlerin sağlanmasına ya da bu konuda gerekli desteklerin verilmesine yönelik düzenlemelerin teşvik edilmesi hakkında çağrıda bulunulmalıdır.
6. Şantiyelerde kadın mühendislerin istihdamını kolaylaştırıcı fiziki imkanlar zorunlu hale getirilmelidir.
7. İMO'nun seçilmiş organlarındaki kadın temsiliyetinin arttırılmasına özen gösterilmelidir.
8. Evlilik, doğum, annelik gibi çeşitli nedenlerle işgücü piyasasından ayrılan kadınların öncelikle talep etmeleri durumunda tekrar çalışma hayatına dönmeleri konusunda, sonrasında da aynı ya da eşdeğer pozisyonlarda istihdamını garanti altına alacak yasal düzenlemeler yapılması için, devlet, işveren ve işçi sendikalarıyla ortak çalışmalar yapılmalıdır. Meslek seçiminde belirleyici olan cinsiyetçi iş bölümü ve toplumsal kabullerin değişimi için ilgili diğer örgütlerle birlikte mücadele edilmelidir.

9. Staj için öğrenci kabul eden şirketlerin staj kabul ve staj esnasında cinsiyet ayrımcılığı yapılmaması için çaba sarf edilmeli, kadın öğrencilerin de ofis dışı alanlarda pratik çalışmalarda yer almalarını sağlamak üzere girişimlerde bulunulmalıdır.
10. Kamu kurumlarında çalışan kadın mühendis, mimar ve şehir plancılarının erkek meslektaşlarıyla eşit oranda arazi ve işyeri dışı çalışmalara katılmalarının sağlanması ve bu çalışmalardan doğan ek ödemelerden eşit oranda faydalanmaları için girişimlerde bulunulmalıdır.

2.9. Çalışma Alanlarında Yaşanan Şiddet Problemleri

Gerekçe:

Mühendislik görevini icra eden meslektaşlarımıza yönelik sözlü ve fiziki şiddet olayları son yıllarda ciddi biçimde artmış, pek çok meslektaşımız denetim ve uygulama süreçlerinde görevini yapmasının engellenmesiyle karşı karşıya kalmıştır. Özellikle yapı üretiminin kritik aşamalarında yaşanan bu saldırılar, yalnızca mühendislerin çalışma güvenliğini değil, yapı güvenliğini ve kamu sağlığını da tehlikeye atmaktadır.

Meslektaşlarımızın sunduğu hizmet kamusal niteliktedir. Bu nedenle mühendislerin görevini ifa ederken uğradığı şiddet, bireysel bir saldırıdan öte, kamu güvenliğine yönelik bir tehdit olarak değerlendirilmelidir. Şiddete karşı gerekli önlemlerin alınmaması, mühendislik hizmetlerinin etkinliğini zayıflatmakta, denetim süreçlerini işlevsizleştirmekte ve sağlıklı yapı üretimini riske atmaktadır.

Bu nedenlerle, şiddetin önlenmesine yönelik yasal düzenlemelerin güçlendirilmesi, saldırıya uğrayan meslektaşlarımızın hukuki süreçlerinde kurumsal destek sağlanması ve şiddet uygulayan kişi veya firmalara yönelik caydırıcı yaptırımların oluşturulması zorunludur.

Karar 16:

1. Görevi başında saldırıya uğrayan mühendislerin hukuki süreçleri İMO ve şubeleri tarafından bizzat takip edilmeli, raporlaştırılmalı ve istatistikleri tutularak Sonuçları hakkında üyelere bilgilendirme yapılmalı, meslektaşlarımızın yanında olunmalıdır.
2. Mühendise görevinden kaynaklı uygulanan şiddet, “Kamu Görevlisine Karşı İşlenen Suçlar” kapsamında değerlendirilmeli ve cezaların artırılması için TCK’da değişiklik yapılmalıdır.

2.10. Emekli Mühendisler

Gerekçe:

Emekli inşaat mühendisleri, bu ülkenin teknik aklını, mühendislik birikimini ve üretim gücünü temsil etmektedir. Bu emeğin karşılığı yoksulluk değil, insan onuruna yaraşır bir yaşam olmalıdır. Ancak ülkemizde uzun süredir uygulanan yanlış ekonomi ve sosyal güvenlik politikaları, diğer tüm emekli yurttaşlarımız gibi emekli meslektaşlarımızı da derin bir yoksulluk ve güvencesizlik içine sürüklemiştir. Ömrünü ülkemizin yapılaşmasına, altyapısına ve teknik gelişimine adanmış emekli inşaat mühendisleri bu ağır tablodan ciddi biçimde etkilenmektedir.

Açlık sınırının altındaki emekli maaşları, sosyal güvenlik sisteminde yapılan değişikliklerle aylık bağlama oranlarının düşürülmesi ve sağlığın finansman modelinin değiştirilmesi, emekli mühendislerimizin bugün en temel insani ihtiyaçlarından olan barınma ve sağlık giderlerini dahi karşılayamaz hale gelmesine neden olmuştur.

Bugün emeklilik, meslektaşlarımız için dinlenme ve insan onuruna yaraşır bir yaşam dönemi olmaktan çıkmış; yetersiz emekli aylıkları nedeniyle düşük ücretlerle ve çoğu zaman güvencesiz şekilde yeniden çalışma hayatına dönmek zorunda kaldıkları bir 'ikinci sömürü' dönemine dönüşmüştür.

Karar 17:

Sosyal güvenlik, piyasanın insafına bırakılacak bir alan değil; devletin asli görevi, her bir yurttaşın ise öncelikli temel hakkıdır.

1. Emekli mühendislerin aylıkları, mevcut yoksulluk sınırının üzerinde, mesleki kıdem ve teknik uzmanlığı yansıtan, insanca bir yaşam sürdürebilecekleri seviyeye yükseltilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
2. Emeklilik hakkını bir yük olarak gören 5510 Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Hakkında Kanun iptal edilmeli, adil bir emeklilik sistemi yeniden inşa edilmesi için çalışma yapılmalıdır.
3. Geçmişte düşük prim bildirimleri yoluyla oluşan emekli aylığı kayıplarının telafisi için düzenleyici ve iyileştirici yasal mekanizmalar oluşturulması için çalışmalar yapılmalıdır.

3. İnşaat Mühendisliği Açısından Kamusal Politikalar

3.1. Demokratik İşleyişin ve Hukukun Mühendislik Politikaları Açısından Önemi

Gerekçe:

İnşaat mühendisliği mesleği; toplum güvenliği, yaşam hakkı ve kamu yararıyla doğrudan bağlantılı olup yalnızca teknik bilgi ve beceriden ibaret görülemez. Mesleğin icrası, kamu düzeninin ve toplumsal yaşamın bütünlüğünün korunması açısından hayati önem taşımakta, bu nedenle güçlü bir hukuki çerçeve ve demokratik bir işleyişi zorunlu kılmaktadır.

Demokrasi, yalnızca bir yönetim biçimi değil; bireylerin hak ve özgürlüklerini güvence altına alan, toplumsal yaşamın tüm alanlarında katılım ve hesap verebilirliği sağlayan temel bir yapıdır. İnşaat mühendislerinin mesleki faaliyetlerini özgür, bağımsız ve etik ilkelere uygun biçimde yerine getirebilmesinin ön koşulu demokratik bir ortamdır. Mesleğin gereği gibi icra edilmesi ve topluma nitelikli hizmet sunulabilmesi için özgür, adil, şeffaf ve demokratik bir toplumsal düzenin varlığı zorunludur.

Demokratik işleyiş; örgütlenme özgürlüğü, temsil mekanizmalarının etkinliği, karar süreçlerinin şeffaflığı ve toplumsal katılımın kurumsallaşmasını içeren bütüncül bir yapıdır ve mühendislik politikalarını doğrudan şekillendirir. İnşaat mühendisliği teknik bir faaliyet gibi görünse de alınan kararların etkilediği alanların genişliği nedeniyle toplumsal, ekonomik ve siyasal dinamiklerden bağımsız bir politika üretilemez.

Temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınmadığı bir ortamda inşaat mühendislerinin mesleki haklarının da risk altında olduğu açıktır. Mesleki bağımsızlığın, kamu yararının ve toplumsal güvenliğin korunabilmesi için demokratik düzen, hukukun üstünlüğü, şeffaf kurumsal işleyiş ve liyakat esaslı yönetim anlayışı zorunludur.

Türkiye’de yargı süreçlerinde teknik uzman eksikliği, ihtisas mahkemelerinin yetersizliği, mühendislerin hukuki sorumluluklarına ilişkin belirsizlikler, düzenleyici işlemlerin hazırlanmasında meslek odalarının dışlanması ile kamuda şeffaflık ve liyakat eksiklikleri, inşaat mühendisliği faaliyetlerini doğrudan olumsuz etkilemektedir. Bu yapısal sorunlar, demokratik katılımın ve hukukun üstünlüğünün zayıflamasıyla daha görünür hale gelmektedir.

Bu nedenle mesleğin kamu yararına uygun biçimde yürütülebilmesi, meslek mensuplarının haklarının korunabilmesi ve topluma güvenli, nitelikli hizmet sunulabilmesi için demokratik işleyişin güçlendirilmesi ve hukuki altyapının iyileştirilmesi zorunludur.

Karar 18:

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası; mesleğin ve meslektaşların sorunlarının ülkenin genel sorunlarından ayrı düşünülmemeyeceği bilinciyle, inşaat mühendisliği hizmetlerinin kamu yararı, toplumsal güvenlik ve mesleki bağımsızlık temelinde yürütülmesini sağlamak; mesleki hak ve yetkileri korumak ve hukukun üstünlüğünün tesis edildiği, temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alındığı demokratik bir Türkiye için mücadele etmeyi görev edinmelidir.

1. Mühendislik politikaları kamusal kararların ayrılmaz bir parçasıdır. Enerji, madencilik, altyapı, imar, çevre, kentleşme ve doğal kaynak yönetimine ilişkin politikalar demokratik olmayan ortamlarda rant odaklı uygulamalara açık hale gelir. Demokrasi güçlendikçe mühendislik politikaları kamusal, bilimsel, etik ve toplum yararına uygun bir karakter kazanır.
2. Demokratik devlet; güçler ayrılığı, hukukun üstünlüğü, laiklik, örgütlenme özgürlüğü ile düşünce ve ifade özgürlüğü ilkelerine dayanır. Yargı bağımsızlığı güçlendirilmeden, bireyi devletten koruyan anayasal yaklaşım benimsenmeden ve sosyal devlet ilkesi işletilmeden mühendislik hizmetlerinde kamu yararı ve etik sorumlulukların güvence altına alınması mümkün değildir.
3. Demokratik olmayan işleyiş; kamuda ve özel sektörde liyakat ilkelerinin zayıflamasına, teknik sorumlulukların göz ardı edilmesine ve mühendislik hizmetlerinin piyasa koşullarının insafına bırakılmasına yol açmakta; madencilikten enerjiye, yapı güvenliğinden çevre planlamasına kadar birçok alanda bilimsel kriterlerin geri plana düşmesine neden olmaktadır.
4. Demokratik ortam teknik politikaların toplumsal yarar ekseninde şekillenmesini sağlar. Toplumsal yararı önceleyen mühendislik politikaları da demokratikleşme süreçlerini güçlendirir. Bu nedenle demokratik işleyişin güçlendirilmesi yalnızca siyasal bir reform değil; mühendislik-mimarlık alanında etik bütünlük, bilimsel özerklik ve toplumsal sorumluluk açısından da zorunluluktur.
5. Siyasal kurumlarda demokratikleşme; yargı bağımsızlığının güçlendirilmesi, yürütmenin hesap verebilirliğinin artırılması gibi düzenlemelerle mühendislik politikalarının teknik doğrulara ve toplumsal taleplere göre şekillenmesini sağlar.
6. Meslek örgütleri, devlet ile birey arasında kamusal yararı koruyan yapılardır. Anayasa'nın 135. maddesiyle güvence altına alınmalarının nedeni budur. İMO ve benzeri örgütler; kamu yararını savunabilmek için devletten ve piyasadan özerk, demokratik, şeffaf, mali ve idari açıdan bağımsız bir yapıda örgütlenmelidir.

3.2. Kamu Yatırımlarında Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik

Gerekçe:

Kamu yatırımlarında şeffaflık ve hesap verilebilirliğin sağlanması, kamusal varlıkların korunması açısından önemlidir. Bu yaklaşım, denetimsizlik ve keyfilik gibi sorunların önüne geçilmesini de sağlayacaktır.

Özellikle Kamu Özel İşbirliği (KÖİ) projeleri, denetimden uzaktır. Bu projelerin sözleşmelerine milletvekillerinin ve Meclis adına denetim yapan Sayıştay'ın bile ulaşamaması en önemli sakıncalardan biridir.

Varlık Fonu'na aktarılan kamu kuruluşlarının harcamaları, kamu denetiminden ve Sayıştay'dan kaçırılarak yürütülmektedir.

Kamu hizmetlerinin metalaşması ve kamusal varlıkların sermaye kesimlerine aktarılmasını önlemek temel bir mücadele alanıdır.

Gerçekçi olmayan talep tahminleri ile kamunun verdiği ödeme garantilerinin getirdiği mali yük ortadadır. KÖİ projeleri, yatırımcıya ciro güvenceleri ve borç ödeyememe durumunda merkezi bütçeden ödeme garantileri vererek bütçe üzerinde büyük yük oluşturmaktadır.

Yukarıda tespit edilen sorunlar doğrultusunda İnşaat Mühendisleri Odası, meslek alanının doğası gereği, inşaat projelerinin bilim ve tekniğe uygunluğunu, kamu yararını ve toplumsal faydayı gözetme sorumluluğuna sahiptir. Bu doğrultuda, şeffaflığı, erişilebilirliği ve hesap verilebilirliği temel alan, katılımcı ve demokratik yeni bir kamu yönetimi anlayışını tasarlama ve uygulama hedefine bizzat inşaat ve altyapı sektörü uygulamaları üzerinden güçlü bir katkı sunmak zorundadır.

Karar 19:

Tüm kamu yatırımlarında sözleşmelerin şeffaflaştırılması, Varlık Fonu dahil tüm harcamaların Sayıştay denetimine açılması ve yargı yolundaki engellerin kaldırılması gereklidir. Kamu hizmetlerinin piyasalaştırılmasına karşı; planlama süreçlerinde üniversitelerin, meslek odalarının ve halkın etkin katılımını sağlayan, doğayı ve kamu yararını merkeze alan demokratik, katılımcı ve kamucu bir yönetim modelinin hayata geçirilmesi için aşağıdaki düzenlemelerin yapılması zorunludur:

1. Toplum çıkarlarını gözetmeyen, kamu kaynaklarını talan eden KÖİ projeleri sonlandırılmalı ve bu projeler kamulaştırılmalıdır.
2. Özellikle büyük altyapı ve inşaat projelerine (otoyollar, köprüler, şehir hastaneleri vb.) ait KÖİ anlaşmalarının maliyetleri, verilen garantiler, fizibilite raporları ve tüm sözleşme metinleri halkın serbestçe ulaşabileceği şekilde açık ve şeffaf olarak yayımlanmalıdır.
3. KÖİ uygulamalarının muhasebeleştirilmesi, mali raporlaması ve ileriye dönük oluşabilecek risklerin ve yükümlülüklerin kamu maliyesine etkisi raporlama sistematigi içerisinde şeffaf bir şekilde yer almalıdır.
4. Kamu kurum ve kuruluşları (özellikle Varlık Fonu'na devredilen, büyük altyapı varlıklarını yöneten kuruluşlar dahil) yeniden merkezi bütçenin ve Sayıştay'ın denetim yetkisi kapsamına alınmalıdır.

5. Kamu yatırımlarına ve hatalı uygulamalara karşı yasal itiraz hakkını sınırlayan, örneğin yüksek dava açma harçları ve yüksek bilirkişi ücretleri gibi tüm engeller kaldırılmalı, yargı süreçlerinde toplumsal adalet sağlanmalıdır.
6. Kamu yatırımları ve hizmetlerinin yürütülmesinde şeffaflığı, erişilebilirliği ve hesap verilebilirliği temel alan, katılımcı ve demokratik yeni bir kamu mülkiyeti ve yönetimi anlayışı benimsenmelidir.
7. Ülkenin geleceğine yön verecek strateji belgeleri ve planları, demokratik, katılımcı ve şeffaf bir anlayışla hazırlanmalıdır. İnşaat alanını ilgilendiren büyük yatırım projelerinin planlama çalışmalarına; üniversiteler, bilimsel araştırma kurumları, TMMOB ve bağlı odalar ile halkın temsilcilerinin etkin ve işlevsel katılımı sağlanmalıdır.
8. Kentsel altyapı ve küçük ölçekli projelerin de KÖİ uygulamalarına açılması öngörülürken, yerel yönetimler, halkın temsilcileri olarak halkın çıkarlarını korumalı, doğaya ve toplum çıkarlarına aykırı plan ve projelere karşı durmalıdır.
9. Yap-işlet-devret ve rantasal dönüşüm projelerinden ziyade uygulanabilir ve planlanabilir yatırımlar önceliklendirilmelidir.

3.3. Kamusal Bir Hizmet Olarak Yapı Denetim Sistemi

Gerekçe:

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun kapsamında oluşturulan mevcut yapı denetim sistemi, kuruluş amacına rağmen günümüzde etkinliğini önemli ölçüde kaybetmiş, yapı güvenliğini sağlamada yetersiz kalan bir işleyişe dönüşmüştür. Bu durumun temel nedenleri arasında; denetim ücretlerinin yetersizliği, teknik personelin düşük ücret ve iş güvencesinden yoksun çalışma koşulları, şantiye şefliği hizmetlerinin tam zamanlı yerine getirilememesi ve nitelikli teknik personelin istihdamını sağlayacak mekanizmaların eksikliği bulunmaktadır. Denetim kuruluşlarının, maliyet baskılarını azaltmak adına fiilî denetim yapılmaksızın imza atma uygulamalarına yönelmesi, yapı güvenliğini zayıflatan en kritik sorunlardan biridir. Bu uygulama, özellikle mimar ve mühendisler üzerinde orantısız biçimde ağır mesleki sorumluluklar doğurmakta, denetimin amacına uygun olarak sahada ve proje üzerinde gerçek anlamda yapılmasını engellemektedir. Ayrıca teknik personelin deneyim, uzmanlık ve mesleki yetkinlik kriterleri yeterince gözetilmeden sisteme dahil edilebilmesi; nitelik sorununu derinleştirmekte, denetimin profesyonel niteliğini zayıflatmakta ve sonuç olarak yapı güvenliğini tehlikeye atmaktadır.

Mevcut yapı denetim sistemi yerine; kamusal niteliği güçlendirilmiş, meslek odalarının etkin ve denetleyici katılımını esas alan, yetkinlik, bağımsızlık, liyakat ve etik ilkeleri temel alan yeni bir denetim modelinin oluşturulması zorunluluk hâline gelmiştir. Yapı güvenliğinin sağlanması, nitelikli ve güvenli yapı üretiminin teminat altına alınması ve toplumun can ve mal güvenliğinin korunması amacıyla; proje denetimi ve uygulama denetiminin birbirinden ayrıldığı, mevcut denetim mekanizmasının yapısal sorunlarının giderildiği; şeffaf, bağımsız, hesap verebilir ve etkin bir denetim anlayışının yeniden kurgulanması gerekmektedir.

Karar 20:

Ülkemizde deprem başta olmak üzere tüm afet riskleri karşısında güvenli, dayanıklı ve bilimsel esaslara dayalı yapı üretim sürecinin sağlanması; mühendislik hizmetlerinin niteliğinin yükseltilmesi ve kamu yararının korunması açısından yaşamsal önem taşımaktadır.

Mevcut yapı denetim sisteminin teknik, idari ve kurumsal boyutlarıyla yeniden ele alınması bir zorunluluk hâline gelmiştir. Proje denetimi, uygulama denetimi ve malzeme denetimi birbirinden bağımsız, ayrı birimler tarafından yürütülmelidir. Bu kapsamda, inşaat mühendisliği meslek alanının birikimi ve bilimsel veriler ışığında aşağıdaki temel ilkeler çerçevesinde yeni bir düzenleme yapılmalıdır.

Yeni Yapı Denetim Modeli İçin Temel İlkeler:

1. Yapı denetim sisteminde proje denetimi ile uygulama denetiminin kurumsal olarak ayrılması, denetimin etkinliği ve bağımsızlığının sağlanması açısından zorunludur. Bu kapsamda, ülke genelinde ihtiyaç duyulan her bölgede, kamu bünyesinde idari özerkliğe, teknik kapasiteye ve mesleki güvenceye sahip “Etüt ve Proje Denetim Birimleri” kurulmalıdır. Bu birimler, denetledikleri projelerin ölçeği, niteliği ve teknik karmaşıklığı dikkate alınarak sınıflandırılmalı ve buna göre yetkilendirilmelidir.
2. Bu yeni yapıda; ilgili tüm mühendislik ve mimarlık disiplinlerinin yeterli sayıda ve nitelikte istihdam edilmesi esastır. Birimlerde görev yapacak sorumlu denetçi mühendislerin, İnşaat Mühendisleri Odası tarafından belirlenen Yetkin Mühendislik kriterlerini sağlaması; tüm mühendis ve mimarların ise ilgili meslek kuruluşları tarafından sertifikalandırılmış olması gerekmektedir. Denetim faaliyetlerinde görev alan tüm teknik personelin, üstlendikleri görev ve sorumlulukların niteliği ve ağırlığı ile uyumlu biçimde ücretlendirilmesi sağlanmalıdır.
3. Uygulamaya yönelik yapı denetim kuruluşları ile malzeme ve zemin laboratuvarları doğrudan kamu tarafından görevlendirilmiş birimler olarak çalışmalıdır. Kamunun ihtiyaç duyduğu yapılar da bu kuruluşlar tarafından denetlenebilmelidir. Bu kuruluşlar ile müteahhit ve/veya yapı sahibi arasında herhangi bir mali ve idari bağlantı olmamalı yapı denetim ücretleri doğrudan kamu tarafından ödenmeli ve bu kuruluşlar doğrudan kamuya karşı sorumlu olmalıdır. Yapı denetim kuruluşlarının ortakları TMMOB üyesi olmalı, Meslek Odası tarafından belgelendirilmiş en az bir tane Yetkin İnşaat Mühendisi bulunmalı ve onun sorumluluğunda diğer denetçiler ve kontrol elemanları çalışmalıdır. Yapı denetim çalışanları için sürekli eğitim ve sertifikasyon sistemi zorunlu olmalıdır.
4. Uygulamadan sorumlu yapı denetim kuruluşları yapıların, yapım ve kullanım özelliklerini koruyup korumadığını, proje uygunluğunu ve yapısal elemanlardaki değişiklik ve hasar-deformasyonun tespiti bakımından periyodik olarak görevlendirilmelidir.
5. Yapı Denetim sisteminde faaliyet gösterecek etüt ve proje denetim birimleri, uygulamadan sorumlu yapı denetim kuruluşları ve laboratuvarların görevlendirilmesi ve takibinden sorumlu olan tüm kurullarda Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı ilgili odaların temsilcileri yer almalıdır.

6. Uygulamadan sorumlu yapı denetim hizmeti kamusal bir hizmet olarak tanımlanmalı; görevini ifa ederken uygulama denetçileri ile kontrol elemanları kamu görevlisi statüsünde olmalı; ücret, iş güvencesi ve özlük hakları kamu standartlarına uygun olmalıdır.
7. Yapı denetim sistemindeki mühendis-mimarlar için mesleki mali sorumluluk sigortası zorunlu hâle getirilmelidir.
8. Dijital ortamda saklanan tüm raporlar, yapısal olan malzemelerin test sonuçları, fotoğraflar, denetim kayıtları ve diğer malzemelerin TSE-EN dokümanları yapı sahibi ve kullananlar tarafından erişilebilir olmalıdır. Yazışma ve belge formatları ülke genelinde standartlaştırılmalıdır.
9. Şantiye ortamında şiddet ve baskının önlenmesi için caydırıcı ve gerekli düzenlemeler mevzuatta yer almalıdır. Uygulamadan sorumlu yapı denetim kuruluşlarının devredilmesine dair kararlar ilgili kurulların onayına bağlanmalıdır.
10. Hazır beton üreticileri sisteme entegre edilmeli, hazır beton tesis sorumlusunun inşaat mühendisi olmasının yasal zorunluluk haline gelmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
11. Beton numune deneylerinin sahaya gelen tüm mikserlerden alınarak yapılması yasal zorunluluk haline gelmeli ve özellikle özellik arz eden yapılarda basınç deneyinin dışında sülfat direnci, geçirimsizlik vb. deneylerin yapılması zorunlu olmalıdır.
12. Elektronik Beton İzleme Sistemi gibi İnşaat Demir İzleme Sisteminin de işlevsel hale getirilmesi sağlanmalıdır.
13. Yapısal elemanların testleri; yalnızca proje sahasında değil, üretim aşamasında da yeni bir kontrol-denetim mekanizması kurularak, üretim öncesi kalite güvence sistemi oluşturulmalıdır. Üretim ve lojistik süreçlerinde proje parametrelerine uygun olmayan malzemelerin sahaya sevki ve kullanımı engellenmelidir.
14. Zemin laboratuvarlarında, yetkin inşaat mühendisi istihdamı zorunlu tutulmalı, tüm laboratuvarlarda görev yapacak mühendisler ilgili odaları tarafından yeterlilikleri çerçevesinde belgelendirilmelidir.

3.4. Riskli Yapı Stokunun Dönüştürülmesi

3.4.1. Riskli Yapı Stokunun Tespiti ve Yapı Envanterinin Çıkarılması

Gerekeçe:

Ülkemizin geniş bir bölgesi yüksek deprem riski altında bulunmakta olup mevcut yapı stokunun önemli bir kısmı eski, denetimden yoksun ve depremlere karşı yetersiz durumdadır. Yaşanan afetlerde büyük can ve mal kayıpları meydana gelmekte, toplumsal ölçekte ağır sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, mevcut yapı stokunun hızlı, güvenilir ve bilimsel yöntemlerle dönüştürülmesi veya uygun güçlendirme teknikleri kullanılarak güvenli hale getirilmesi, ertelenemez bir gereklilik ve yaşamsal bir zorunluluktur.

Riskli yapıların tespiti, sınıflandırılması ve dönüşüm süreçlerinin yürütülmesinde kamu yararı temel ilke olmalıdır. Mevcutta sıkça görüldüğü gibi rant odaklı değil; risk öncelikli, bilimsel verilere dayalı ve toplumsal faydayı gözeten bir anlayışla planlanmalı ve uygulanmalıdır. Bu kapsamda riskli bölgelerin, zemin koşulları, yapı yaşı, taşıyıcı sistem özellikleri, yoğunluk ve kullanım amacı gibi kriterler birlikte değerlendirilerek bütüncül bir risk analiz sistemi oluşturulmalıdır.

Öncelikle acil ulaşım yolları, kritik altyapı güzergahları, kamu hizmet binaları ve toplanma alanları çevresinde yer alan yapıların risk analizleri tamamlanmalı; bu yapılarda dönüşüm veya güçlendirme çalışmaları gecikmeksizin başlatılmalıdır. Afet sonrası arama-kurtarma, sağlık müdahalesi, lojistik ve tahliye faaliyetlerinin kesintisiz yürütülmesi hayati önem taşımaktadır.

Her yurttaşın güvenli yapılarda yaşama ve oturduğu yapının güvenli olup olmadığını bilme hakkı yaşam hakkının en temel gereklerinden biridir. Tam da bu nedenle güvenli olmadığı tespit edilmiş yapılara ilişkin bilgilerin her yurttaşın erişebileceği bir kamu veri tabanında yer alması gereklidir.

Karar 21:

Mevcut riskli yapı stoku kapsamlı bir şekilde tespit edilmeli ve mevcut yapı envanteri çıkarılmalı, bu yapılar risk seviyelerine göre bilimsel ölçütlere dayalı olarak önceliklendirilmeli, can ve mal güvenliğini önceleyen hızlı, güvenilir ve bilimsel yöntemlerle dönüştürülmeli veya uygun güçlendirme teknikleri kullanılarak güvenli hale getirilmelidir.

1. Risk grubunda yer alan yapılarda hızlı tarama yöntemleri ile yapılar yüksek, orta ve düşük risk gruplarına ayrılarak önceliklendirme sağlanmalı; detaylı inceleme gerektiren yapılar için ise karot alımı, donatı tespiti, rölöve çalışmaları ve deprem performans analizleri gerçekleştirilmelidir.
2. Acil ulaşım yolları, afet sonrası arama-kurtarma, sağlık, lojistik ve tahliye faaliyetlerinde kritik öneme sahiptir. Bu güzergâhlardaki yapıların riskleri öncelikli olarak belirlenmelidir.
3. Eğitim ve sağlık yapılarında zorunlu olarak uygulanan deprem performans analizlerinin kapsamının genişletilmesi, kamuya açık tüm yapıların risk durumu belirlenerek riskli yapı stokunun güvenli hâle getirilmesi süreci hızlandırılmalıdır. Yapı performans analizi bağımsız bölüm için değil yapının tümü için tek seferde yapılmalıdır.
4. Toplumda deprem bilincinin artırılması amacıyla İMO'nun belediyeler ve ilgili kamu kurumlarıyla iş birliği içinde eğitim, bilgilendirme ve farkındalık faaliyetleri yürütmesi gerekmektedir. Yapıların risk tespiti çalışmalarında İMO ve üniversiteler sürecin zorunlu paydaşları olarak yer almalıdır. Bu kapsamda belediyelerle protokoller yapılarak hızlı tarama çalışmalarının İMO koordinasyonunda yürütülmesi sağlanmalıdır.
5. Hızlı tarama yöntemlerinde kullanılan farklı tespit yöntemleri standarda bağlanarak tekleştirilmelidir. Riskli yapı stoku tespit çalışmaları yerel birimlerin tasarrufuna bırakılmamalıdır.

6. Türkiye genelinde tüm yapıları kapsayan merkezi ve dijital bir yapı veri tabanı oluşturulmalı; belediyeler, bakanlıklar, üniversiteler ve meslek odalarının erişimine açık olmalıdır.
7. Yapı yaşı, taşıyıcı sistem tipi, malzeme dayanımı, zemin özellikleri, proje bilgileri, kaçak kat durumu ve bakım-onarım geçmişi gibi veriler sahada görevli inşaat mühendisleri tarafından standart formlar ile toplanmalıdır.
8. Yapı Kimlik Kartına, yapılan deprem performans analizi eklenmeli, tapu işlemlerinde Yapı Kimlik Kartı'nın ibrazı zorunlu hale getirilmelidir.

3.4.2. Kentsel Dönüşüm

Gerekçe:

Ülkemizde kentsel dönüşüm uygulamaları, riskli yapı stokunun azaltılması ve kentlerin afetlere karşı dayanıklı hale getirilmesi amacıyla başlatılmış olsa da süreç zamanla rant odaklı bir anlayışa dönüşmüştür; toplumsal yarar gözetilmeden belirli kesimler için servet aktarımına zemin hazırlamıştır. Bu durum, kamuoyunda “rantsal dönüşüm” olarak ifade edilmektedir.

Kentsel dönüşüm, yalnızca riskli yapıların yenilenmesi değil; aynı zamanda sağlıklı, güvenli, erişilebilir, kapsayıcı ve sürdürülebilir yaşam çevrelerinin oluşturulmasını içeren çok boyutlu bir dönüşüm süreci olarak ele alınmalıdır. Dönüşüm uygulamalarının afet güvenliğini sağlaması, kentlerin özgün dokusunu koruması, sosyal adaleti gözetmesi ve kamusal yararı en üst düzeyde tutması zorunludur.

Kentsel dönüşüm; kamusal yarar, toplumsal adalet, bilimsel planlama ve yaşanabilir kent ilkeleri doğrultusunda; bilimsel, kamusal, adil, sosyal ve çevresel bir dönüşüm modeli çerçevesinde yürütülmelidir.

Karar 22:

Kentsel dönüşümün yalnızca fiziksel yapıların yenilenmesi değil; toplumun güvenli, sağlıklı, adil ve yaşanabilir kentlerde yaşam hakkını güvence altına alan, çok boyutlu bir kamusal politika alanı olarak ele alınması amacıyla aşağıdaki düzenlemeler yapılmalıdır.

1. Kentsel dönüşüm projeleri sermaye için rant odaklı değil, kentlerin güvenli, sağlıklı ve yaşanabilir hale getirilmesini hedefleyen kamu yararı esasına göre yürütülmelidir.
2. Dönüşüm; deprem, zemin, altyapı ve çevresel risk analizlerine dayandırılmalı; şehircilik biliminin ilkeleri doğrultusunda mahalle, ada ve kent ölçeğinde bütüncül planlama anlayışıyla ele alınmalıdır.
3. Bölge halkı, meslek odaları, STK'lar, belediyeler ve uzmanların sürece aktif katılımı sağlanmalı; karar alma süreçleri şeffaf yürütülmelidir. İMO bilimsel ve teknik rehberlik rolü üstlenmelidir.

4. Dönüşüm süreci, mevcut sakinleri yerinden etmeden; mahallenin sosyal dokusunu, komşuluk ilişkilerini, kültürel değerlerini ve yerel kimliğini koruyacak şekilde yürütülmelidir. Yerinde dönüşüm yaklaşımı esas alınmalı, bölge halkının ekonomik, sosyal ve kültürel olarak başka alanlara itilmesinin önüne geçilmelidir.
5. Dar gelirli gruplar, kiracılar ve dezavantajlı kesimler mağdur edilmemeli; sosyal konut, devlet desteği ve kira yardımını içeren mekanizmalar güçlendirilmelidir.
6. Kentsel dönüşümden doğan ekonomik değer, öncelikle kamu yararına yönlendirilmelidir. Bu süreçte imar affı ve keyfi imar uygulamalarına kesinlikle izin verilmemeli; kaynakların şeffaf, hesap verebilir ve toplumun tamamına hizmet edecek şekilde kullanımı sağlanmalıdır.
7. Yeni inşa edilecek tüm yapılar, yürürlükteki teknik yönetmeliklere, standartlara ve onaylı projelere tam uygunlukla gerçekleştirilmelidir. Proje dışı veya standartlara aykırı uygulamalara kesinlikle izin verilmemeli; yapı güvenliği, denetim mekanizmaları ve sorumluluk alanları net bir şekilde belirlenmelidir.
8. Yurttaş mağduriyetinin önlenmesi ve yapı güvenliğinin artırılması amacıyla riskli yapıların dönüşümü kamu gözetiminde, şeffaf ve denetlenebilir mekanizmalarla sürdürülmeli; gerekli kamusal destekler sağlanarak süreç sosyal adalet ilkesine uygun biçimde yürütülmelidir.

3.4.3. Güçlendirme

Gerekçe:

Deprem riskinin yüksek olduğu ülkemizde, mevcut yapı stokunun kısa sürede güvenli hâle getirilmesi, can ve mal güvenliğinin sağlanması açısından öncelikli bir konudur. Bu hedefe ulaşmanın en etkili yolu, yapıların bilimsel ve mühendislik temelli yöntemlerle yerinde güçlendirilmesidir. Yerinde güçlendirme uygulamaları, yıkım ve yeniden inşa süreçlerine kıyasla ekonomik açıdan daha avantajlıdır, daha kısa sürede tamamlanabilir ve çevresel etkileri minimum düzeydedir. Ayrıca, güçlendirme sosyal dokuyu ve mahallenin kültürel kimliğini koruyarak, mevcut yaşam alanlarının sürdürülebilirliğini destekler.

Uygun teknik koşullara sahip yapılarda yıkım yerine güçlendirme tercih edilmesi hem can güvenliğinin sağlanması hem de kentsel bütünlüğün, mahalle kimliğinin ve sosyal ilişkilerin korunması açısından stratejik öneme sahiptir. Bu yaklaşım, kaynakların etkin kullanımını sağlarken, dönüşüm sürecinin toplum tarafından kabul görmesini ve toplumsal dirençlerin azaltılmasını da mümkün kılar, mevcut riskli yapı stokunun dayanıklı gele getirilmesi sürecini hızlandırır.

Karar 23:

Öncelikli olarak yerinde dönüşüm esas alınarak, mevcut riskli yapı stoku daha ekonomik ve hızlı bir şekilde güçlendirilmeli; aynı zamanda mevcut yaşam alanlarının sürdürülebilirliği desteklenerek kentlerin dayanıklılığı artırılmalıdır.

Bu doğrultuda;

1. Uygun koşullar sağlandığında yıkım yerine güçlendirme tercih edilmeli; güçlendirme ulusal düzeyde teşvik edilmeli ve kolaylaştırıcı mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır. Güçlendirmeye ilişkin standartlar, yöntemler ve uygulama kuralları netleştirilerek bağımsız ve uygulanabilir bir Güçlendirme Yönetmeliği oluşturulmalıdır.
2. Güçlendirme projeleri yalnızca yetkin inşaat mühendisleri tarafından hazırlanmalı ve uygulama aşamaları da yine yetkin mühendislerin denetiminde yürütülmelidir. Yetkin mühendislik uygulaması zorunlu mevzuat hâline gelene kadar, güçlendirme projelerinin hazırlanması ve uygulamanın denetlenmesi, MBDG Yönergesi kapsamında, İnşaat Mühendisleri Odası tarafından refere edilen inşaat mühendislerince gerçekleştirilmelidir. Bu yaklaşım, güçlendirme çalışmalarının güvenilir, standartlara uygun ve deprem güvenliği açısından etkin olmasını sağlar.
3. Güçlendirme; zemin–temel–üst yapı bütünlüğünü kapsamalı ve bilimsel olarak kanıtlanmış yöntemlere dayanmalıdır.
4. Cephe elemanları, parapetler, bacalar ve asma tavanlar dahil tüm yapısal olmayan bileşenler güvenli hale getirilmelidir.
5. Güçlendirme projeleri için düşük faizli krediler, hibeler ve vergi avantajları sağlanmalı; kamuoyunun farkındalığını artıracak kampanyalar yürütülmelidir.

3.5. Afet Yönetimi ve Politikaları

Gerekçe:

Bilindiği gibi afetler İnsan Kaynaklı ve Doğa Kaynaklı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Doğa kaynaklı afetler; depremler, tsunami, volkan patlamaları, kütle hareketleri gibi olanlar jeolojik afetler, sel ve taşkınlar, deniz kabarmaları, heyelan, çığ gibi olanlar hidrolojik afetler, fırtına, hortum, sis, dolu gibi olanlar meteorolojik afetler, anormal sıcaklıklar ve aşırı soğuklar, sıcak hava ve soğuk hava dalgaları, yangınlar gibi olanlar klimatolojik afetler, salgın hastalıklar, böcek istilaları gibi olanlar ise biyolojik afetler olarak tasnif edilmektedir.

Türkiye, jeolojik, tektonik ve topografik yapısı ile meteorolojik koşulları nedeniyle başta deprem olmak üzere, sel, heyelan ve çığ gibi doğal afetlerle sürekli karşı karşıya bulunan yüksek riskli bir ülkedir. Ülke topraklarının yaklaşık %98'i deprem riski altındadır.

Yaşanan her doğa olayı, gerekli önlemlerin alınmaması nedeniyle afete dönüşerek büyük can ve mal kayıplarına neden olmaktadır. Doğa olaylarının afete dönüşmesinin temel nedenleri ise insan kaynaklı doğa tahribatları, bilimi, planlamayı ve denetimi dışlayan rant politikaları, plansız ve çarpık kentleşme, yanlış, eksik risk yönetimi politikaları yetersiz altyapı ile merkezi ve yerel yönetimlerin gereken yatırımlardan kaçınmasıdır.

Afetler yaşandıktan sonra yaraların sarılması elbette önemli ve gereklidir ama esas olan afet zararlarını en aza indiren, insan hayatını korumayı başlıca amaç sayan, tedbire, planlamaya ve risk yönetimine dayalı bir afet ve kriz yönetimi politikasının oluşturulmasıdır.

Toplumların ve yaşam alanlarının afetler karşısında kırılganlığını azaltmak için ortaya koyulan afet planlaması ve afet yönetimleri de aynı oranda karmaşık bir hal almaktadır. En basit haliyle Bütünleşik Afet Yönetimi: Risk ve Zarar Azaltma, Hazırlık, Müdahale, İyileştirme başlıkları altında ele alınmakta ve her bir başlık onlarca alt başlık dahilinde makro ve mikro planlamaya, stratejilere, eylem planlarına, organizasyonlara ve maddi kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca bunlar afet cinslerine göre de farklılaşabilmekte ve her birisi ayrı ayrı teknik, sosyal ve yönetsel çözümlmeleri gerekli kılmaktadır.

Mevcut Sistemin Ana Sorunları ve Yetersizlikleri:

1. Uluslararası afet politikaları on yılı aşkın süredir radikal bir değişim geçirmiş ve afet öncesinde risklerin belirlenmesi, azaltılması ve hazırlık çalışmalarını temel almayı zorunlu kılmıştır. Ancak Türkiye, bu uluslararası politikalara büyük ölçüde yabancı kalmış ve mevcut afet yönetimi sistemi, geleneksel olarak afet sonrası yardım ve iyileştirme politikalarına odaklanmıştır.
2. Devlet kurumlarının depreme hazırlık konusunda adım atmaması ve sağlıklı işleyen bir afet-acil durum yönetim planının olmaması, 6 Şubat 2023 depremlerini toplumsal bir trajediye dönüştürmüştür. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD) tek elden yürütme çabası, kriz yönetiminde sınıfta kalmasına neden olmuştur. Türkiye Afet Müdahale Planı ve Türkiye Afet Risk Azaltma Planı gibi ulusal planlar, uygulama eksiklikleri, koordinasyon yetersizlikleri ve yetki karmaşası nedeniyle kâğıt üzerinde kalmıştır. Ayrıca, Ulusal Deprem Konseyi gibi önemli yapılar lağvedilmiş ve bilimsel birikim göz ardı edilmiştir.
3. Afet lojistiği, geçici barınma, gıda ve su temini gibi temel müdahale süreçlerinde koordinasyon sağlanamamış, personel ve ekipman yetersizliği yaşanmıştır. Ayrıca, afet yönetiminde henüz Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planı çalışmalarına hiç başlanmamıştır.
4. 3194 sayılı İmar Kanunu, günümüz şehircilik, planlama ve denetim hizmetinin ihtiyaçlarına yanıt veremez durumdadır ve ulusal afet mevzuatıyla kopuktur. Daha da önemlisi, çıkarılan imar afları ve popülist yaklaşımlar, planlama esaslarına, şehircilik ilkelerine ve mimarlık-mühendislik sürecine uygun olmayan kaçak yapılaşmayı meşrulaştırmıştır.
5. Yetersiz ya da hiç mühendislik hizmeti almadan yapılan yapılar halen yapı stokunun büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. Merkezi ve yerel idarelerce yapıların güvenli hale getirilmesi yönünde çalışmaların yürütülmemesi ise depremlerde can kaybının yükselmesinin önemli bir nedeni olmaktadır.
6. Hızlı ve denetimsiz kentleşme ile sanayileşme aktiviteleri, akarsu havzalarındaki hidrolojik dengeyi bozmakta ve can/mal kaybına yol açan taşkınları giderek daha büyük ve sık hale getirmektedir. Kentleşme politikaları, rant odaklı uygulamalar, ormanların tahribi ve arazi kullanımları, erozyona, sedimantasyona ve heyelana sebep olmakta, akarsu havzalarında, taşkın zonlarında ve verimli arazilerde yerleşim ve yapılaşmaya izin verilerek, taşkın yataklarının imara açılması ve yetersiz altyapı ise taşkınların afet haline gelmesine sebep olmaktadır.

Bu köklü ve sistemik sorunlar, afet yönetiminde bilimsel ve teknik gereklilikleri, kamu yararını ve bütüncül risk azaltma yaklaşımını merkeze alan köklü bir reformu zorunlu kılmaktadır.

Karar 24:

Afet yönetimi siyasi etkilerden arındırılmış, doğayı ve kamu yararının merkeze alan özerk, liyakate ve bilimsel gerçeklere dayalı bir kamu hizmeti olarak yeniden yapılandırılmalı, imar afları anayasal düzeyde engellenmeli ve kentleşmede risk odaklı “sakinim planlaması” ile kamusal denetim modeli hayata geçirilmelidir.

1. Afet yönetimi örgütlenmesinin temel prensibi Bütünleşik Afet Yönetimini hayata geçirecek bir şekilde oluşturulmalı, güncel ihtiyaçlara göre mevzuat yenilenerek sadeleştirilmeli, kurumlar arası yetki karmaşası giderilmelidir.
2. Ulusal düzeyde, bilim ve kamu yararını esas alan, tüm uzmanlıkların, kamu kurumlarının, yerel yönetimlerin, üniversitelerin ve TMMOB gibi meslek örgütlerinin koordineli çalışmasıyla Ulusal Afet Planı hazırlanmalıdır. TMMOB ve bağlı odaların anayasal hakkı olan mesleki denetim ve yeterlilik konularında karar mekanizmalarına katılımı sağlanmalıdır.
3. Yurttaşların can ve mal kaybını artıran, çarpık yapılaşmayı teşvik eden imar aflarının bir daha gündeme gelmemesi için Anayasa’ya hüküm eklenmelidir. Afetlere karşı mücadelede siyasal hesaplar değil, toplumsal yarar ve bilimsel gereklilikler esas alınmalıdır.
4. Afet dönemlerinde çıkarılan ve koruma alanlarını yapılaşmaya açan merkezi kararnameler iptal edilmelidir.
5. Toplumun her kesimine yönelik kapsamlı ve sürekli afet eğitimleri yaygınlaştırılmalı, bireylerdeki risk algısı ve mücadele becerisi geliştirilmelidir.
6. Türkiye Afet Müdahale Planının uygulanabilirliğini sağlamak için il ve ilçe düzeyinde eylem planları oluşturulmalı, lojistik (gıda, su, ekipman) süreçleri, en kötü senaryolar dikkate alınarak planlanmalı ve koordinasyon eksikliği giderilmelidir.
7. Afet yönetiminin tüm aşamalarında, özellikle hasar ve kayıp tahmini ve müdahale lojistiği süreçlerinde bilişim uygulamalarından etkin şekilde yararlanılabilmesi için gerekli teknolojik altyapı hazırlanmalıdır.
8. “Enkaz Yönetimi Eylem Planı” bütünleşik afet yönetiminin bir parçası olarak oluşturulmalı, inşaat ve yıkıntı atıklarının kontrolsüz dökümü engellenmeli, geri dönüşüm tesisleri kurulmalıdır. Atıkların depolama alanları imar planına işlenerek başka amaç için kullanılmasının önüne geçilmelidir.
9. Kentlerin yerleşik alanları için “kentsel risk analizi” ve “sakinim planlaması” çalışmalarına ivedilikle başlanmalı, bu analizler tüm mekânsal planlama kararlarına bağlayıcı şekilde entegre edilmelidir.
10. İskân ve şehirleşmede kültürel varlıklar, verimli araziler, taşkın ve heyelan bölgelerinde yapılaşma kesinlikle yasaklanmalıdır. Yanlış uygulamaların önüne geçilmesi için odalar, kamu kurumları ve yerel yönetimler nezdinde aktif rol almalıdır.
11. Kültürel miras alanlarının riskli alan ilan edilerek tasfiyesi yerine, bilimsel restorasyon ve koruma odaklı planlama süreçleri uygulanmalıdır.

12. Deprem güvenliği yalnızca zeminin türüne göre belirlenen bir konu değildir. Depreme dayanıklı yapılar; şartnamelerde belirtildiği şekliyle zemin etüdü, uygun mühendislik tasarımı, kaliteli imalat ve etkin yapı denetimi sayesinde mümkündür. Bu süreçlerin bilimsel esaslara uygun şekilde işletilmesi durumunda, farklı zemin sınıflarında bulunan yapılar güvenli biçimde inşa edilebilir. Fay zonlarının deformasyon zonları ve sıvılaşma alanlarındaki yapılaşmalarda imar kısıtlılıkları getirilmeli, zemin doğru analiz edilerek yapı bu bilgilere göre tasarlanmalı, inşa edilmeli ve denetlenmelidir.
13. Tüm kentlerde yapı stoku envanteri acilen çıkarılmalı, riskli binalar belirlenmeli ve önceliklendirmeye göre yenileme ya da güçlendirme alternatifleri dikkate alınarak iyileştirme çalışmalarına başlanmalıdır.
14. Afet Sonrası Acil Toplanma Alanları, geçici barınma alanları, genel sığınak planları, imar planlarında gösterilmeli, güvenlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kriterlerine göre belirlenmeli ve bu alanların yapılaşmasını içeren plan değişiklikleri kesinlikle engellenmelidir.
15. Taşkın, heyelan gibi problemlerin çözümü için Bütünleşik Bir Havza Planlaması ve Yönetimi sağlanmalıdır.
16. Taşkın tehlike modelleme ve haritalandırma çalışmalarında esas alınacak kapsamlı ve detaylı bir rehber ve genel şartname hazırlanmalı, bu kapsamda, gerçek zamanlı su seviyeleri ve tahminleri gibi bilgilerin tek bir kaynaktan erişimini sağlayan bir sisteminin kurulması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.
17. İl Afet Risk Azaltma Plan çalışmalarında İMO şube ve temsilcilikleri yer almalıdır.

3.6. İmar Politikaları

Gerekçe:

Türkiye’de yaklaşık 40 yıldır sürdürülen neoliberal politikalar, diğer sektörlerde olduğu gibi kentleşme alanında da tahribat yaratmıştır. Mevcut ekonomik sistem, yoğun emek sömürsünün yanı sıra kentsel-kırsal ve kültürel-doğal varlıkların el değiştirmesi üzerinden arazi, mülkiyet ve imar rantı düzenlemelerine dayanmaktadır.

Mevcut imar ve kentleşme politikaları, kamu yararını merkeze alan bir planlama felsefesine aykırı hareket etmekte ve toplumsal refahı ticari kazanç feda etmektedir. Türkiye’deki güncel kentleşme modeli, açıkça “rant odaklı” olarak tanımlanmaktadır.

Ülke ekonomisi, üretimden vazgeçilerek arazi rantı üzerinden temellendirilmiştir. Mevcut uygulamalar, planlamanın meşruiyetini sağlayan temel nitelik olan kamu yararı anlayışından koparılmıştır. Rant odaklı planlama, sosyal ve teknik altyapıya ayrılan alanların kaldırılması, küçültülmesi veya yerinin değiştirilmesi yoluyla özel çıkarlar için haksız kazanç oluşmasına yol açmaktadır. Arsa ve arazi spekülasyonu gelir eşitsizliğini, sosyal kutuplaşmayı, mekânsal ayrışmayı ve kentsel gerilimi artırmaktadır.

1. İmar sistemi, 1985 yılından bu yana sayısız kez değiştirilen yönetmelikler nedeniyle hukuki karmaşanın oluşmasına neden olmuştur.
2. Bilimsel planlamanın temel şartı olan farklı ölçekteki planlar arasındaki tutarlılık ve hiyerarşi ilkesi (örneğin 1/5000 ölçekli nazım imar planı olmadan 1/1000 ölçekli uygulama imar planı yapılamaz) ihlal edilmektedir. Bu durum, bütünlükten yoksun, parçalı ve keyfi planlama kararlarına yol açmaktadır.
3. Afet sonrası süreçlerde, merkezi düzenlemeler orman, mera ve koruma alanları dâhil olmak üzere tüm alanların sınırsız inşaat yetkileriyle yapılaşmaya açılmasına ve tarihi/kültürel miras koruma prosedürlerinin hukuken bypass edilmesine yol açmıştır.

Bu sistemik sorunların köklü çözümü, rant ve sermaye odaklı politikaların derhal terk edilerek, bilimsel şehircilik ilkelerine, toplumsal refaha ve hukuki netliğe dayanan kamucu imar politikalarına geçiş ile mümkündür.

Karar 25:

İmar süreçlerinde rant odaklı yaklaşım ve hukuki belirsizlik reddedilmeli, üretim odaklı merkezi planlama hayata geçirilmeli ve kent toprakları spekülasyondan arındırılarak kamu yararı adına değerlendirilmelidir. Planlama süreçleri meslek odaları ve üniversitelerin etkin katılımıyla yürütülmelidir.

1. İmar ve kentleşme politikalarının temel hedefi, ekonomik getiriden ziyade toplumsal refah ve risk azaltma hedeflerini önceliklendiren kamu yararı olmalıdır. İmar planlama süreçleri kısaltılmalı ve değişiklikleri dijital ortamda halka açık şekilde yayımlanmalıdır.
2. Kaçak yapıları yasallaştıran İmar Affı uygulamalarına son verilmelidir.
3. İnşaat ruhsatlandırma süreçlerindeki hukuki karmaşa derhal sonlandırılmalı; net, tekil ve hiyerarşik bir planlama mevzuatı tesis edilmelidir.
4. Planlama sürecinin, şeffaf ve katılımcı bir anlayışla yürütülmesi, teknik ve bilimsel uzmanlığın yeniden merkezi konuma getirilmesi için meslek odaları (TMMOB bileşenleri) ve akademik kuruluşlarla koordinasyon ve iş birliği sağlanmalıdır.
5. Kamu yararı öncelikli bütüncül planlama esas alınmalı, ulusal, bölgesel, sektörel ölçeklerde kalkınma-planlama uygulamasına geçilmelidir.
6. Kentleşme politikalarında bağımsızlık, planlama, sanayileşme ve kalkınma ilkeleriyle bütünleşen bir perspektif benimsenerek, merkezi planlama yeniden tesis edilmelidir.
7. Sosyal ve teknik altyapıya ayrılan alanların kaldırılması, küçültülmesi veya yerinin değiştirilmesi gibi haksız rant oluşturan plan değişikliklerine son verilmelidir.
8. Kamu yararı gözetilerek yerleşim ve ulaşım sorunlarının planlı bir şekilde çözülmesi amacıyla kamulaştırma yapılmalıdır.
9. İmar planlarında emsal artışı ve benzeri hususlarda keyfi değişikliklerin yapılmasının önlenmesi için yasal düzenlemeler güçlendirilmeli, değişikliklerin ancak zorunlu durumlarda ve detaylı gerekçelendirme ile yapılması sağlanmalıdır.

3.7. Sürdürülebilir Çevre Politikaları

Gerekçe:

Dünyanın yaşadığı çevre sorunları ve küresel tehditler her yıl daha da artmaktadır. Ne yazık ki çevre sorunlarının bazıları geri dönüşü mümkün olmayacak düzeylere ulaşmıştır. Temiz su kaynaklarının azalması, okyanus ve çevre kirliliği, giderek sıklaşan aşırı hava olayları, tarımsal üretimin azalması, gıda krizi, savaşlar, çevresel felaketler ve biyoçeşitliliğin azalması gibi sorunlar vahşi ve sınırsız bir doğa sömürsüne dayalı kapitalizmin yarattığı küresel sonuçlardan bazılarıdır.

Ormanların, kıyıların, nehirlerin, meraların birer rant alanına dönüştürülmesi, doğal varlıklarımızın yok olmasına neden olmakta, ekolojik denge bozulmaktadır. Hasankeyf, Alliano, Phaselis gibi tarihi mekanlarımız; Uzungöl, Salda Gölü gibi benzersiz su varlıklarımız; Fırtına Vadisi, Kaz Dağları, Munzur, İkizdere gibi ekosistemlerimiz birer birer yok edilmektedir. Halkın ve bilim insanlarının itirazlarına rağmen iktidarın ısrarcı olduğu Kanal İstanbul Projesi ise, bütün bir Marmara Bölgesinde geri dönülmez bir coğrafik, ekolojik, ekonomik, sosyolojik, kentsel ve kültürel bir felaket yaratacaktır.

Kâr hırsının ve gündelik çıkarların insanlığın ve gezegenimizin geleceğini tehdit etmesine izin veremeyiz. Anayasamıza göre “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.” Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir. Gelecek nesillere yaşayabilecekleri bir dünya bırakabilmek için, ekolojik bir krize dönüşen çevre sorunlarının çözümünde, bütüncül politikaların, hukuksal ve kurumsal düzenlemelerin geliştirilmesi ve uygulanması gerekir.

İnşaat iş kolu, küresel ölçekte enerji tüketimi, hammadde kullanımı, su tüketimi ve atık üretimi gibi çevresel etkilerde önemli bir paya sahiptir. İklim değişimi, biyoçeşitlilik kaybı ve kaynakların tükenmesi gibi güncel çevresel sorunlar, mevcut uygulamaların gözden geçirilmesini ve köklü değişimlerin hayata geçirilmesini zorunlu kılmaktadır.

İMO olarak, mesleki standartlarımızı geleceğin gerekliliklerine uygun olarak belirlemek, üyelerimizi bu alanda yetkin kılmak ve kamuoyuna örnek olmak temel sorumluluğumuzdur.

Karar 26:

Sürdürülebilir Çevre Politikalarının oluşturulması, güçlendirilmesi ile toplumun yaşam kalitesinin artırılması için kamu yararı öncelikli bütüncül bir bakış açısıyla hukuksal ve kurumsal düzenlemeler geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.

- 1. Mühendislik eğitimi ve meslek içi eğitimler “ekolojik tasarım” ve “karbon nötr” ilkeleriyle yeniden yapılandırılarak, inşaat mühendisliği eğitimine sürdürülebilirlik, ekolojik tasarım prensipleri ve çevresel etki değerlendirmesi zorunlu ders olarak eklenmelidir.**
- 2. Üyelere yönelik yeşil bina sertifikasyon sistemleri, sıfır enerjili binalar, döngüsel ekonomi ve yapı bilgi modellemesi ile entegre sürdürülebilirlik konularında zorunlu veya teşvik edici eğitim programları düzenlenmelidir.**
- 3. Mühendislik esaslı performans kriterleri ve açık veriye dayalı planlama esas alınarak, Avrupa Birliği Standartları uygulanmalıdır.**

4. Mevzuat ve yönetmelikleri destekleyici, ancak daha ileri düzeyde kaynak verimliliği, düşük karbonlu yapı malzemeleri kullanımı ve atık yönetimi konularında detaylı teknik rehberler ve uygulama kılavuzları yayımlanmalıdır.
5. “Karbon Nötr Yapılaşmaya Geçiş”, “Döngüsel Ekonomi Prensipleri” ve “Biyçeşitliliğin Korunması” gibi konuları kapsayan İMO Çevre ve Sürdürülebilirlik Beyannamesi hazırlanmalıdır.
6. Altyapı ve enerji projelerinde ekolojik hassasiyetler gözetilmeli, çevre politikaları, iklim değişikliğiyle uyumlu ve sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle bütünleşik hale getirilmelidir. Çevresel etki analizleri zorunlu olmalı, her proje öncesi çevresel risk raporu hazırlanmalı, ÇED süreçleri bağımsızlaştırılmalı, yerel halkın ve meslek odalarının katılımı sağlanarak görüşleri doğrultusunda kararlar alınmalıdır.
7. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı başta olmak üzere ilgili kamu kurumlarıyla, yeşil bina mevzuatının oluşturulması, inşaat ve yıkıntı atıklarının geri kazanımı konularında iş birliği yapılmalıdır.
8. İklim değişikliği ve sürdürülebilirlik konularında düzenli olarak kamuoyu açıklamaları, raporlar ve bilimsel toplantılar düzenlenerek, toplumda ve karar mekanizmalarında farkındalık yaratılmalıdır.
9. Yerel ve sürdürülebilir yapı malzemeleri ile yenilikçi düşük enerjili yapı teknolojileri geliştirmesi için araştırma ve geliştirme faaliyetlerine destek sağlanmalıdır. Bu malzemelerin kullanımının teşvik edilmesi için vergi avantajları getirilmelidir.
10. Binalarda yağmur suyu hasadı ve gri su geri dönüşüm sistemlerinin kullanımı teşvik edilmelidir.
11. Yapı denetim süreçlerine, mevzuata ek olarak enerji performansı, su verimliliği ve malzeme sürdürülebilirliği kriterlerinin denetiminin eklenmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
12. Sürdürülebilirlik prensiplerine ve etik ilkelere aykırı uygulamaların önlenmesi amacıyla, meslek içi disiplin süreçleri bu konuları da kapsayacak şekilde güçlendirilmelidir.
13. Sanayileşme ve çevre birbiriyle uyumlu olmalıdır. Sanayi atıkları ve salınımlarının arıtılması veya bertaraf edilmesi konusuna hassasiyetle yaklaşılmalı, önlemler kâğıt üzerinde kalmamalı ve maliyet unsuru olarak görülmemelidir. Başta su kaynakları olmak üzere tarımsal alanların bu atıklardan etkilenmesi engellenmeli, bu çalışmalar ilgili kurumlar tarafından ciddiye alınmalıdır.

3.8. Su Politikaları

Gerekçe:

Su, yaşamın vazgeçilmez unsuru olan ve yerine başka bir kaynağın ikame edilemeyeceği doğal bir varlıktır. Ancak son dönemde gelişen ve suyu metalaştıran küresel politikalar sonucunda, dünyada suyun yönetimi uluslararası şirketlerin kontrolüne geçmektedir. Ülkemizde ise nüfus artışı, kirlilik, küresel ısınma ve küresel güçlerin baskısıyla şekillenen süreçlere ek olarak, su yönetimindeki çok başlılık ve kamucu bir politikanın olamaması su kaynaklarıyla ilgili sorunları kronik bir hale getirmekte, düşük gelirli sosyal kesimlerin temiz ve güvenilir suya erişim hakkını kısıtlamaktadır.

Bu nedenle, öncelikle küresel ölçekli politikaların olumsuz etkileri doğru biçimde değerlendirilerek, toplumsal çıkarlarımızı zedeleyecek politika ve uygulamalara karşı durulmalı, su yönetiminin kurumsal yapısının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Su yönetimi, otuzu aşkın hukuki düzenleme ve birden fazla kurum (DSİ, İller Bankası, belediyeler, bakanlıklar vb.) arasında parçalı bir yapıda yürütülmektedir. Bu çok başlılık, koordinasyon eksikliğine, hizmetlerin aksamasına ve yetki karmaşasına yol açmaktadır.

İnşaat Mühendisleri Odasının su politikaları alanında aktif rol almayı ve kamu yararını gözeten politika üretimini zorunlu görmesinin temel nedeni ise, ülkenin su kaynakları yönetim sisteminde kronikleşmiş teknik, kurumsal ve sosyopolitik sorunlardır.

Karar 27:

Su temininin bir kamu hizmeti olduğu gerçeği göz ardı edilmeden, kamu yararı temelinde değerlendirilmesi; su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesine yönelik en uygun politika ve kurumsal yapıların belirlenmesi ülkemiz açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu nedenle suyun ticarileştirilmesi, hizmetlerin özelleştirilmesi, suyu ekonomik bir meta olarak ele alan küresel politikalarla karşı çıkılarak, suya toplumun tüm kesimlerinin eşit, güvenli ve sağlıklı biçimde erişebilmesi sağlanmalıdır.

- 1. Su, mülkiyeti ve hizmetlerinin işletmeciliği kamu sistemi ve kamu yönetimi eliyle güçlendirilerek korunmalıdır. Özellikle yerel yönetim düzeyinde su hizmetlerinin özelleştirilmesine karşı çıkılmalıdır. Sağlıklı yaşam hakkı gereği kişisel ve ev içi kullanım için gerekli, yeterli ve güvenli suya yurttaşların erişmesi sağlanarak asgari su miktarının ücretsiz verilmesi sağlanmalıdır.**
- 2. Türkiye, sosyoekonomik kalkınma hedefleri doğrultusunda, içme suyu, enerji ve tarım suyu ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik su kaynaklarını geliştirme faaliyetlerini tamamlamalıdır. Karmaşık ve parçalı mevzuatı toparlayacak, caydırıcı cezai müeyyideler içeren yasal bir düzenleme yapılmalıdır.**
- 3. Su yönetiminde temel planlayıcı, karar verici, su tahsisine yetkili ve denetleyici kuruluş DSİ Genel Müdürlüğü olmalı, yeni bir kurum kurmak yerine, mevcut bilgi birikimi ve deneyimi kullanılarak mali ve idari yönden güçlendirilmelidir.**
- 4. Su kaynakları yönetimi, idari sınırlara göre değil, akarsu havzaları esas alınarak kurulmalıdır. Bu yönetim anlayışında, planlama, yönetim ve koordinasyon, havzanın doğal, kültürel ve ekonomik nitelikleri dikkate alınarak yapılmalıdır.**

5. HES projelerinde yalnızca teknik ve ekonomik değil, siyasal, toplumsal ve çevresel yapılabirlik kriterleri de göz önünde bulundurulmalı, bu projeler kamu yararı gözetilerek kamu denetiminde, kamu kaynaklarıyla yapılmalıdır.
6. Kentsel ve kırsal su dağıtım şebekelerinde gözlenen yüksek kayıp ve kaçak oranları nedeniyle, sistem verimliliğinin artırılması amacıyla yasal düzenlemelerle belirlenmiş yükümlölükler yerine getirilmelidir. Yeni altyapı yatırımlarında, su kayıplarını en aza indirecek ileri teknoloji ürünleri tercih edilmeli; özellikle sızdırmazlık performansı yüksek, modern malzemelerden üretilmiş boru sistemlerinin kullanımı esas alınmalı, akıllı sensörler ve otomasyon sistemleri ile dijitalleşme yaygınlaştırılmalıdır.
7. Tarımsal sulamada su tasarrufu sağlayan modern teknikler, özellikle toprakaltı damlama, yağmurlama ve damla sulama sistemlerinin kullanımı teşvik edilmelidir. Ayrıca, bu yöntemlere geçişin desteklenmesi amacıyla yeterli kaynağın bütçeye aktarılması sağlanmalıdır.
8. Tarımsal sulama faaliyetlerinde suyun etkin ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması, için bölge iklimine uygun bitkiler ekilmelidir. Su kaynaklarının korunması ve israfın önlenmesi amacıyla, mevcut sulanan alan esaslı ücretlendirme yönteminin güncellenmesi gerekmektedir.
9. Türkiye’de su kaynaklarının %75’i tarım alanında kullanılmakta olup fazla su isteyen bitkilerin kullanımına kota konulması, kapalı sulama sistemlerinin geliştirilip yaygınlaştırılması ve toplulaştırmanın ülke geneline yaygınlaştırılması gereklidir.
10. Maden işletmeleri ve sanayi alanlarının kontrolsüz su çekimi ve atık sularını arıtmadan alıcı ortamlara deşarj etmesi engellenmelidir.
11. Turizm alanları ve farklı turizm faaliyetlerinin hem yer altı hem de yüzey suları açısından su kaynakları üzerindeki aşırı tüketimi engellenmelidir.
12. Susuz peyzaj uygulaması artırılmalı, yeşil alanlarda minimum su gereksinimi olan bitkiler tercih edilmelidir.
13. Kentlerde yağmur suyu hasadı sistemlerinin yaygınlaştırılması ve yer altı suyu seviyelerinin beslenmesi için çözümler üretilmelidir.
14. Atıksu arıtma tesisleri, katı atık depolama tesisleri gibi çevre koruma altyapıları hızla inşa edilmeli ve arıtılmış atıksuların tarımsal sulama, sanayi veya peyzaj sulaması amaçlarıyla geri kullanımı teşvik edilmelidir.
15. Yer altı suyu potansiyeli bilimsel yöntemlerle doğru ve kapsamlı biçimde belirlenmeli ve kayıt dışı kuyular tespit edilmelidir. Su havzalarının uzun vadeli sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla, atık suların akarsuya deşarjı, aşırı su çekiminin önlenmesi, izinsiz yer altı suyu kullanımı ve kaçak kuyulara yönelik etkili ve caydırıcı yasal düzenlemeler ile ağır yaptırımlar uygulanmalıdır. Özellikle kıyı akiferlerinde aşırı çekim nedeniyle yer altı sularının tuzlanması önlenmelidir.
16. Ülkemiz, kişi başına düşen kullanılabilir su miktarı açısından su fakiri ülkeler arasında yer almasına karşın, sınır aşan ve uluslararası nitelikte birçok akarsuya sahiptir. Bu kaynakların paylaşımı barışçıl ve iş birliğine dayalı bir anlayışın konusu olmalıdır.

3.9. Ulaşım Politikaları

Gerekçe:

Ulaştırma tüm ekonomiler açısından vazgeçilmez bir önem taşımaktadır. Çünkü ulaştırma hemen hemen tüm sektörler üzerinde bir hızlandırıcı etkisi oluşturmaktadır. Bir ülke açısından ihtiyaçlarına uygun olarak doğru biçimde kurulmuş ve örgütlenmiş geliştirilebilir bir ulaştırma sisteminin varlığı o ülkenin gelecekle ilgili iddialarını gerçekleştirmesinin bir gerekliliği olmasının yanı sıra mevcut durumda da kaynaklarını rasyonel kullanmasının bir aracı niteliğindedir.

Tarih boyunca bu gerçeklikten hareketle ulaştırma alanı bir savaş alanı olmuştur. Egemen güçler kendi çıkar ve beklentilerine koşut olarak özellikle ana ulaşım koridorlarının kontrolünün sağlanmasını temel hedef haline getirmiş ve bu hedefe yönelik geliştirdikleri araçlarla politikalarını gerçekleştirmenin peşine düşmüşlerdir.

Son 40 yıldır uygulama alanı bulan neoliberal politikalar “hantal devlet” söylemi altında “serbestleştirme, özertleştirme, özelleştirme ve deregülasyon” araçlarını kullanarak tüm ulaştırma sektörlerinde hizmet alanlarının piyasaya açılmasına ve bu alanlarda kamu denetiminin etkisiz hale getirilmesine neden olmuştur. Bu politikaların en önemli özelliği bütünü parçalara ayırma ve bu parçaları ayrı ayrı bütünü gözetmeksizin inceleme konusu yapma niteliğidir.

Türkiye’nin ulaştırma sektörüne ilişkin temel strateji belgeleri incelendiğinde ortaya çıkan en önemli gerçek, belirlenen hedefler ile gerçekleştirmeler arasındaki uçurumdur. Bu da her yeni çalışmada hedeflerin değiştirilmesine ve belgelerin kağıt üzerinde sayılar mezarlığına dönmesine neden olmuştur. Bu alanda yapılacak altyapı yatırımlarını ulaştırma sektörünün gereklilikleri yerine, sermaye aktarımının bir aracı olarak düşünen anlayış bunun temel nedenini oluşturmaktadır. Bu anlayışla ve bu amaca yönelik olarak ulaştırma sektörü, tarım ve sanayi gibi ekonominin diğer tüm alanlarını kesen özelliği göz ardı edilerek tekil bir alan olarak ele alınmış, bütüncüllükten uzak planlarla yatırım ve uygulamalar hayata geçirilmiştir.

Bilimsel temellere dayalı etüt ve plan çalışmalarının ulaştırma yatırımlarında karşılık bulamaması, mevcut sorunları içinden çıkılmaz boyutlara taşımış ve ülke kaynaklarının kötü yönetilmesine sebep olmuştur. Mevcut yönetim anlayışı, bilim ve akıl dışı karar süreçleri nedeniyle, sorunları kırılganlığına güç bir kısır döngüye mahkûm etmektedir.

Kentsel ulaşım sorunları sadece trafik tıkanıklığı değil; aynı zamanda halk sağlığına ve çevreye olumsuz etkiler yüklemektedir. Şehir yönetim bütçelerinin önemli bir kısmının, ulaştırma harcama ve yatırımlarına ayrıldığı göz önüne alındığında, mod seçimi ve senkronizasyonu büyük önem taşımaktadır.

Karar 28:

Kamu hizmetlerinin piyasa kurallarına terk edilmesiyle toplumsal eşitsizliklerin derinleştiği, kamusal denetimin zayıflatıldığı ve stratejik alanlarda kamu yararının ikinci plana itildiği göz önünde bulundurulduğunda, ulaşım hizmetleri kamucu bir anlayışla yürütülmeli, ulaşımın karayolu odaklı ve parçacı yaklaşımların yerine, tüm ulaşım türlerinin entegre edildiği, insan ve çevre odaklı “Bütünleşik Ulaştırma Sistemleri” ilkesi benimsenmelidir. “Türkiye Ulaşım Ana Planı”nın katılımcı bir süreçle hazırlanması, demiryolu ve denizyolu yük/yolcu taşımacılığının artırılması, kent

merkezlerinde bireysel araç yerine toplu taşıma ve yaya/bisiklet önceliğinin sağlanması ve trafik güvenliğinde “Kaza Kara Noktaları”nın iyileştirilmesi gereklidir.

1. Tüm ulaştırma sektörlerinde hizmetlerin planlanması, işletilmesi ve denetlenmesi süreçlerinin kamu kurumları tarafından, toplumsal ihtiyaçları önceleyen, erişilebilirliği ve güvenliği garanti altına alan, şeffaf ve katılımcı mekanizmalar aracılığıyla yapılması sağlanmalıdır.
2. Ülkenin kalkınma hedefleri/planları ile uyumlu bir Ulaşım Ana Planı hayata geçirilmeli ve bu plana bağlı Bölge Planları ve Kentsel Lojistik/Ulaşım Planları oluşturulmalıdır.
3. Karayolu, Demiryolu, Denizyolu, Hava yolu ile yük ve yolcu ulaşımı, Boru Hattı Taşımacılığı ile sıvı ve gaz bazlı malzeme ve ham maddelerin taşınmasının entegrasyonu sağlanarak verimliliği artırılmalıdır. Türler arası dengeli ulaşım desteklenmeli ve işletme analizleri yapılmalıdır.
4. Karayolu altyapısı güvenlik yönetimi konusunda uluslararası yöntemlerin benimsenmesine yönelik mevzuat ve uygulama çalışmaları yapılmalıdır.
5. Karayolu ağlarında güvenliği ve konforu sağlayan üstyapıların düzenli bir şekilde yönetilmesi için Üstyapı Yönetim Sistemlerinin kurulması ve ağ düzeyinde yönetimi sağlanmalıdır.
6. Denetim ve bakım mekanizmaları güçlendirilmelidir. Mevcut yollar ve köprüler periyodik olarak mühendisler tarafından incelenmelidir.
7. Kentsel ulaşım sistemleri, tüm türleri ve yol kullanıcılarını kapsar nitelikte bütünleşik bir yaklaşımla planlanmalı ve yaya öncelikli olmalıdır.
8. Kentsel karayolu ulaşım planlaması bağlamında alan kullanımı, hız, erişilebilirlik ve yol hiyerarşisi arasındaki ilişkinin doğru değerlendirildiği uygulamaların yapılması sağlanmalıdır.
9. Özellikle kent merkezinde otomobil ve araç trafiğinin azaltılarak, kapsayıcı, hızlı ve yüksek kapasiteli bir toplu taşıma sistemi oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
10. Trafik kaza verilerinin karayolu güvenliği çalışmalarının temeli olduğu gerçeği paralelinde, ilgili tüm kuruluşların erişimine açık bir veri tabanı oluşturulmalıdır.
11. Ulaşım ve trafiğin etkin yönetimi ve denetimi için bütünleşik projeler geliştirilmeli ve Akıllı Ulaşım Sistemleri, özellikle de değişken hız yönetimi ve yeşil dalga uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.
12. Yayalar ve bisikletliler gibi korunmasız yol kullanıcılarının güvenliğini artırmaya yönelik yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Kaldırımların işgalinin önlenmesi ve engellilerin rahatça kullanabileceği şekilde TSE standartlarına uygun yapılması sağlanmalıdır. Yaya güvenliği açısından önemli olan hemzemin yaya geçitleri dikkatle ele alınmalıdır.

13. Ulaştırma kararlarının ekonomiye, çevreye ve kentlere etkileri konusunda toplumu bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yapılmalı, ayrıca kentlilerin ulaştırma okuryazarlıklarını geliştirecek bilgilendirmeler yapılmalıdır. Meslek odaları aracılığıyla, ulusal ihtiyaçlar yerine uluslararası sermaye gruplarının dayatmaları doğrultusunda kullanılan ulaşım politikalarına karşı, yurttaşların hak ettikleri politikaları sorgulaması sağlanmalıdır.
14. Kentlerimizde karşılaşılan sorunların temelinde yatan plansızlık ve otomobil bağımlılığı sarmalını çözmek için, mühendislik çözümleri kentsel ve bölgesel planlama kararları ile bütünleşmeli, toplumsal fayda, çevre ve kaynakların sürdürülebilirliği temelinde yeniden kurgulanmalıdır.

3.10. İhale Politikaları

Gerekçe:

Kamu ihaleleri, devletler için stratejik yönetim ve hizmet sunumunun kritik bir ayağıdır. Altyapı yatırımları ve gerekli hizmetlerin vatandaşlara sunulması da dâhil olmak üzere, mal, hizmet ve yapım işlerine ilişkin, iyi yönetilen kamu ihaleleri, kamu sektörü verimliliğinin teşvikinde ve vatandaşların güvenini tesis etmede önemli bir rol oynar. İyi tasarlanmış kamu ihale sistemleri; çevrenin korunması, yenilikçilik, istihdam yaratma ile küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesi gibi politika hedeflerine ulaşmaya da katkı sağlar.

Kamu alımlarında istenilen mal, hizmet ve yapıma ilişkin ödenen bedellerin kamu kaynakları ve esasen biz yurttaşlardan alınan vergilerle karşılandığı bilinmektedir. Dolayısıyla kamu hizmetlerinde kullanılacak mal, hizmet ve yapıma ilişkin işlerin gerçekleşme biçimi, yürütülüş süreci ve buna dönük harcamaların kamusal denetimi gerektirdiği de açıktır.

4 Ocak 2002 tarihinde çıkarılan 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu şeffaflık, rekabet, eşit muamele ve güvenilirlik ilkelerini sağlamayı hedeflemiştir. Söz konusu kanun kapsamında, müteahhitlik için yalnızca ekonomik kriterler yeterli bulunmamış, mühendis ve mimarların müteahhitlik müessesesinde rolü arttırılarak mesleki yeterliliği ön plana alınmak istenmiştir. Ancak süreç içerisinde kanunda yapılan değişiklikler, kanunun kapsamı dışına çıkarılan kurum ve faaliyetler, kanunun uygulaması esnasında yaşanan suistimaller ve siyasi tercihler nedeniyle hedeflenen ilkelerden önemli ölçüde uzaklaşmış, kamu alımlarında gözetilmesi gereken esaslardan vazgeçilerek yalnızca usulen uygulanan hükümler toplamına dönüşmüştür.

Kamu hizmetlerinin ihaleye çıkarılması ile gerçekte kamu kuruluşlarındaki yeterli donanımına sahip nitelikli personel devre dışına çıkarılarak, belediyeler, bakanlıklar, Karayolları, İller Bankası, DSİ vb. birçok kurumda çalışan teknik personelin bugüne dek üstlendiği projelerin piyasadaki yerli, yabancı firmalara yaptırılmasına yol açmış, böylece kendi personeline projeleri denetleme görevi dahi vermeyen yeni bir kamu ihale düzenine geçilmiştir.

Devletin, kamu iktisadi teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ihale/hizmet alımı yoluyla istihdam edilme uygulaması giderek yaygınlaşmış, kamuda kadrolu, güvenceli istihdama engel olmuştur.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu çerçevesinde kamu ihale uygulamalarında yaşanan bazı sorunlar aşağıda listelenmiştir:

1. Kanun'un istikrarı yapılan değişiklikler ve istisna eklemeleri ile bozulmuştur.
2. Pazarlık usulü yöntemi (21/b) kötüye kullanılmaktadır.
3. İhalelerde sınır değer, paravan istekliler eliyle manipüle edilmektedir.
4. Kamu ihalelerinde mesleki yeterliliğin değeri, yapılan değişikliklerle azaltılmış, ekonomik kriterler nispeten daha önemli hale getirilmiştir.
5. İş bitirme belgeleri alınıp satılan, piyasası olan, ticareti yapılan bir meta haline gelmiştir.
6. Devletin bizzat yerine getirmesi gereken görevler taşeron firmalara ihale edilmektedir.
7. İhale öncesi öngörülen imalat miktarları ile fiilen gerçekleştirilen miktarlar arasında olağanüstü ölçüde farklılıklar oluşmaktadır.
8. İdarelerce yayımlanan ve hesaplanan birim fiyatlar ve maliyetler gerçeği yansıtmamaktadır.
9. İhale süreçleri keyfi olarak ilerlemekte, itiraz incelemeleri objektif olarak yapılmamaktadır.
10. Ödenekler ihalelerde öngörülen sürelerle uygun şekilde sağlanamamakta, iş süreleri olağandışı ölçüde uzamaktadır.
11. Teknik personel rejiminde kısıtlama politikası denetim faaliyetini yetersizleştirmekte, denetim faaliyetinin de özelleştirilmesi yolunu açmaktadır.
12. Anahtar teknik personel yeterlilikleri kanunda yapılan değişikliklerle esnetilmiş, merkezi bir sistem oluşturulmayarak bir personelin birden çok yapım işinde anahtar teknik personel olarak sunulmasına imkan tanınmıştır.

Karar 29:

1. **Kamu ihale süreçlerinde saydamlık ve şeffaflık ilkeleri eksiksiz biçimde uygulanmalı, ihale sistemi sadece fiyat odaklı değil, kalite ve teknik kapasiteyi esas alan çok ölçütlü yöntemlerle yeniden kurgulanmalıdır.**
2. **Kamuda personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı ihaleleri kaldırılmalı, kamuda kadrolu, güvenceli istihdam sağlanmalıdır.**
3. **4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda yapılacak değişiklikler, tüm muhatapların görüşleri alınarak yeniden yapılmalı, istisna hükümlerinden zaruri şartlar haricinde vazgeçilerek istikrar sağlanmalıdır.**
4. **21/b uyarınca gerçekleştirilen pazarlık usulü ihalelerin söz konusu hükümde belirtilen şartları taşıyıp taşımadığı denetlenmeli, bahsi geçen hükmün suistimal edilmesinden vazgeçilmeli, cezaı yaptırımlar arttırılmalıdır.**

5. İhalelere katılan firmaların manipülatif olmayan ve bağımsız teklifler vermesinin sağlanması için caydırıcı ve etkin idari, hukuki ve cezai denetimler yapılmalıdır.
6. İş denetleme/deneyim belgeleri amacına uygun olarak kullanılmalı, sadece ihalelerde bir yeterlilik belgesi olarak görülmemeli, işin niteliğine göre öncesinde benzer iş yapımı sürecinde aktif olarak görev almış yetkin mühendislerce yapılmalı ve bu belge her bir iş için ayrı ayrı aranmalıdır. İş deneyim belgeleri o işte aktif olarak görev almış mühendislerle verilmelidir.
7. İhale öncesi yeterli personel, süre ve araştırma faaliyeti ile proje çalışmaları yapılmalı, hazırlanan projeler öngörülen imalat miktarları ile fiili imalat miktarları arasında oluşan farklar gerekçeleri ile birlikte denetime tabi tutulmalıdır.
8. İdarelerce yayımlanan ve hesaplanan birim fiyatlar ve maliyetler yeniden gözden geçirilerek güncel teknolojik ve ekonomik verilerle uyumlu fiyatların oluşması sağlanmalıdır.
9. İhale süreçleri ve itirazlar, şeffaf ve hukuka uygun şekilde yürütülmeli; hesap verebilirlik ve denetlenebilirlik ilkelerine uyulması için somut düzenlemeler yapılmalıdır.
10. Kamu ihalelerinin öngörülen sürede tamamlanması için Kanun'da belirtildiği üzere ödeneği hazır olmayan işlerin ihalesi yapılmamalı, süresi olağan sınırlar dışında uzayan işlerin akıbetine yönelik çözümler hayata geçirilmeli, öngörülen ödeneklerin iş programı çerçevesinde kullanılmasına imkan verecek düzenleme yapılmalıdır.
11. Kamu kurumlarında boş bulunan teknik personel kadrolarına gerekli personel alımı yapılmalı, personelin bilimsel ve teknik yeterliliklerinin temini için yaptıkları işin niteliğine uygun şekilde meslek içi sürekli eğitim planlamaları yapılmalıdır.
12. Anahtar teknik personel yeterlilikleri ve mevcudiyetleri merkezi bir sistem oluşturularak takip edilmeli, bir personelin birden çok yapım işinde anahtar teknik personel olarak sunulması engellenmelidir.
13. İhale ve sözleşme aşamasında, anahtar teknik personelin deneyim süresi meslek odasına üyelik süresi olarak esas alınmalı, meslek odasından üyelik süresini gösteren üye kayıt belgesi istenmesi zorunlu kılınmalıdır.

3.11. Kentsel Altyapı Politikaları

Gerekçe:

Kentte yaşayan insanların temel yaşamsal gereksinmelerinin yanında ekonomik, sosyal ve kültürel gereksinimlerinin sağlıklı bir şekilde karşılanabilmesi kentsel altyapının yeterli olması ile mümkündür. Kentsel altyapı kavramı; sağlıklı içme suyu temini ve dağıtılması, atık su ve kanalizasyon, katı atık toplama, geri dönüşüm ve arıtma, kent içi ulaşım, enerji dağıtılması, haberleşme gibi hizmetleri, bu hizmetlerin planlanması ve yönetimini, gerekli olan tesis ve ağların yapılması, işletilmesi, bakım ve yenilenmesini kapsayan bir bütünün ifadesi olarak ele alınmaktadır.

Özellikle geri bırakılmış ülkelerde planlama sorunları, yerleşim ve kentleşme sorunları, yönetim sorunları, ekonomik kalkınma gibi sorunlar, aynı zamanda bölgesel gelir eşitsizliklerinin bir devamı olarak karşımıza çıkmakta, kentsel altyapı yetersizliği ile birlikte birer sorunlar yumağı olarak kent yaşamını önemli ölçüde etkilemektedir.

Bu durum kent planlarının bütünlüğü ile kent planları ve altyapı arasındaki bütünlüğü bozarak kent kaynaklarının doğru ve adaletli bir şekilde kullanılmasını bozmuştur. Oysa altyapı yatırımlarının kapsamlı bir araştırmaya ve planlamaya dayanması gerekmektedir. Sokak tasarımıyla altyapıların üretimine ve kent parklarına kadar kapsamlı bir yasal düzenlemeye ihtiyaç vardır. Bu kapsamda kent planlaması ile kentsel altyapı arasında sağlıklı bir ilişki kurulabilir. Özellikle yeni üretilecek olan konut alanlarında altyapı sistemlerinin sağlıklı işlemesi için altyapı ve üstyapı ilişkisi birlikte dikkate alınarak projelerin üretilmesi gerekmektedir.

Altyapıdan sorumlu merkezi kurumların tasfiye edilmesi veya zayıflatılması bu alanda yapılan yatırımları ikinci plana itmiş, altyapı yatırımlarının görünür olmaması kent yöneticileri tarafından oy kaygıları nedeniyle ihmal edilmiştir.

Yöneticiler, bilinçli veya bilinçsiz olarak plan ve altyapı bütünlüğünün dışına çıkarak, yeni altyapı planlamalarını kenti farklılaştırıp büyütmenin bir aracı olarak kullanmaktadırlar. Kent merkezlerine yakın yerlere yol ve köprüler yaparak ya da yoğun bir trafik talebinin olmadığı bir güzergahta yol standardını yükselterek yola yeni trafik çektikleri gibi yapılaşmaması gereken yerlerin yapılaşmasının altyapısını oluşturmaktadırlar.

Parsel bazında yapılan kentsel dönüşüm uygulamaları ile rant odaklı imar değişiklikleri, yoğunluk artışına neden olmaktadır. Bu da mevcut altyapı ve ulaşım sistemleri üzerinde geometrik olarak artan yeni sorunlar yaratmaktadır.

Karar 30:

Kentsel altyapı hizmetlerinin, kamusal hizmet kapsamında ele alındığı bağımsız planlama, sanayileşme ve kalkınma ilkeleriyle bütünlük bir anlayışla hayata geçirilmesi gerekmektedir:

1. Altyapılardan sorumlu merkezi kurumlar güçlendirilmeli, genel ve bölgesel planlar dâhilinde yatırımlar yönlendirilmelidir.
2. Yerel yönetimlerin planlama, uygulama, işletme ve denetim konularındaki kapasiteleri güçlendirilmelidir.
3. Kentlerin İl Çevre Düzeni Planı hazırlanırken meslek odaları, üniversiteler ve demokratik kitle örgütleri planlama sürecine dahil edilmelidir.
4. Özel imar uygulamaları ve imar plan değişiklikleri altyapıların planlama ve işletmesinden sorumlu kurumların bilimsel raporlarına istinaden yapılmalıdır.
5. Kentsel altyapı yatırımlarının temel hedefi kamu yararına olmalı, toplumsal refah ve risk azaltma hedefleri önceliklendirilmelidir.
6. Kentsel altyapı sorunları; hukuki, teknik, sosyal ve idari sorunların çözümüne yönelik politikalarla birlikte, bilimsel ve akılcı planlama ve yönetim eşliğinde sistematik yaklaşımlarla ele alınmalıdır.

7. Kentlerin sağlıklı, uzun erimli planlanması merkezi olarak ele alınmalı, bu planlar çerçevesinde su, atık, ulaşım ve enerji altyapı tesislerinin projeleri hazırlanmalıdır.
8. Kentsel dönüşüm, bütünlüklü planlamanın bir parçası olarak ele alınmalı, altyapı ve sosyal kapasite artışı sağlanmadan kat ve nüfus artışı engellenmelidir.
9. Altyapı planları, ulaştırma planları, imar planlarıyla birlikte ve eşgüdümlü olarak değerlendirilmelidir. Kent içi ulaşımında mikro mobilite teşvik edilmeli, “araç değil insan için ulaşım” yaklaşımıyla çözümlenmeli ve kent mekânları otomobiller için değil, insanların kullanımına göre düzenlenmelidir.
10. Atıksu arıtma tesislerinin projelendirilmesinde yeni teknik ve teknolojilerin kullanımına özen gösterilmeli, kalıcı ve ekonomik çözümler üretilmelidir.
11. Özellikle su stresi yaşayan kıyı bölgelerinde, deniz suyunun arıtılmasına yönelik Ters Ozmoz sistemleri kamusal bir altyapı hizmeti olarak planlanmalıdır.

3.12. Enerji Politikaları

Gerekeçe:

Enerji politika ve uygulamaları; çağdaş toplumlarda tüm yurttaşların ve toplumun ortak gereksinimleri olan eğitim, sağlık, ulaşım, adalet, iletişim, kültür ve spor hizmetlerinin, güvenli çalışma ve yaşam koşullarının, beslenme, iklimlendirme, uygun barınma ihtiyaçlarının ve toplam ekonomik faaliyetlerin gereksineceği miktar ve nitelikte kamu hizmeti olarak, doğal ve toplumsal çevreye olumsuz etkileri asgari düzeyde tutularak ve azami ölçüde yenilenebilir kaynaklara dayalı, etkin ve verimli olarak teminini, iletimini ve dağıtımını amaçlamalıdır.

Enerjinin yeterli, güvenilir, tüm toplumsal kesimler için erişilebilir bir şekilde temini ve bunun sürdürülebilir olması ülkelerin öncelikli konuları arasındadır. Bu anlamda enerjinin planlama ve yönetim boyutları önem kazanmaktadır. Özellikle, dünyada sık sık gündeme gelen enerji veya enerji hammaddeleri krizleri, ülkeleri, enerji politikalarını olası krizleri gözeterek planlamaya, kaynak kullanımında dikkatli olmaya ve ekonominin enerjiye olan bağımlılığını azaltacak önlemleri almaya yöneltmiştir. Bu çerçevede, ulusal kaynakların etkin, verimli ve rasyonel kullanımları ülkelerin enerji yönetimleri için hayati önem taşımaktadır.

Hidroelektrik santraller, diğer üretim tipleri ile kıyaslandığında en düşük işletme maliyetine, en uzun işletme ömrüne ve en yüksek verime sahiptir. Türkiye'nin diğer enerji alternatifleri karşısında iç kaynak olan suyu kullanan hidroelektrik santrallere, gerekli önceliğin verilmesi ekonomik ve stratejik bir yaklaşım olarak görülebilir. Ancak, hidroelektrik enerjinin, yenilenebilir bir enerji kaynağı olarak dünyadaki su döngüsüne bağlı olduğunu unutmamak gerekir. Çünkü hidrolik potansiyel, yağış rejimine bağlıdır.

Bugün; yalnız %3'ü değerlendirilen güneşe dayalı elektrik üretim potansiyelinin, %25'i değerlendirilen rüzgâr potansiyelinin ve bütünü ile atıl vaziyette olan deniz üstü rüzgâr potansiyelinin, doğru değerlendirilmediği bir ortamda dışa bağımlı enerji politikalarında ısrar edilmesi, mevcut potansiyelimizi toplum/kamu çıkarları doğrultusunda

değerlendirmeye yönelik gerekli adımların atılmaması ülkemizi karbon salınımları yüksek, pahalı fosil yakıtlara mahkûm etmektedir.

Türkiye’de 1980’li yıllardaki neoliberal dönüşümle temelleri atılan ve 2002’den sonra en etkin şekilde uygulanan özelleştirme, serbestleştirme gibi enerji arzını kamu hizmeti niteliğinden uzaklaştıran ve enerjiyi tam bir ticari meta haline getiren politikalar bir yandan dışa bağımlılığı arttırırken, diğer yandan enerji güvenliğinde (üretiminde/iletiminde/dağıtımında) ciddi riskler yaratmıştır.

Karar 31:

Enerji sektöründeki yanlış planlama ve piyasalaşma politikaları, ülkenin kaynaklarını israf etmekte ve halkı pahalı enerjiye mahkûm etmektedir. İnşaat mühendisliği alanını yakından ilgilendiren enerji verimliliği ve altyapı projelerinde, kamu yararını ve teknik gereklilikleri esas alan, demokratik, şeffaf ve merkezi bir kamusal planlama anlayışı zorunludur. Bu doğrultuda aşağıdaki düzenlemeler hayata geçirilmelidir:

1. Enerjiden yararlanmak vazgeçilmez bir temel haktır. Enerji hizmeti, kâr amacı güden ticari bir faaliyet değil, kamu hizmeti niteliği taşımalıdır. Bu amaçla, özelleştirme uygulamalarına son verilmeli ve hizmetler kamulaştırılmalıdır.
2. Yatırım kararlarında toplumsal fayda ve maliyet analizleri, Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED), Sosyal Etki Değerlendirme, Ekonomik Fayda Maliyet Analizi gibi nesnel ve ölçülebilir kriterler esas alınmalıdır. Yurttaşların hak arama sürecini kısıtlayan tüm engeller (yüksek harçlar, bilirkşi ücretleri) kaldırılmalıdır.
3. “Acele kamulaştırma” uygulaması derhal sonlandırılmalıdır.
4. Enerji üretim tesislerinin esas olarak yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı biçimde kurulması temel olmalıdır.
5. Deniz üstü RES (DRES) ile ilgili yol haritası, strateji belgesi ve eylem planları hazırlanmalıdır.
6. Güneş enerjisi potansiyelini değerlendirmek için çatılarda GES’ler ve enerji kooperatifleri desteklenmeli; hibe, kredi ve teknik yardımlar oluşturulmalıdır.
7. Jeotermal kaynaklar öncelikle enerji dışı alanlarda (bölgesel ısıtma vb.) kullanılmalı, olumsuz çevresel etkileri en aza indirilmelidir.
8. Akarsu yataklarının doğal yaşamını sağlayan ekolojik su (can suyu) miktarı doğru hesaplanmalı ve korunmalıdır.
9. Fosil yakıt temelli işleyişin sonlandırılması için kamucu, toplumcu, demokratik planlamacı bir dönüşüm programı tasarlanmalıdır.
10. Yeni kömürlü termik santral planlaması yapmaktan vazgeçilmelidir. Mevcut kömür varlıklarından kademeli bir çıkış planı hazırlanmalıdır.
11. Hanede yaşayan kişi sayısından bağımsız olarak, tüm yoksul ailelerin aylık 240 kilovat saate kadar elektrik tüketiminin tamamı kamu tarafından karşılanmalıdır. (Mevcut yardım üst sınırı 150 kWh’dir).
12. Düşük gelirli ailelere yapılan doğalgaz desteği, yıllık gaz ihtiyacı olarak ödenecek gaz bedeline eşitlenmeli ve kapsamı genişletilmelidir.

13. Konutlarda temel ihtiyaçlardan olan elektrik, doğalgaz, su ve iletişim hizmetleri, KDV, Özel İletişim Vergisi vb. vergilerden muaf olmalı, kayıp/kaçak bedeli ve dağıtım şirketlerine ilave kazanç sağlayan tüm kalemler iptal edilmelidir.
14. Verimli tarımsal arazilerine, meralara, akarsulara, göllere ve ekosisteme zarar verecek enerji tesisi kurulması mutlaka önlenmelidir.
15. Enerji tesislerinin projelendirilmesi ve mühendislik hizmetleri ülkemiz mühendislerince sağlanmalıdır. Özellikle hidroelektrik santrallerinin elektromekanik teçhizat bedelinin önemli bir kısmının proje ve tasarım ücreti olarak yabancı firmalara ödenmesinin önüne geçilmeli, bu amaçla üniversite-sanayi iş birliği desteklenmelidir.
16. HES ve baraj projelerinde tarihi ve kültürel varlıkların korunması sağlanmalıdır.
17. Enerji arz güvenliği açısından, pompaj depolamalı hidroelektrik santral (PHES) uygulamaları başlatılmalıdır.
18. Petrolün üçte ikisini tüketen ulaşım sektöründe toplu taşıma ve ulaşım ağırlık verilmelidir.
19. Sanayide, ulaşım, binalarda ve tarımda enerji verimliliğini sağlamaya dönük teşvik ve adımlar hızla atılmalıdır.
20. Ülkemizin enerji ihtiyacı mevcut enerji kaynaklarımızın etkin kullanımı ve yenilenebilir enerji kaynaklarının devreye sokulmasıyla karşılanabileceğinden dışa bağımlılığı artıran, riski yüksek olan Akkuyu ve Sinop NGS gibi projeler iptal edilmelidir.

3.13. Kıyı ve Deniz Politikaları

Gerekçe:

Türkiye'nin kıyı, liman ve deniz alanları; ekonomik kalkınma, çevresel sürdürülebilirlik, afet risk yönetimi ve toplumsal yaşam kalitesi açısından stratejik bir öneme sahiptir. Buna karşın, mevcut mevzuat, parçalı kurumsal yapı ve rant odaklı planlama yaklaşımları, kıyıların kamusal niteliğini ve ekolojik bütünlüğünü ciddi biçimde zayıflatmaktadır. Anayasa'nın 43. maddesi kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğunu ve kamu yararının esas olduğunu hükme bağlamasına rağmen; 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve ilişkili düzenlemeler bu ilkeyi korumakta yetersiz kalmış, kıyı alanlarında parsel ölçekli plan değişiklikleri, kontrolsüz yapılaşmalar ve dolgu uygulamaları yoluyla bu alanlar özel kullanıma açılmıştır.

Kıyı bölgelerindeki yerel, taşra ve merkezi idareler arasındaki yetki çakışmaları; çok başlı kurumsal yapı ve koordinasyon eksikliği; kıyı alanlarının bütüncül yönetimini engellemektedir. Kıyılarımız çok uluslu sermayenin taleplerine açılmış; konut, turizm ve sanayi baskısı artmış; kıyılar hızla özel mülkiyetle kuşatılmıştır.

Plansız dolgu uygulamaları ekolojik ve morfolojik yapıya zarar vermekte, sosyal yaşamı olumsuz etkilemekte ve doğal koyları ortadan kaldırarak kıyı kültürünü tahrip etmektedir.

İklim değişikliği ile artan deniz seviyesi, fırtına sıklığı ve şiddeti, taşkınlar ve su baskınları kıyı kentlerini giderek daha kırılgan hale getirmektedir. Kıyı korumasına yönelik setler ve deniz duvarları gibi mevcut altyapılar taşkınlar da yetersiz kalmaktadır.

Deprem riski yüksek bir coğrafyada bulunan Türkiye için kıyı ve liman yapılarının deprem güvenliği kritik önemdedir. Türkiye Kıyı ve Liman Yapıları Deprem Yönetmeliğiyle mevcut yapıların performans değerlendirmeleri ve gerekli güçlendirmeler acil ihtiyaç haline gelmiştir.

Ulaşım politikaları açısından, en verimli yük taşımacılığı modeli demiryolu–denizyolu entegrasyonudur. Ancak 1950 sonrası karayolu odaklı politikalar nedeniyle denizyolunun stratejik potansiyeli yeterince kullanılamamıştır. Samsun, Trabzon, Rize ve Hopa limanları hâlihazırda kapasitesinin altında çalışırken, Rize–İyidere Limanı örneğinde olduğu gibi yeni liman yatırımlarına yönelmek, kamu kaynaklarının israfına yol açacaktır.

Yeni liman ve kıyı projelerinde ilk yatırım maliyetleri kadar, taş ocakları ve kıyı tahribatı kaynaklı çevresel etkilerin “çevresel maliyet” olarak hesaplanması zorunludur. Yanlış, plansız ve kontrolsüz kullanımın yol açtığı nehir ve deniz kirliliği ekolojik dengeyi bozmakta, doğal yaşamı geri dönüşü zor biçimde tehdit etmektedir.

Bu çerçevede Türkiye’nin kıyı ve deniz politikası; kamu yararını merkeze alan, ekosistemi temel kabul eden, bilimsel-veriye dayalı, kurumsal koordinasyonu sağlayan, iklim ve deprem risklerine uyumlu, sürdürülebilir bir stratejik yaklaşım üzerine kurulmak zorundadır.

Karar 32:

Kıyı yatırımlarının doğa ile uyumlu, kamu yararına ve sürdürülebilir kalkınmaya uygun şekilde planlanması, mesleki birikimin toplum yararına kullanılması ve kıyı, liman ve deniz alanlarının bilimsel verilerle bütünleşik planlanması zorunludur. Denizlerimize ve kıyılarımıza sahip çıkmak, anayasal bir görev ve yaşanabilir bir dünyanın güvencesidir.

Bu doğrultuda;

1. Kıyılarla ilgili olarak getirilecek her karar toplum yararına olmalıdır, kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanma öncelikle kamu yararı gözetilerek sağlanmalıdır. 3621 sayılı Kıyı Kanunu uygulaması takip edilmelidir. Kıyı kentleriyle ilgili yerel yönetim politikaları ve halkın kıyıdan maksimum düzeyde faydalanması konusunda politikalar geliştirilmelidir.
2. Kıyı yönetimi, geleneksel sektörel yaklaşımlardan vazgeçilerek, ekosistem bütünlüğünü gözetken ve hem kara hem deniz yönünü kapsayan bütünleşik bir yaklaşımla yürütülmeli; ülke genelinde “Bütünleşik Kıyı Alan Planları” ve “Bütünleşik Deniz Alan Planları” hazırlanıp uygulanmalıdır.
3. Kıyı yönetiminde sorunlar ortaya çıkmadan önlem alınmalı, çevresel etkiler önceden belirlenerek önleyici tedbirler uygulanmalı ve süreçlere meslek odaları, kamu kurumları, üniversiteler, araştırma merkezleri ve yerel halk dahil edilmelidir.
4. Merkezi ve yerel yönetimler arasındaki yetki ve sorumluluk paylaşımı netleştirilmeli; kıyı alanlarını denetlemede yetkili uzman bir üst kuruluş oluşturulmalı ve koordinasyon eksiklikleri yatay-dikey eşgüdüm ile giderilmelidir.

5. Mevcut yasa ve yönetmelikler sadeleştirilmeli, çelişen hükümler değiştirilerek Kıyı Kanunu ve ilgili düzenlemeler kıyı ekosistemini bütünsel olarak tanımlayacak şekilde yeniden düzenlenmeli; planlar ekolojik sistem, biyoçeşitlilik ve endemik bitkilerin korunmasını birinci öncelik olarak kabul etmelidir.
6. Kıyı talanına son verilmeli; plansız ve kontrolsüz dolgu ile hukuksuz yapılaşmalardan kaçınılmalı, hatalı imar uygulamaları ve kıyının kamusal niteliğini kısıtlayan düzenlemeler iptal edilmeli ve ağır cezalar uygulanmalıdır.
7. Biyolojik, endüstriyel ve evsel atıkların arıtılmadan denize deşarjı engellenmeli, arıtma tesislerinin kapasitesi artırılarak uluslararası standartlara uygun hale getirilmelidir.
8. Özelleştirme süreçleri durdurulmalı, özelleştirilen kuruluşlar kamulaştırılmalı ve parçalanmış kurumlar yeniden birleştirilmelidir.
9. Ulaştırma politikası demiryolu ve denizyolu entegrasyonu öncelikli olacak şekilde yönlendirilmelidir; mevcut limanlar rehabilite edilmeli, kapasite artırımı ve modernizasyon sağlanmalı; yeni liman projeleri yalnızca bilimsel verilerle belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda yapılmalıdır.
10. Liman ve kıyı yapıları yüksek sismik performans kriterlerine uygun olarak inşa edilmeli, mevcut yapılar analiz edilmeli ve güçlendirilmelidir. Deprem acil eylem planları hazırlanmalıdır.
11. Kıyı yapılarının planlama, projelendirme ve uygulama esasları uluslararası standartlar ve bölge koşullarına uygun olarak hazırlanmalıdır. Kıyı ve deniz yapılarının projelendirilmesi öncesinde hidrolik ve matematiksel model araştırmaları yapılmalı; kıyıdaki su ve akıntı hareketlerinin doğal dengesi korunmalı ve sediment taşınımı dikkate alınarak kıyı erozyonunu önleyecek kum ve çakıl birikim alanları planlanmalıdır. Denizden yapılan kaçak kum alımları durdurulmalı, kıyı kenarlarında yapılacak dolgular çok ciddi araştırılmalı, dere bağlantılı yerlerde veya nehir bağlantılı yerlerde de buna dikkat edilmeli ve yerleşim yerleri ona göre planlanmalıdır.
12. Üniversitelerde Kıyı ve Liman Mühendisliği eğitim ve araştırmaları desteklenmeli; inşaat mühendisliği programlarında zorunlu veya seçmeli “Kıyı ve Deniz Mühendisliği” dersleri yer almalıdır.
13. Deniz yapıları planlama, proje, inşaat ve denetimleri yetkin mühendislerce yürütülmelidir.
14. Kıyı Mühendisliği bilgi birikimi, merkezi bir “Kıyı Mühendisliği Veri Bankası”nda toplanmalı; halk ve sivil toplum örgütleri deniz ve kıyı kaynaklarının korunması konusunda bilinçlendirilmelidir.
15. Türkiye limanlar master planı kamu yararına uygun olarak güncellenmeli, limanlar özel sektör yerine kamu tarafından işletilmelidir.

3.14. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Politikaları

Gerekçe:

Yaşama hakkı en temel insan hakkıdır ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 23. maddesi, "Herkesin kendi özgür seçimiyle belirlediği işyerinde, adil ve elverişli çalışma koşullarında çalışma hakkı vardır" demektedir. Çalışanların, iş kazalarına uğramamaları ve meslek hastalıklarına yakalanmamaları için yapılan bilimsel çalışmalar işçi sağlığı ve iş güvenliği olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, İSİG'de temel amaç; çalışanların sağlığına zarar verebilecek hususların önceden belirlenerek, rahat ve güvenli bir ortamda çalışmalarının sağlanması ve psikolojik/bedensel sağlıklarının korunmasıdır.

Neoliberal serbestleştirme, özelleştirme, sendikasılaştırma, taşeronlaştırma, esnek istihdam politikaları ve kayıt dışı istihdam, iş kazalarının artmasına neden olmaktadır. 4857 sayılı İş Kanunu, esnek çalışmaya yasal dayanak oluşturarak bu durumu yaygınlaştırmıştır. Taşeronlaşma sonucunda işçilerin sağlığı ve güvenliğinin aleyhine bir durum ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde ölümlü iş kazası ve iş kazası sonucu sürekli iş göremezlik sayısında giderek yükselen belirgin bir artış söz konusudur. Türkiye'de inşaat sektörü, en tehlikeli iş kollarından biri olup, iş kazaları ve ölümlü iş kazaları sayısında diğer sektörler arasında ilk sırada yer almaktadır. Tüm iş kollarındaki ölümlü kazaların ortalama %25-30'u inşaat sektöründe meydana gelmektedir.

İş cinayetlerine dönüşen iş kazaları ve meslek hastalıkları, sermayenin azami kâr hırsı ve emek aleyhine politikalardan kaynaklanmaktadır. İşçi sağlığı ve iş güvenliği politikaları, piyasanın acımasız koşullarına terk edilmiştir. Oysa, ILO rakamlarına göre iş kazalarının sadece %2'si kontrol edilemeyen nedenlerden kaynaklanırken, %98'i kontrol altına alınabilecek faktörler nedeniyle oluşmaktadır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, toplu ölümler sonrası yürürlüğe girmiş olmasına rağmen, yasa yapım süreçlerinde ve düzenlemelerde konunun uzmanı meslek örgütleri dışlanmıştır. Yasanın ruhu 4857 sayılı İş Kanunu'nun gerisine düşmüş ve sorunları çözmek yerine derinleştirmiştir. İşçi sağlığı ve iş güvenliğine dair hizmetleri piyasalaştırılmıştır.

Halkın can güvenliğini konu alan, kamu hizmeti olan kontrol ve denetim hizmetleri, ticari ilişkilere terk edildikçe fiilen yapılamaz hale gelmektedir. Hizmet alanla veren arasındaki ticari ilişki, gerçek bir denetimi olanaksız kılmaktadır. Uzmanlar, önlem alma görevi işverenin yükümlülüğünde olmasına rağmen, mesleki bağımsızlığın sağlanmadığı koşullarda, ihmal iddiası ile hukuki olarak sorumlu tutulmaktadırlar.

Ülkemiz inşaat sektöründe İSİG, halen mühendislik uygulamalarının bir bileşeni olarak ele alınmamakta ve yönetsel kriz yaşanan başlıkların başında gelmektedir. İSİG uygulamaları genellikle yalnızca yapım aşamasında gündeme gelmekte, oysa plan/projenin ön tasarım safhasından başlayarak tüm safhaları kapsaması gerekmektedir. Farklı uzmanlık dallarından (inşaat mühendisi, mimar harici) gelenlerin "iş güvenliği uzmanı" adı altında aynı unvan ve yetkilerle birleştirilmesi, etkin bir çözüm sunmamaktadır.

Risk değerlendirmesi ve kontrol altına alma süreçleri, iş güvenliği uzmanlarının en önemli sorumlulukları arasında yer almaktadır. Bu süreçlerin etkili bir şekilde yönetilmesi, sektördeki potansiyel tehlikelerin belirlenmesi ve önlenmesi açısından kritik öneme sahiptir.

Ülkemiz inşaat sektöründe İSİG, halen mühendislik uygulamalarının bir bileşeni olarak ele alınmamakta ve yönetsel kriz yaşanan başlıkların başında gelmektedir.

İnşaat projeleri, çok sayıda disiplinin bir arada çalışmasını gerektiren değişken çalışma ortamları ve yüksek riskler içeren karmaşık yapılar olmasından dolayı bu alandaki iş güvenliği uygulamalarında risklerin değerlendirilmesi, yalnızca standart bir yaklaşım ile değil, aynı zamanda mühendislik bilgi ve birikimi gerektiren teknik bir uzmanlık alanıdır.

İSİG uygulamaları genellikle yalnızca yapım aşamasında gündeme gelmekte, oysa plan/projenin ön tasarım safhasından başlayarak tüm safhaları kapsamı gerekmektedir. İnşaat mühendisleri, yapısal tasarım, malzeme bilimi ve inşaat süreçleri gibi konularda sahip oldukları bilgi ve deneyim ile sistemler arasındaki etkileşimleri anlayarak iş güvenliğiyle ilgili potansiyel risklerin değerlendirilmesi ve yönetilmesinde yalnızca yasal gereklilikleri yerine getirmekle kalmayıp, aynı zamanda işçi sağlığını koruma açısından da hayati bir rol oynamaktadırlar. Farklı uzmanlık dallarından (inşaat mühendisi, mimar harici) gelenlerin “iş güvenliği uzmanı” adı altında aynı unvan ve yetkilerle birleştirilmesi, etkin bir çözüm sunmamaktadır.

Türkiye’deki İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yasası Avrupa Birliği uyum sürecinden dolayı hazırlanmış olup, gerçekte içselleştirilmediği için üretim ilişkilerine yansıtılmamıştır. İşverenlerin ve yüklenicilerin büyük çoğunluğu için İSİG, yalnızca baret ve emniyet kemeri gibi basit kişisel koruyucular olarak algılanmaktadır. Sektörde konunun sadece yasal bir zorunluluk olarak görülmesi, fikrin özüne büyük haksızlık etmektedir. Birçok müteahhit, daha fazla kârı maksimize etmek adına İSİG bütçesini gereksiz bir harcama görmek ve sadece şekli önlemleri uygulamaktadır.

Karar 33:

İşçi sağlığı ve iş güvenliğine yönelik düzenlemelerin diğer düzenlemelerden ayrı tutulması mümkün değildir. Bu nedenle, İSİG politikaları, bilimsel düşüncenin kılavuzluğunda, insandan yana olacak şekilde köklü bir değişime ihtiyaç duymaktadır.

1. İdari ve mali yönden bağımsız, özerk, içerisinde emek örgütlerinin de bulunduğu (meslek örgütleri, sendikalar, üniversiteler) Ulusal İşçi Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü/Kurumu kurulmalıdır. Bu kurum, alanla ilgili tüm politikaları oluşturmali ve uygulamalıdır.
2. İşçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetleri, piyasacı yaklaşıma terk edilmemeli; kamusal ve insani bir sorumluluk olarak ele alınmalı ve hizmetlerin denetimlerinin kamu tarafından yapılması sağlanmalıdır.
3. Yapı şantiyelerinde işverenle OSGB’ler arasındaki ticari ilişki kesilmelidir. Bu alanlarda yapılacak görevlendirmeler için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yeni mekanizmalar geliştirilmelidir.
4. İş güvenliği uzmanlarının görev, yetki ve sorumlulukları netleştirilmeli, mesleki bağımsızlıkları sağlanmalı ve ücret yönünden işverene bağlı olmamaları için ücret çizelgeleri ilgili meslek odası tarafından belirlenmelidir.
5. İSİG uzmanlığı eğitimleri sektörel ihtiyaçlara uygun hale getirilmeli, eğitimler ticari kuruluşlara bırakılmamalı, kamu kurumları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek odaları tarafından verilmelidir.

6. Yasal mevzuatlar arasındaki çelişkiler giderilmeli ve mevzuatın uygulanabilir olması sağlanmalıdır. İnşaat sektörü gibi çok tehlikeli iş kolu için ayrı, detaylı ve teknik içerikli standartlar ve yönetmelikler geliştirilmelidir.
7. İnşaat sektöründe yaşanan iş kazalarının nedenlerini anlamaya yönelik araştırma yapmaya olanak sağlayacak verilerin toplanması ve analiz edilmesi için İMO tarafından bilimsel araştırmalar ve projeler yapılmalıdır.
8. Üniversitelerin inşaat mühendisliği bölümlerinde İSİG derslerinin nitelikleri geliştirilmelidir.
9. Yapı işlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönetmeliğinde tarif edilen “Sağlık ve Güvenlik Planı” kamu yatırımlarında ilgili idare, özel yatırımlarda çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığı tarafından denetlenmelidir.
10. İnşaat iş kolunda mesleki eğitim süreçlerinin hayata geçirilmesi ve şantiyelerde meslek eğitimi almış sertifikalı nitelikli işçilerin çalıştırılması sağlanmalıdır.
11. İnşaat sektöründeki işin ve imalatların niteliğinden dolayı işçi sağlığı ve iş güvenliğinde risklerin proje ön tasarımıyla başlayarak değerlendirilmesi ve kontrol altına alınması teknik bir uzmanlık meselesi olması nedeniyle iş güvenliği uzmanı inşaat mühendisi olmalıdır.

4. İnşaat Mühendisliği Eğitimi

4.1. Yüksek Öğretimde Öğretim Yerine Öğrenim Odaklı Bir Anlayışın Geliştirilmesi

Gerekeçe:

Mühendislik eğitimi veren kurumlar, geleneksel olarak bilginin/bilimin üreticisi, taşıyıcısı ve aktarıcısıydı. Günümüzde, gelişen teknolojik imkânlarla bilgiye erişim kaynakları çeşitlenmiş ve bilgiye erişim kolaylaşmıştır. Öte yandan bilgi üretim kaynakları çeşitlenmiş, AR-GE kuruluşları, mühendislik hizmeti veren kurum ve kuruluşlar, yapımçı şirketlerin mühendislik kadrolarının ve akademi ile ortaklaşan yapılarının ürettiği teknikler, tasarım, planlama, iş programları gibi alanlarda geliştirdikleri yazılımlar, mühendislik hizmetlerinin çok daha hızlanmasını ve kolaylaşmasını sağlamıştır.

Uygulama alanında makineleşme ve otomasyon, yapım süreçlerini hızlandırırken kalite denetimi sistemleri, dokümantasyon, işçi sağlığı ve iş güvenliği, malzeme kabul ve sertifikasyonu gibi yeni uğraş alanları, mühendislik hizmetlerine dahil olmuştur.

Günümüzde her 5 ile 10 yıl arasında eski teknikler/yöntemler güncelliğini yitirmektedir. Pek çok yeni teknik/yöntem, makine, ekipman uygulamaları hayatımıza girmekte, okulda öğrendiğimiz teknikler kısa sürede geçerliliğini kaybetmektedir. Kendimizi sürekli güncellememiz, yeni tekniklere, uygulamalara adapte olmamız gerekmekte ve bazılarımızın bu yeni uygulamaların geliştiricisi olmamız da beklenmektedir.

Öğrenim programlarının asli amacı; inşaat sektöründe, tasarım ve uygulama alanlarında hizmet üretecek mühendisler yetiştirmektir. Öğrenim programının öğrenciyi bu göreve hazır hale getirmesi, öğrencinin eğitim programını tamamladığında ise aşağıda tanımlanan asgari kazanımları edindiğinin kanıtlanması gerekir. Bu kazanımlar beceri, bilgi ve farkındalık olarak üç grupta tarif edilir. Lisans eğitimini tamamlayan mühendis bu kazanımlarıyla çalışmaya başlar. Çalışma hayatında edindiği deneyimlerle de beceri, bilgi ve farkındalıklarını zenginleştirir.

İnşaat mühendisliği öğrenim programını başarı ile tamamlayan öğrencinin kazanması beklenen beceriler:

1. Temel eğitim ve temel mühendislik eğitimi bilgilerini mühendislik problemlerinin çözümünde kullanabilme becerisi
2. Karmaşık mühendislik problemlerini tanımlama, analiz ve çözümleme becerisi
3. İnşaat mühendisliğinin temel alanlarında, gerçekçi kısıtlar altında tasarım yapma becerisi

4. Problem çözme ve tasarım sürecinde uygun teknik ve araçları seçme ve kullanma becerisi
5. Araştırma, veri toplama, deney yapma ve tasarlama, sonuçları analiz etme becerisi
6. Çok disiplinli takımlarda çalışabilme becerisi
7. Teknik konularda yazılı ve sözlü etkin iletişim kurma becerisi
8. Yeni mühendislik tekniklerini, bilimsel gelişmeleri kavrayabilme ve uygulama becerisi

Yukarıda bahsi geçen tüm bu becerilerin öğrencilere lisans eğitimi sürecinde kazandırılması gerekir. Ayrıca bu becerilerin güvenilir biçimde ölçülebilmesi için de Ölçme ve Değerlendirme Sisteminin kurulması ve etkin biçimde işletilmesi gerekir. Aynı zamanda akademik kadronun ise söz konusu bu becerileri öğrencilere kazandıracak yöntemleri, eğitim planı içinde oluşturması gerekir.

İnşaat mühendisliği öğrenim programını başarı ile tamamlayan öğrencinin kazanması beklenen bilgi ve farkındalıklar:

1. Plan ve projelerin doğal veya yapılı çevreye olumsuz etkileri
2. Proje etki alanında kalan insanların yaşamları üzerindeki olumsuz etkileri
3. Hizmetlerin yürütüldüğü her aşamada icraatın yarattığı ekonomik, sosyal ve hukuksal sonuçlar
4. Yapım veya işletme aşamasında üreteceğimiz atıkların çevreye zarar verme riski

Tüm bu yeni bakış açısı, öğrenim sisteminin kurumları, yöntemleri ve araçları ile örgütlenmelidir.

Karar 34:

Geleneksel olarak bilgi aktarımına dayalı öğretim yaklaşımı, günümüz koşullarında yetersiz kalmaktadır. Öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve bağımsız öğrenme becerilerinin geliştirilmesi için inşaat mühendisliği eğitiminde Öğrenim Odaklı Yöntemlerin benimsenerek, mühendislik eğitim programlarında gerekli düzenlemelerin yapılması ve buna yönelik çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir.

4.2. Eğitimde Niteliğin Geliştirilmesi Açısından Akademik Özerklik ve Bağımsızlık

Gerekçe:

Üniversitelerin özerk, demokratik ve bilimsel kimliğinin korunması, nitelikli eğitimin, bilimsel üretimin ve toplumsal gelişmenin temel şartıdır. YÖK'ün merkeziyetçi yapısı, rektör atamalarındaki siyasi müdahale, akademik özgürlüklerin baskı altına alınması ve üniversitelerin piyasalaştırılması, eğitim kalitesini düşürmekte ve ülkenin geleceğini tehdit etmektedir.

1982 Anayasası ile kurulan YÖK, üniversiteler üzerinde baskı aracına dönüşmüş, bilimsel özgürlüğü ve demokratik işleyişi engellemiştir. Üniversiteler, ticari işletmeler haline getirilmiş; öğrenciler müşteri, bilim ise meta olarak görülmeye başlanmıştır.

Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle yapılan rektör atamaları, akademik liyakat ve üniversite bileşenlerinin iradesini hiçe saymaktadır. Son olarak Anayasa Mahkemesi kararı ile Cumhurbaşkanlığının bu yetkisi iptal edilmiş olmasına rağmen halen atamalar devam etmekte, bu hukuk tanımazlık karşında da atanan rektörler doğrudan siyasi iktidara hesap veren, bilimsel özerkliği göz ardı eden bir yönetim anlayışını dayatmaktadır.

Üniversitelerde düşünce ve ifade özgürlüğü kısıtlanmakta; akademisyen ve öğrenciler soruşturmalar, disiplin cezaları ve hatta tutuklamalarla karşı karşıya kalmaktadır. Bilim insanları, siyasi kaygılarla hedef alınmakta, araştırma ve eğitim faaliyetleri engellenmektedir.

Üniversitelerdeki siyasi kadrolaşma, bilimsel liyakati ortadan kaldırmakta, üniversite kültürünü yozlaştırmaktadır. Öğrencilerin ve akademisyenlerin aidiyet duygusu zedelenmekte, “evrensel üniversite” ideali yerini siyasi ve ticari çıkarlara bırakmaktadır.

Öğrencilerin eleştirel düşünme, araştırma yapabilme, sorgulama becerisi geliştirme ve bağımsız öğrenme yetkinlikleri ancak özgür bir üniversite ortamında gerçek anlamda gelişebilir. Akademik özgürlüğün hâkim olduğu, düşüncelerin baskı altında kalmadan ifade edilebildiği bir eğitim ortamı; öğrencilerin bilgiye ulaşma, onları yorumlama ve yeni bilgi üretme süreçlerini doğrudan destekler. Bu nedenle üniversitelerin mali, idari ve akademik açıdan özerk olması hem nitelikli eğitim süreçlerinin oluşturulması hem de bilimsel üretimin devamlılığı açısından zorunludur.

Özerk üniversiteler; karar alma mekanizmalarını bilimsel kriterlere göre yürütebilir, akademik programlarını özgürce geliştirebilir ve öğrenci merkezli eğitim anlayışını daha etkin şekilde hayata geçirebilir.

Özerk, demokratik ve bilimsel üniversiteler, yalnızca eğitim kalitesinin değil, aynı zamanda toplumsal ilerlemenin, özgür düşüncenin ve demokratik kültürün de temelidir. YÖK’ün kaldırılması, rektörlerin seçimle belirlenmesi, akademik özgürlüklerin güvence altına alınması ve üniversitelerin piyasa tahakkümünden kurtarılması, eğitimi yeniden toplum yararına işleyen bir kurum haline getirecektir.

Karar 35:

- 1. Bilimsel eğitim ve özerk üniversite için YÖK tüm kurumlarıyla kaldırmalı, üniversitemiz özerk, demokratik, bilimsel kurumlar olarak yeniden yapılandırılmalıdır.**
- 2. Üniversitelere tam idari, mali ve akademik özerklik tanınmalı, karar alma süreçlerinde tüm üniversite bileşenlerinin eşit ve dengeli katılımı sağlanmalıdır. Üniversitenin üç temel bileşeni olan öğretim üyeleri, öğrenciler ve üniversite çalışanlarının üniversite yönetimine katılmaları sağlanmalıdır.**
- 3. Akademik üzerindeki her türden baskı son bulmalı, hukuka aykırı Cumhurbaşkanlığı atamalarına derhal son verilmeli, rektörlük seçimleri akademik demokratik ilkelerine göre yapılmalıdır.**
- 4. Akademisyenlerin ve öğrencilerin düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlükleri anayasal güvence altına alınmalı, disiplin soruşturmaları, baskı ve cezalandırma aracı olmaktan çıkarılmalı; akademik özgürlük korunmalıdır.**

5. Akademik yükseltme, atanmalar ve kadro dağılımları tamamen liyakate dayalı olmalı; akademik personel alımlarında şeffaf, nesnel ve bilimsel kriterler uygulanmalıdır.
6. Üniversiteler şiddetten ve baskıdan arındırılmış, özgür tartışma ve bilimsel eğitim ortamları haline getirilmelidir.
7. Eğitim programlarının akreditasyonunda MÜDEK tek yetkili olmalıdır.
8. Üniversitelerde eğitim kalitesi bilimsel ve mesleki standartlara uygun olarak denetlenmeli, kalite standartları, üniversitelerin özerkliğini zedeleyecek merkezi dayatmalar yerine, katılımcı ve geliştirici bir anlayışla belirlenmelidir.
9. Kamu kaynakları vakıf/özel üniversitelere aktarılmamalı, vakıf üniversitelerinin programlarında akreditasyon zorunluluğu getirilmelidir
10. Genel bütçeden eğitime aktarılan pay yeterli seviyeye getirilmeli ve üniversite bütçelerinde bilimsel araştırmalara ayrılan pay artırılmalıdır.

4.3. İnşaat Mühendisliği Bölümlerinin Altyapı Olanakları ve Akademik Personel Yeterlilikleri

Gerekeçe:

Mühendislik eğitimi kapsamında kazanılması şart olan becerilerden biri deney yapma ve deney tasarlama becerisidir. Bu beceri lisans öğrenimi aşamasında laboratuvar çalışmalarına aktif olarak katılmakla kazanılabilir. Öğrencilerin malzeme davranışlarını, yapı sistemlerinin tepkilerini veya deneysel ölçüm tekniklerini doğrudan gözlemlemesi, öğrenmenin kalıcılığını ve mesleki yetkinliği artırır. Ancak birçok üniversitede laboratuvar altyapısının ve yetkin teknik personelin yetersizliği, bu becerilerin kazanılmasına engel olmaktadır. Üniversitelerin, donanım, kalite ve altyapı yetersizliği, eğitim sonucunda mesleğin uygulanması aşamasında da yanlış, kusurlu, yetersizlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizdeki inşaat mühendisliği bölümü lisans programına sahip olan üniversitelerimizin birçoğunda, lisans eğitim programlarının ayrılmaz birer parçası olan laboratuvar altyapıları (mekânsal ve donanım) ya hiç yoktur ya da sınırlı düzeydedir. Birçok üniversitemizde var olan laboratuvar imkânları da gerek akademik gerekse teknik eleman yokluğu nedeniyle etkili bir şekilde hizmet vermemektedir.

Üniversitelerimizin hemen hepsinde açılan inşaat mühendisliği bölümlerinde öğrenci başına düşen öğretim üyesi sayısı oldukça yetersizdir. İnşaat mühendisliği bölümlerinin birçoğunda, yeterli düzeyde öğretim üyesi olmaması nedeniyle, temel derslerin önemli bir kısmı, yardımcı doçentler ve üniversite dışından temin edilen profesyoneller tarafından yürütülmektedir.

Akademik personel sıkıntısını gidermek ve üniversitelerin diğer bir amacı olan öğretim üyesi yetiştirmek için gerekli olan yeterli sayı ve nitelikte araştırma görevlisi bulunmamaktadır.

Akademik elemanların alımında, yükseltilmesinde ve atanmasında, çoğu kez bilgi, başarı gibi kıstası yerine siyaset, nüfuz vb. etkili olmaktadır.

Karar 36:

İnşaat mühendisliği lisans programları yeterli sayıda ve nitelikte öğretim üyesine sahip, donanım, kalite ve altyapısı yeterli bölümler tarafından yürütülmelidir.

1. Akademik kadroları yetersiz inşaat mühendisliği bölümlerine öğrenci alımları da durdurulmalıdır.
2. İnşaat mühendisliği eğitimi verilen üniversitelerde lisans öğrencilerinin kullanımına açık “Yapı Mekaniği, Hidromekanik ve Zemin Mekaniği” laboratuvarı olmak zorundadır. Bu laboratuvarları bulunmayan inşaat mühendisliği bölümlerine yeni öğrenci alımı; gerekli laboratuvarlar kurulup yetkin teknik personel ile birlikte faaliyete geçirilene kadar durdurulmalıdır.
3. Gelişen teknolojik olanaklarla eğitimde yaygınlaşmaya başlayan sanal laboratuvar düzeneklerinin ülkemizdeki mühendislik öğrenim kurumlarında da kurulması desteklenmeli, bu laboratuvarlar öğrenci kullanımına açık olmalıdır. İnşaat Mühendisleri Odası eğitimin diğer bileşenleri ile beraber bu konuda girişimlerde bulunmalıdır.
4. Anabilim dalı başkanları üstlendikleri görev gereği profesörler dışındaki herhangi bir öğretim üyesi kadrosundan seçilmemelidir.
5. Ulusal ve uluslararası nitelikli dergilerin belirlenmesi ve bu dergiler dışında yapılan yayınların akademik atama ve yükseltmelerde dikkate alınmaması sağlanmalıdır.

4.4. Akademik Çalışmalarda Yeterlilik, Akademik Unvanlarda Liyakat

Gerekçe:

Öğrenim odaklı eğitim kavramında oldukça farklı ve kapsamlı yenilikler içeren bir “öğrenim” süreci tanımlanmaktadır. Bu süreç yerleşik yol/yöntemlerden oldukça farklı fonksiyonlar, farklı süreçler gerektirmektedir. Eğitim programında (müfredatta), ölçme değerlendirme sistemlerinin kurulmasında, sürekli gözden geçirme sistemlerinin oluşmasında, “Beceri kazandırma” gibi yeni bir tanımda, “Geniş açılı eğitim” için diğer fakülteler ile iş birliğinde, paydaşlık anlayışında, tümüyle yenilenme gerekmektedir. Bu durumsa eğitimin örgütlenme ve organizasyon yapısında önemli değişiklikler gerektirmektedir. Bu nedenle, yeni sistemin yalnızca programların veya akademik kadronun bireysel çabalarıyla yerleşmesi ve işler hâle gelmesi büyük ölçüde mümkün görünmemekte olup, üniversite ve fakülteler ile akademik kadronun tamamının kendini köklü bir şekilde yenilemesini zorunlu kılmaktadır.

Akademik yeterlilik ve liyakat, mühendislik eğitiminin ve mesleki kalitenin temelidir. Sorunların çözümü için liyakate dayalı bir akademik sistemin tesisi, eğitim modelinin çağdaş ihtiyaçlara uygun şekilde yenilenmesi ve akademik özerkliğin korunması gerekmektedir.

Öğretim üyesi olarak akademik yetkinliğin belirlenmesinde, atama ve yükseltme jürilerinin, yüksek lisans ve doktora tez jürilerinin oluşturulmasında akademik yetkinlik yerine sadece akademik unvan yeterli görülmektedir.

Ayrıca liyakat dışı atamalar, akademik atama ve yükseltmelerde bilgi ve başarı yerine siyasi ve yerel etkenlerin öne çıkması, akademik çalışmaların ve unvanlandırma süreçlerinin bilimsel etiğe uygun yürütülmemesi gibi olumsuzluklar da akademik kadroların niteliğini zayıflatmaktadır.

Akademideki düşük ücret politikaları ve üniversitelerin araştırmalar için yeteri kadar bütçe ayırmaması, akademik kadro yetiştirmeyi zorlaştırmaktadır.

Mevcut sistemde yaşanan kadro yetersizliği, liyakat dışı atamalar, akademik özerkliğin zayıflaması ve eğitim-öğretim süreçlerindeki yapısal sorunlar, mühendislik eğitiminin niteliğini ciddi şekilde tehlikeye atmaktadır. Sorunların çözümü için liyakate dayalı bir akademik sistemin tesisi, eğitim modelinin çağdaş ihtiyaçlara uygun şekilde yenilenmesi ve akademik özerkliğin korunması gerekmektedir.

Karar 37:

1. İnşaat mühendisliği eğitimi konusunda yetkili ve görevli tüm bileşenler, tüm sistem, kurumlar ve araçlar, öğrenim odaklı anlayışın ruhunu kavrayacak şekilde yapılandırılmalıdır.
2. Öğretim kadrolarının sadece bilgi aktarıcı değil, öğrenme süreçlerinde öğrenciyi yönlendiren, öğrenilenin beceriye dönüşmesi için yöntemler/araçlar geliştiren ve tüm kazanımların sağlandığını gösteren ölçme teknikleri geliştiren kadrolar olarak eğitilip, donatılmaları gereklidir.
3. Akademik atama, yükseltme ve görevlendirmelerde liyakat esas alınmalı, siyasi etkenlerin rol oynaması engellenmelidir.
4. Mesleki ve akademik özerklik güvence altına alınmalıdır.
5. Üniversitelerde bilimsel araştırma bütçeleri artırılmalıdır.
6. Öğrenci-öğretim üyesi oranı iyileştirilmeli, akademik personel sayısı artırılmalıdır.
7. Araştırma görevlisi alımlarında üniversitelerin özerkliği korunmalıdır.
8. Akademik yayın, danışmanlık ve proje faaliyetleri etik kurallara uygun yürütülmeli, bilimsel etik ihlallerine yönelik denetim mekanizmaları oluşturulmalı, akademik çalışmalar ve buna bağlı unvanlarda hassas, özenli ve bilimsel etiğe uygun davranılmalıdır.
9. İnşaat Mühendisleri Odası üniversitelerle iş birliği içinde eğitim kalitesinin izlenmesi ve geliştirilmesi sürecine aktif katılmalıdır.
10. Tüm jürilerin oluşturulmasında akademik yetkinlik titizlikle irdelenmeli, jüri üyelerinin mutlaka akademik yetkinliği olan deneyimli akademisyenler içinden seçilmesi sağlanmalıdır.

4.5. Üniversitelerin ve Akademisyenlerin Piyasaya Doğrudan Mühendislik Hizmeti Vermesi

Gerekçe:

Akademisyenlerin ticari faaliyetlere girmesi, haksız rekabet ve akademik dürüstlük sorunları yaratmaktadır. Akademik önceliği, bilgi üretmek ve eğitim faaliyetlerine odaklanmak olmalıdır. Bilginin ticarileştirilmesi, üniversitenin asli görevlerinden uzaklaşmasına ve akademik kalite standartlarının zayıflamasına sebep olacaktır.

Bu nedendir ki konuyu düzenleyen 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 28. maddesi ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 36. maddesi akademik personele de ticari faaliyette bulunma yasağı getirerek, istisnai haller üniversitelerin bilgi ve onayına bağlı olmak koşulu ile sınırlandırılmıştır.

Ayrıca üniversitelerin ve akademisyenlerin doğrudan mühendislik hizmeti sunmalarının, meslek alanında haksız rekabete yol açacağı, akademik unvan ve kurum desteğinin piyasada doğal bir avantaj yaratarak adil rekabet ortamını olumsuz etkileyeceği de açıktır.

Bu çerçevede, akademisyenlerin mühendislik hizmetleri sunarken dolaylı rol üstlenmeleri veya danışmanlık aracılığıyla katkı sağlamaları uygun olmakla birlikte, doğrudan piyasa faaliyetine girmeleri hem etik hem akademik hem de rekabet açısından sakıncalıdır. Akademisyenlerin öncelikli sorumlulukları, eğitim ve araştırma faaliyetleriyle toplumsal faydayı gözetmek olmalıdır.

Karar 38:

1. Üniversite öğretim üyelerinin aktif çalışma dönemlerinde, sektörde yürütülen mühendislik hizmetleriyle ilgili faaliyetlerinde haksız rekabete girmemesi hem meslek etiği hem de akademik dürüstlük açısından temel bir gerekliliktir.
2. Akademik unvan kullanımı, piyasa rekabetinde eşitsizliğe yol açmaktadır. Üniversiteler ile sektör arasında iş birliği akademisyenlerin asli görevi olan eğitim ve araştırma faaliyetlerini gölgelememelidir.
3. Doğrudan hizmet yerine, ortak projeler ve danışmanlık mekanizmaları geliştirilmelidir. Akademik görev ile ticari faaliyet ayrımı net olmalıdır.
4. Akademisyenler, uzmanlık alanlarının dışındaki konularda danışmanlık, bilirkişilik veya benzeri mesleki görevler üstlenmemelidir.
5. Akademisyenler, akademi dışındaki tüm mesleki faaliyetlerinde, kamusal güveni zedelememek adına meslek etiği ilkelerine mutlak surette uygun hareket etme sorumluluğunu taşımaktadır.

4.6. İnşaat Mühendisliği Kontenjanları ve Mühendislik Baraj Puanları

Gerekçe:

Ülkemizde inşaat mühendisliği eğitimi veren programların kontenjanları, planlama ve ihtiyaç analizi yapılmaksızın önemli ölçüde artırılmıştır. Devlet ve vakıf üniversitelerinin mühendislik fakültelerinde bulunan inşaat mühendisliği bölümlerinin toplam kontenjanı ülkemizin ihtiyacından daha fazla olmasına rağmen bu bölümlerin yanına teknoloji fakülteleri altında kurulan inşaat mühendisliği bölümleri de eklenmiştir. Hatta, bazı üniversitelerde iki fakülte altında iki farklı inşaat mühendisliği bölümü açılmıştır.

İnşaat mühendisliği bölümlerine yerleşebilmek için YKS’den alınması gereken puanın her geçen yıl düşmesi ve mühendislik programlarına yerleşebilmek için gerekli başarı sırası sınırının 300.000 olarak belirlenmesi, öğrencilerin eksi fen netleriyle üniversitelere yerleşmesi, inşaat mühendisliğinin niteliğini iyice düşürmektedir.

Bu veriler incelendiğinde, mevcut koşullar altında inşaat mühendisliği bölümlerine yerleşen bazı öğrencilerin matematik ve fen bilimleri konularında yeterli bilgi ve beceri seviyelerine sahip olamadığı görülmektedir. Mühendisliğin ana şartı olan fiziksel kavrama ve matematikten yoksun olunması, lisans eğitimini de olumsuz etkilemektedir. Ortaöğretimdeki bu eksiklik ile üniversiteye girilebilmesi toplumu ve insan hayatını doğrudan ilgilendiren bir meslek olan inşaat mühendisliğinin öğretilmesinde niteliğin düşmesine sebep olmaktadır. Dolayısıyla, mühendislik eğitimi için mevcut olan başarı sırası sınırı uygun değildir ve bu durumu iyileştirmek için inşaat mühendisliği bölümlerine yerleşen öğrencilerin matematik ve fen bilimleri konularında yeterli bilgi ve beceri seviyelerine sahip olan öğrenciler arasından seçilmeleri sağlanmalıdır.

Öte yandan inşaat mühendisliği gibi kritik bir mesleğe, yabancı öğrenci statüsünde üniversitelerde yer alan kontenjanlara yerleşebilmek için Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavına (YÖS) giren öğrenciler ise sadece temel öğrenme becerileri ve Türkçe testine tabi tutulmaktadır.

Diğer önemli sorun da aynı sınavda başarı sıralamasında geriye düşen meslek yüksekokulu ve ön lisans programı mezunlarına sonradan “mühendislik eğitimi” olanağı sağlanmasıdır. Meslek yüksekokulu öğrencileri ve mezunları, Dikey Geçiş Sınavı’na (DGS) girerek, mühendislik bölümlerine geçebilmektedirler. Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ile mühendislik programlarına geçiş yapan öğrencilerin, temel bilimler ve temel mühendislik derslerindeki eksiklikleri dikkate alınmamaktadır.

İnşaat mühendisliği, toplum güvenliği ve yaşam kalitesi açısından kritik öneme sahip bir meslektir. Kontrolsüz kontenjan artışları, niteliksiz eğitim ve liyakatsiz yerleştirmeler, mesleki itibarı zedelemekte ve kamu güvenliğini riske atmaktadır. Kontenjanların ihtiyaca ve kapasiteye uygun şekilde planlanması, temel bilim şartının aranması ve eğitim kalitesinin gözetilmesi acil bir gerekliliktir. Bu doğrultuda alınacak kararlar hem mesleki standartların yükseltilmesi hem de toplum refahının korunması açısından hayati önem taşımaktadır.

Karar 39:

1. İnşaat mühendisliği programlarına yerleşebilmek için mevcut olan 300.000 başarı sırası sınırı uygun değildir. Bu durumu iyileştirmek için inşaat mühendisliği bölümlerine yerleşen öğrencilerin matematik ve fen bilimleri konularında yeterli bilgi ve beceri seviyelerine sahip olan öğrenciler arasından seçilmeleri sağlanmalıdır.
2. İnşaat mühendisliği öğrenim programlarına yerleştirilecek azami öğrenci sayısı üniversitelerin fiziki, teknik ve akademik kapasiteleri dikkate alınarak belirlenmeli, kapasite belirlemede aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulmalıdır.
 - a) Mühendislik programını yürüten bölüm ve fakültenin programa destek veren aktif öğretim elemanı yeterliliği
 - b) Derslik, laboratuvar, laboratuvar teknisyeni yeterliliği
 - c) Öğrenimde gerekebilecek yazılım, donanım yeterliliği
 - d) Kütüphane, çalışma, dinlenme, barınma olanakları yeterliliği
 - e) Öğrencilerin temel eğitim dersleri aldığı temel bilim programlarındaki öğretim elemanı yeterliliği
 - f) Öğrencilerin yeterli genişlikte eğitim alabileceği diğer destek öğrenim programlarının yeterlilikleri

Bu kriterlere dayalı kapasite tespiti her iki yılda bir gözden geçirilmeli, ihtiyaç halinde Kapasite Kullanım Oranı Katsayısı uygulanarak kontenjanlar revize edilmelidir.

3. Yabancı öğrenciler, Türk öğrencilerle aynı sınava tabi tutulmalı ayrıca bir kontenjan hakkı tanınmamalıdır.
4. Dikey Geçiş Sınavı ile mühendislik programlarına geçiş yapan öğrencilerin temel bilimlerdeki eksiklikleri telafi edici zorunlu hazırlık programları uygulanmalıdır. Mühendislik eğitiminin kalitesini artırmak için bu öğrencilerin temel bilimler kapsamındaki eksikleri de giderilmelidir.
5. İnşaat Mühendisleri Odası öncülüğünde, mühendislik fakülteleri ile iş birliği içinde kapasite kriterleri belirlenmeli, kontenjan ve eğitim kalitesi periyodik olarak denetlenmelidir.

4.7. Orta Öğretimde Bilimsel ve Laik Eğitimin Mühendislik Bölümleri Açısından Önemi

Gerekçe:

Eğitimin amacı, bilimsel düşünme yetisine sahip, sorgulayıcı, araştırmacı, yaratıcı ve özgür düşünüp karar verebilme bilincine erişmiş bireyler yetiştirmektir. Eğitim; temel eğitimden yükseköğrenime, anaokullarından meslek edinme ve geliştirme eğitimlerine

kadar yaşamın her alanında bir bütün olarak ele alınmalıdır. Eğitim ve öğrenim hakkı; dil, din, cinsiyet ve ırk farkı gözetmeksizin temel yurttaşlık hakkıdır. Bu temel hakkın kullanılması için eğitim alanı; laik, bilimsel ve demokratik düşünceler ışığında, ülkenin ve halkın çıkarları doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir.

12 Eylül sonrası din dersleri bütün kademe ve öğrenciler için anayasal zorunluluk hale getirilmiş, laiklik, evrensel bilimin gerekleri ve demokratik normlar dışlanmış. Bu gerici dönüşüm, tüm hızıyla devam etmekte olup tarihten felsefeye, fen bilimlerine varıncaya dek tüm laik ve bilimsel içerikler tamamen yok edilmekte, fizik, kimya, biyoloji ve matematik gibi evrensel ve bilimsel dersler adeta angarya gibi gösterilmektedir.

Ülkemizde eğitim ticarileştirilerek kamusal niteliği ortadan kaldırılıp içeriği tamamen dönüştürülmüştür. Bu durum, eğitimin farklı gelir grupları arasındaki fırsat eşitliğini ortadan kaldırdığı gibi, cemaat ve tarikatların eğitim ve sosyal hizmetler alanındaki etkinliklerinin de artmasına neden olmuştur.

Mühendislik eğitimi, problem çözme, tasarım ve analitik düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlar ve bu süreç, bilimsel temellere dayanan bir ortaöğretim üzerine kurulmalıdır. Laik eğitim, bilimsel düşüncenin, eleştirel akıl yürütmenin ve tarafsız bilgi üretiminin ön koşuludur. Ortaöğretimde bu temellerin eksikliği, üniversite düzeyinde mühendislik eğitiminin bilimsel niteliğini zayıflatır.

Karar 40:

- Ortaöğretimin bilimsel temellere oturabilmesi için eğitimin laik olması şarttır. Mühendislik eğitimi de ancak bilimsel temellere oturmuş bir ortaöğretimin üstüne kurulabilir.**
- Zorunlu din dersleri kaldırılmalı, isteğe bağlı seçmeli ders olarak verilmelidir.**

4.8. Eğitimde Stajın Önemi ve Herkes İçin Ulaşılabilir Olması

Gerekçe:

İnşaat mühendisliği eğitiminde staj önemlidir. Mevcut uygulama, öğrencinin bulduğu herhangi bir inşaat işinde şantiye veya ofis çalışmalarına, daha çok gözlemci olarak gördüğü, öğrendiği ya da katıldığı işleri raporlaması şeklinde yürümektedir. Stajın yapıldığı dönemler temel mühendislik eğitiminin verildiği dönemler olması nedeniyle, stajyer öğrenci daha çok usta, formen, tekniker düzeyindeki gözlemlerini onların dilinden dinleyip anlamakta ve raporlamaktadır. Bu nedenle çoğunlukla staj raporunun öyküsü “okuldaki teoriyle şantiyedeki pratiğin” başka şeyler olduğu üzerine kurulmaktadır. Staj programları, mezun olmuş öğrenci kazanımlarındaki “beceri kazanma” maddelerinden bir veya birkaçının uygulanabileceği, sınanabileceği bir düzende olmalıdır.

Ancak üniversitelerde staj uygulamaları için gönderilen öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar büyük boyutlardadır. Sosyal imkânlarının yetersizliği, ücretsiz staj yapma zorunda kalınması, kaza sigortası olmaması, stajyerlerin staj amacı dışında işlerde çalışmak durumunda kalması öğrenciler için ciddi sorunlar oluşturmaktadır.

İnşaat mühendisliği lisans eğitiminin tamamlayıcısı olan stajların niteliğini artıracak düzenlemeler yapılmalı; stajlar, çok disiplinli uygulamaları içerecek biçimde yapılandırılmalı; staj yapan öğrenciler sosyal güvenlik kapsamına alınmalı; öğrencilere bilgi ve becerilerini kullanma ve işyeri deneyimi edinme olanağı sağlayacak şekilde tanımlanmalıdır.

Karar 41:

1. Öğrenim aşamasındaki stajlar, öğrenim odaklı eğitim anlayışının gerektirdiği becerilerin elde edilmesi veya test edilmesi amaçlarına uygun olarak akademide ve uygulamada danışman inşaat mühendislerinin koordinasyonunda yürütülecek ve çalışmalara mühendis perspektifinde bakılmasını sağlayacak-pekiştirecek şekilde yeni baştan ele alınıp şekillendirilmelidir.
2. Staj raporları sunum haline getirilmeli hem rapor hem sunumların değerlendirildiği bir ölçüm yapılmalıdır.
3. Stajyere, staj süresince ücret ödenmeli, bu ücret, 4857 sayılı İş Kanunu uyarınca belirlenen asgari ücretten az olamamalıdır. Stajyerin barınma, yemek ve ulaşım ihtiyaçları staj yapılan işyeri tarafından karşılanmalıdır. Bunu takip edecek bir komisyon oluşturulmalıdır.
4. Stajyerler, staj süreleri boyunca iş kazası ve meslek hastalığı sigortası kapsamına alınmalıdır. Bu işlem Yükseköğretim Kurumları tarafından yapılır.
5. Staj yapacak öğrencilerin sahip olması gereken iş güvenliği eğitimi, staj yapacağı işyerinin tehlike sınıfına göre belirlenmeli, bu eğitimi tamamlamayan stajyerler sahaya çıkarılmamalıdır. Üniversitelerde İŞİG tedbirlerine uyulup uyulmadığını takip edecek komisyonlar oluşturulmalıdır.

4.9. Yükseköğretimde Öğrenim Hakkının Geliştirilmesi

Gerekçe:

Türkiye’de eğitim, kamusal niteliğini yitirmiş, ticarileştirilmiş ve bilimsel özerklikten uzaklaştırılmıştır. Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) merkezîyetçi ve baskıcı yapısı, üniversitelerin özerkliğini ortadan kaldırmış; akademik özgürlük, ifade özgürlüğü ve katılımcı yönetim ilkeleri büyük ölçüde tahrip edilmiştir.

Öğrencilerin yalnızca eğitim değil, aynı zamanda barınma, beslenme, ulaşım, sağlık ve sosyo-kültürel ihtiyaçlarının karşılanması, nitelikli ve eşit bir eğitim hakkının temelidir.

Yaşanan ekonomik kriz ve yoksullaşma, toplumun tamamını etkilemekle birlikte, en ağır sonuçları üniversite öğrencileri üzerinde görülmektedir. Barınma, beslenme, ulaşım, sağlık gibi temel ihtiyaçlar her geçen yıl daha da kronikleşmekte, öğrenciler hem eğitimlerini sürdürmekte zorlanmakta hem de yaşam mücadelesi vermek zorunda kalmaktadır.

Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK) yurtları yetersiz kapasiteye sahipken, özel yurt ve kiralara öğrencilerin erişiminin çok üzerindedir. Yetersiz devlet yatırımları, öğrencileri denetimsiz ve gerici yapıların elindeki yurtlara mahkûm etmektedir.

Barınma krizi, beslenme yetersizliği ve yüksek ulaşım maliyetleri öğrencilerin eğitime erişimini zorlaştırmakta, sosyal ve kültürel gelişimlerini engellemektedir. Birçok öğrenci, sosyal ve kültürel etkinliklere katılmak için gerekli maddi imkândan yoksun kalmakta, bu durum öğrencilerin bütünsel gelişimini engellemektedir.

Karar 42:

1. Eğitim herkes için her kademede eşit, parasız, bilimsel, laik ve demokratik olmalıdır.
2. Öğrencilerin üzerindeki her türlü siyasi baskı son bulmalı üniversiteler, düşüncenin dile getirildiği özgür ve özerk kurumlar haline getirilmelidir.
3. KYK öğrenim bursu ve kredisi en az asgari ücret seviyesine çıkarılmalı, kredi geri ödemesi faizsiz olarak uzun vadede ödemesi sağlanmalıdır.
4. Tüm sağlık hizmetleri yaygınlaştırılmalı, öğrencilerin bu hizmetlerden ücretsiz faydalanması sağlanmalı üniversite bünyesindeki medikal merkezler kapatılmamalı, aksine güçlendirilmelidir.
5. Devlet yurtlarının kapasitesi ve kalitesi artırılmalı, öğrencilerin insanca yaşayabileceği standartlar sağlanmalı, mevcut yurtlarda yatak sayısı artırılarak yapılan kapasite artışlarına son verilmeli; odalar, çalışma alanları, yemekhane ve hijyen koşulları insani standartlara uygun hale getirilmelidir.
6. Öğrencilerin yeterli ve düzenli beslenebilmesi için beslenme ihtiyaçları ücretsiz karşılanmalı, üniversite yemekhanelerinde kaliteli, sağlıklı ve dengeli beslenme olanakları sunulmalıdır.
7. Öğrencilere ücretsiz toplu taşıma olanağı sağlanmalı, şehirlerarası öğrenci ulaşımında indirimli tarifeler uygulanmalıdır.
8. Öğrencilerin sosyal, kültürel ve sanatsal gelişimleri için üniversite bünyesinde ücretsiz atölyeler, kurslar, etkinlikler düzenlenmeli, öğrencilere kültürel ve sanatsal etkinliklere ücretsiz veya indirimli erişim imkânı sağlanmalıdır.
9. Üniversiteler, öğrenci kulüpleri ve toplulukları için maddi kaynak ve mekân desteği sağlamalıdır.
10. Üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık çalışmaları yürütülmelidir.

5. Geleceğin İnşaat Mühendisliği ve İhtiyaçları

5.1. Dünyada ve Türkiye’de Sosyolojik ve Demografik Değişimler ve İnşaat Mühendisliği Alanına Olası Etkileri

Gerekeçe:

Tüm dünyada mühendis emeği giderek daha belirgin biçimde yeni bir sömürü alanının parçası hâline gelmektedir. Azgelişmiş ülkelerde mühendis sayısının hızla artması, bu bölgelerde önemli bir mühendis fazlası yaratmış; bu fazlalık ise doğrudan işsizliği ve düşük ücretleri beraberinde getirmiştir.

Ülkemizde de yıllardır mühendislik eğitiminde kontenjanlar bilinçsizce artırılmış, her ile açılan üniversiteler, yetersiz altyapı, eksik akademik kadro ve nitelik sorunları nedeniyle eğitim kalitesi ciddi ölçüde gerilemiştir. Mühendislik hizmetlerine duyulan ihtiyaç ile istihdam politikaları arasındaki derin uçurum mühendislik işsizliğine yol açmış, mesleğin hem toplumsal değerini hem de ekonomik karşılığını zayıflatmıştır. Ancak bu durum yalnızca plansızlığın değil, aynı zamanda popülist politikaların bilinçli bir sonucudur ve mühendis iş gücünü, az gelişmiş ülkelere kapitalist ülkelere doğru kaydırmıştır.

Göç eden mühendisler, gelişmiş ülkelerin uzun süredir karşı karşıya olduğu mühendis emek gücü açığını doldurmaktadır. Bu durum da göçmen mühendislerin yer aldığı ülkelere, ülkenin yerel mühendis ücretlerinin yükselme ihtimalini sınırlar ve işgücü maliyetlerinin kontrol altında tutulmasını mümkün kılar.

Karar 43:

1. Ülkenin kaynaklarıyla yetiştirilmiş nitelikli işgücünün “ucuz işgücü” olarak gelişmiş ülkelere yönlendirilmesinin önüne geçilmeli; bu soruna karşı İMO farkındalık yaratacak her türlü girişimde bulunmalıdır. Beyin göçünün engellenmesi ülkedeki kamusal politikalarla doğru orantılıdır. Demokrasi ve özgürlüklerin geliştirilmesi, üretime bağlı bir ekonomik düzenin tesis edilmesi için mücadele edilmelidir.
2. Göçmen olarak ülkemize gelen mühendis işgücü, mevcut eşitsizlikleri, mühendislik hizmetlerindeki sorunları daha da derinleştirme potansiyeline sahiptir. Bu sorunları önleyebilmek için yetkinlik/yeterlilik belgelendirme sisteminin uygulamaya alınması hayattır.

5.2. Bilişim Alanındaki Gelişmeler ve İnşaat Mühendisliği Alanına Olası Etkileri

Gerekçe:

21. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren bilişim teknolojilerinde yaşanan; sanal gerçeklik, yapay zekâ, derin öğrenme, sayısal ikizler vb. gelişmeler inşaat mühendisliğinin, gelişen teknoloji ile önemli bir farklılaşma ve değişim sürecine girmesine neden olmaktadır. Teknolojideki bu gelişmeler ve otomasyon, geleneksel inşaat mühendisliği yöntemlerinin yerini veri odaklı akıllı teknolojilere bırakacağını göstermektedir. Bu durum mühendislerin yeni beceriler kazanmasını ve teknolojiye uyumlu bakış açıları geliştirmesini zorunlu kılmaktadır.

Karar 44:

1. İnşaat mühendisliği eğitim müfredatına yeni teknolojiler dahil edilmeli, dijital okuryazarlık eğitimleri düzenlenmelidir.
2. Dijitalleşmenin istihdam üzerindeki etkisi izlenmelidir.
3. Bilişim alanındaki gelişmelerin, dijital ve yapay zekânın üretimde aktif olarak kullanılmasının yol açacağı, mesleğimizde yeni uzmanlık alanlarının oluşacağı öngörülerek konu hakkındaki gelişmelere ve gelişmelerin oluşturacağı etik problemlere hazırlıklar yapılmalıdır.
4. İnşaat mühendisliğinde veri yönetimi, uzmanlık alanlarımızla ilişkilendirilerek eğitimler düzenlenmelidir.

5.3. İnşaat Mühendisliği Uygulama Alanlarında Değişimler ve İnşaat Mühendisliği Alanına Olası Etkileri

Gerekçe:

İnşaat mühendisliği uygulama alanlarında yaşanan dijital değişim ve dönüşümler, projelerde verimliliği artırmak ve çevresel duyarlılığı güçlendirmek açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Ancak bu fırsatların etkin biçimde değerlendirilebilmesi, mühendislerin güncel bilgi ve yetkinliklerle donatılmasına, teknolojinin bilinçli ve doğru şekilde kullanılmasına bağlıdır. Dijitalleşme, yapay zekâ destekli modelleme, gelişen malzeme bilimi ve sürdürülebilir tasarım ilkelerinin mesleğe entegre edilmesi sayesinde hata olasılığı minimize edilmekte; mühendislerin daha güvenli, analitik ve çözüm odaklı çalışmasına olanak sağlanmaktadır. Bu dönüşüm hem maliyet etkinliğini artırmakta hem de uzun ömürlü, enerji verimli ve çevre dostu yapıların üretimini destekleyerek mesleğin geleceğine yönelik güçlü bir altyapı oluşturmaktadır.

Karar 45:

1. İMO, inşaat mühendisliği uygulama alanlarında dijitalleşme, yeni malzeme teknolojileri ve sürdürülebilir tasarım yaklaşımlarına ilişkin meslektaşlarının yetkinliklerini artırmak amacıyla eğitim, seminer ve sertifikasyon programları düzenlemelidir.
2. Yapı üretim süreçlerinde geri dönüşümü esas alan ve düşük çevresel etkiye sahip malzeme kullanımına yönelik standart ve teknik dokümanlar oluşturulmalıdır.
3. Şantiyelerde sensör, drone ve otomasyon sistemleri için standartlar oluşturulmalı, akıllı güvenlik donanımları ve sıfır kaza politikası mevzuata entegre edilmelidir.
4. Doğa olaylarının afete dönüşmesinin engellenmesinde ve afetlerle mücadelede yapay zeka, dijital değişim ve dönüşüm aktif olarak kullanılmalıdır.

5.4. İnşaat Mühendisliğinde Malzemelerin Gelişimi ve Değişimi

Gerekçe:

İnşaat mühendisliğinde en yaygın kullanılan taşıyıcı sistem malzemesi olan betonarme, üretim sürecinde yüksek enerji ve doğal kaynak tüketimine yol açmakta, akarsu yataklarında çevresel tahribat yaratmakta ve geri dönüşümü güç olmaktadır. Ayrıca ağırlığı nedeniyle yapıların düşey ve yatay taşıyıcı sistemlerinde yüksek maliyetlere neden olmaktadır.

Sürdürülebilirlik, kaynak verimliliği ve çevre koruma hedefleri doğrultusunda, hafif, dayanıklı, çevreye duyarlı ve geri dönüştürülebilir; yeni malzemeler, kompozitler vb. artık bir gereklilik haline gelmiştir.

Karar 46:

1. Yeni nesil taşıyıcı sistem malzemelerinin geliştirilmesi, üretimi ve yaygınlaştırılması devlet teşvikleriyle desteklenmelidir. Kendini onaran betonlar, nanoteknoloji destekli malzemeler ve kompozit malzemelerin araştırma, geliştirme faaliyetleri yoğunlaştırılmalıdır.
2. Mühendislerin en uygun malzemeyi seçebilmeleri için performans, maliyet ve çevresel etki verilerini içeren kapsamlı malzeme veri tabanları oluşturulmalıdır. Odamız, bu alandaki AR-GE çalışmalarının artırılması ve sonuçların meslektaşlara aktarılmasını sağlamalıdır.
3. Malzeme bilimi ve yeni malzemeler, eğitimin önemli bir parçası olmalıdır. Odamız tarafından malzeme bilimi alanındaki gelişmeler sürekli takip edilmeli ve tanıtılmalıdır.

6. İnşaat Mühendisleri Odası, Mesleki İlişkiler, Dayanışma ve İş Birliği

6.1. İstihdam Koşulu ve Çalışma Alanlarına Göre Meslektaşlarla İlişkiler

Gerekçe:

Meslek alanımız tarihinde görülmemiş bir krizin, meslektaşlarımız ise güvencesiz-geleceksiz çalışma koşullarının içerisinde bulunmaktadır. Meslek alanımızın içinde bulunduğu bu durum Odamız tarafından yapılan saha araştırmaları ile de belirlenmiş olup meslektaşlarımızın yaşadığı ücret eşitsizliği, işsizlik, güvencesizlik ve çalışma koşullarındaki olumsuzluklar için köklü bir mücadele zeminini oluşturulmalıdır. Mühendislerin mesleki bilgi ve becerilerine uygun bir biçimde istihdam edilmesini sağlayacak, emeği ile geçinen üyelerin ekonomik ve sosyal haklarını koruyucu, geliştirici politikalar üretilmelidir.

Meslektaşlarımızın önemli bir bölümü, mühendislik fakültelerinin mezun sayısını, nitelik problemlerini ve istihdam politikasındaki yanlışlıkları işsizliğin temel nedenleri arasında görmektedir. Oysa resmi verilere göre, mevcut mevzuatın uygulanmasıyla bile inşaat mühendisi ihtiyacının karşılanabileceği ve büyük oranda mühendis istihdamı sağlanacağı görülmektedir. Bu nedenle, şubeler bazında düzenli veri toplama ve raporlama ile istihdam olanakları ve çalışma alanlarımızın gerçek ihtiyaçlarının raporlanması önemlidir. Bu ihtiyaçlar raporlanırken mühendislik hizmetleri gelişmiş olan ülke uygulamalarının da incelenmesi gerekmektedir.

İşsiz meslektaşlarımızın büyük kısmını mesleğe yeni başlayan genç meslektaşlarımız oluşturmaktadır. Çalışan genç mühendislerin çok büyük bölümü ücretli olarak çalışmaktadır. 25-34 yaş arası meslektaşlarımızın önemli bir kısmı düşük gelir skalasında yer almakla birlikte uzun süreli işsizlik deneyimleri yaşamaktadırlar. Bu gençlerin yüzde 83,3'ünün yurt dışında çalışmak istemesi mesleğimizin ve ülkemizin geleceğine dair kaygıların bir sonucudur.

Odamız tarafından yapılan araştırmalarda edinilen sonuçlara göre çalışan her iki mühendisten biri TMMOB'nin belirlediği mühendislik asgari ücretinin altında ve yüzde 27,5'i asgari ücretin dahi altında bir gelir elde etmektedir. Meslektaşlarımızın birçoğu gündelik yaşamın devamı için borçlanmak zorunda, dörtte üçü ise tasarruf yapamamaktadır. Özel sektörde ücretli çalışan meslektaşlarımızın neredeyse %80'i işiyle ilgili gelecek kaygısı duymaktadır.

Özel sektörde çalışan meslektaşlarımızın büyük bir bölümü haftalık 45 saatten fazla çalışmakta, fazla mesai yapanların ise büyük kısmı fazla mesai ücreti alamamaktadır.

Çalışma hayatında yer alan meslektaşlarımızın çalışma alanlarına ilişkin ortak asgari ilkelerin belirlenmesi; uzun çalışma saatleri, fazla mesai ve izin ücretleri gibi konularda hak kayıplarını denetlemek ve mühendislerin mağdur edilmesini engellemek için elzemdir. Hem özel sektör hem de kamu kurumlarında temsilciliklerin kurulması ve işyeri ziyaretlerinin yapılması, mevcut siyasal iklim içerisinde çeşitli zorlukları barındırsa da yeniden tesis edilmelidir.

İşyeri sahibi/ortağı olan meslektaşlarımızın yarıdan fazlası işyerinde kendileri dışında sadece 0-2 kişi ile çalışmaktadır, bu da işyerlerinin oldukça küçük ölçekli olduğunu gösterir.

Yapı denetim sektörü, meslektaşlarımızın önemli çalışma alanlarından biridir. Yapı denetim kuruluşlarında çalışan personelin, kamu hizmeti yaptığı gerçeğinden yola çıkılarak haklarının, ücretlerinin ve bağımsızlıklarının/güvenliklerinin sağlanması gerekmektedir. Bu alanlardaki etik ve görev tanımı sorunları, mesleğin itibarını ve toplumun can güvenliğini doğrudan ilgilendirmektedir. Yapı güvenliğinin tesisi açısından bu alanda yapılacak kanuni tanımlar önemlidir.

Özel sektörde çalışanların bir kısmı maaş ödemelerinde 30 günden fazla gecikme olabildiğini, kamuda çalışan meslektaşlarımız görevde yükselme sisteminin liyakatten uzak olduğunu ve siyasi müdahale ile olduğunu, yapı denetim çalışanı meslektaşlarımız ise hukuki destekten yoksun bırakıldıklarını belirtmiştir. Meslektaşlarımızın hukuki ve idari konulardaki sorunları için Odamızın mekanizmalar geliştirmesi önemlidir.

İnşaat mühendisliği alanındaki hızlı değişim ve mevcut eğitimdeki yetersizlikler, meslek içi sürekli eğitim ihtiyacını zorunlu kılmaktadır. Meslektaşlarımızla ilişkiler konusunda meslek içi eğitimin değişen karakteri değerlendirilmelidir.

Yıllar içinde kamudaki meslektaşlarımızın oranı keskin bir düşüş göstererek, çalışan mühendisler arasındaki oranı yarı yarıya gerilemiştir, bu da kamu istihdamına bakışı göstermektedir. Kamuda hem nicelik hem nitelik eksikleri tespit edilmelidir.

İMO'nun "örgütün amaçları doğrultusunda örgütsel eylem tarzlarının geliştirilmesi" için veriye ihtiyacı vardır. Düzenli veri toplama, İMO'nun meslektaşların ekonomik ve sosyal haklarını koruyucu/geliştirici politikalar üretmek görevini etkin şekilde yerine getirmesi için temel bir gerekliliktir.

Karar 47:

- 1. Özel ya da kamu kurumlarının mevcut istihdam durumu ve gerekliliklerine yönelik güncel veriler toplanmalı ve düzenli olarak değerlendirilmelidir. Bu çalışmaların yürütülmesi için "İstihdam ve Çalışma Koşulları İzleme Birimi" kurulmalıdır. Birim raporları hazırlamalı ve kamuoyuna sunmalıdır.**
- 2. İstihdam ve Çalışma Koşulları İzleme Birimi, tüm istihdam alanlarında adil ücret, güvenceli çalışma, mesleğe uygun iş tanımları ve haksız rekabetin önlenmesi için çalışmalar yürütmelidir. Çalışma koşulları ve görev tanımlarına ilişkin ortak asgari ilkeler belirlenmelidir.**
- 3. Meslektaşlarımızın yoğun olarak bulunduğu işyerlerinde işyeri temsilciliği yeniden tesis edilmelidir (Üniversite, İTB, kamu, yapı denetim ve mühendislik kapasitesi yüksek firmalar).**

4. Meslektaşlarımızın istihdam alanına özel sorunların belirlenebilmesi için şubelerce her yönetim döneminde bir kez olmak üzere işyeri ziyaretleri gerçekleştirilmeli, İstihdam ve Çalışma Koşulları İzleme Birimi tarafından hazırlanan şablon ile raporlaştırılmalıdır (İTB'ler, kamu kurumları, yapı denetim firmaları vb.).
5. Kadın mühendislerin istihdam, ücret ve çalışma koşulları başta olmak üzere, maruz kaldıkları ayrımcılık ve mobbing olaylarına dair güncel ve düzenli veri toplanmalı ve bu veriler "İstihdam ve Çalışma Koşulları İzleme Birimi" tarafından değerlendirilmelidir.
6. Ayrımcılığa ve mobbinge maruz kalan üyeler TMMOB ana yönetmeliği esas alınarak hukuki, idari ve teknik destek İMO tarafından sağlanmalı; şikâyet süreçleri gizlilik esasıyla takip edilmeli ve raporlanmalıdır.
7. Proje bürolarındaki iş yerlerinin ve çalışanlarının kapasitesini güçlendirecek eğitim ve bilgi paylaşımı mekanizmaları geliştirilmelidir.
8. Yapı denetim süreçlerinde yaşanan iş yükü, ücret, görev tanımı ve etik sorunları, çalışanların katkısıyla düzenli olarak değerlendirilmeli ve gerekli takipler yapılmalıdır.
9. Çalışanların haklarını ve güvenliğini korumaya yönelik bilgilendirme, eğitim ve dayanışma mekanizmaları güçlendirilmelidir.
10. Meslektaşlarımızın çalıştıkları alanlarda yaşadıkları hukuki, idari ve teknik sorunların çözümü için gerekli destek Odamız ve şubeler tarafından sağlanmalıdır.
11. Kamu kurumları, üniversiteler ve meslek örgütleri arasında bilgi paylaşımını ve iş birliğini artıracak düzenli olarak değerlendirme toplantıları yapılmalıdır.
12. Genç ve işsiz meslektaşlarımız için eğitim, sertifikasyon, mentorluk programları deneyimli meslektaşlarımız ile planlanmalıdır. Ücretli olan mesleki eğitimlerde işsiz meslektaşlarımıza belli oranlarda ücretsiz kontenjan ayrılmalıdır.
13. İşsiz üyelerimizin iş bulma süreçlerine destek olmak amacıyla Odamıza gelen iş ilanlarının görünürlüğünü artıracak ortak dijital paylaşım ve eşleştirme mekanizmaları geliştirilmelidir. İş ilanlarının duyurulmasında ortak ilkeler belirlenmelidir.

6.2. Öğrencilerle İlişkiler

Gerekçe:

İnşaat Mühendisleri Odasının öğrencilerle kurması gereken ilişkinin temel çerçevesi ve amaçları, TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Öğrenci Üye Yönetmeliği'nde detaylıca tanımlanmıştır. Bu ilişki, öğrencilerin mesleki gelişimlerine katkıda bulunmayı, sorunlarına çözüm üretmeyi ve onların Oda faaliyetlerine aktif katılımını sağlamayı hedeflemektedir.

İMO'nun öğrencilerle ilişkisinin temel amacı, ülkemizdeki üniversitelerin inşaat mühendisliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin akademik, sosyal ve

kültürel sorunlarına demokratik ve bilimsel üniversite ekseninde çözüm üretmektir. Bu süreçte, öğrencilerin meslek odalarını tanımaları ve Oda faaliyetleri içinde yer almalarını sağlamak ve İMO'nun üniversiteler ile yürüttüğü iş birliği çalışmalarına katkıda bulunmak hedeflenir.

İnşaat Mühendisleri Odasının öğrencilerle ilişkisi, sadece kayıt altına alma işlemi olmanın ötesinde, öğrencilerin akademik, sosyal ve mesleki gelişimlerini desteklemeyi ve onların meslek yaşamına Oda çatısı altında organize olarak hazırlanmalarını sağlayan aktif, iki yönlü ve kurumsal bir iş birliği şeklinde olmalıdır.

Karar 48:

1. **İnşaat mühendisliği öğrencileri genç-İMO üyeliğine teşvik edilmeli, öğrencilerin örgütlenme çalışmaları ve Oda faaliyetlerine katılımı desteklenmelidir.**
2. **Öğrencilerin, meslektaş adayımız olması ve içinde yaşadıkları üniversite ortamı içerisinde yaşadıkları problemleri kendi örgütlenme mekanizmaları ile çözmeleri konusunda gerekli destek Oda ve şubelerimizce verilmelidir.**
3. **Öğrencilerin mesleğe hazırlığını destekleyecek teknik geziler, mentorluk, seminer, tanıtım ve bilgilendirme faaliyetleri düzenli hâle getirilmelidir.**
4. **Uygulama becerilerini güçlendirmek amacıyla proje, laboratuvar konularında eğitim çalışmaları yapılmalı ve sosyal/teknik içerikte yarışmalar düzenlenmelidir.**
5. **Öğrenim hayatları içerisinde ihtiyaç duydukları alanlarda ve zamanlarda sınava hazırlık atölyeleri vb. uygulamalarla destek sağlanmalıdır.**
6. **İnşaat Mühendisliği Vakfı iş birliğinde ihtiyaç sahibi genç-İMO üyeleri için burs fonu oluşturulmalı, burs verebilme imkanları yaratılmalıdır.**
7. **Öğrencilerin, barınma sorunu ve ekonomik sorunlarının çözümüne dair çalışmalar yapılmalıdır.**

6.3. Diğer Mühendislik-Mimarlık Alanlarıyla İlişkiler

Gerekçe:

TMMOB varlığıyla ve yasasıyla mühendislik-mimarlık alanlarının birliğini ve gücünü temsil etmektedir. TMMOB'nin gücü bağlı olan odaların etkinliği ve gücünden kaynaklanmaktadır. Sorunları ortak olan mühendis ve mimar camiasının sorunlara karşı çözümleri ve bu çözümler için vereceği mücadele de ortak olacaktır. Güç birlikten doğar, kazanımlar örgütlü mücadeleyle alınır.

Mühendislik üretim süreçleri doğası gereği mühendislik ve mimarlık disiplinlerinin birlikte çalışmasını gerektirmektedir. Disiplinler arası uyumun ve ilişkilerin eksikliği, mesleki toplumsal kazanımların zayıflamasına sebep olur.

Karar 49:

1. Demokratik merkezîyetçi yönetim anlayışı çerçevesinde Odamızın TMMOB’de, şube ve temsilciliklerimizin İKK’larda karar ve eylem süreçlerinde daha aktif katılım sağlaması yönünde çalışmalara önem verilmelidir.
2. Yapı üretim süreçlerinde yaşanan iletişim ve uyum sorunlarına yönelik çözüm önerileri, ilgili paydaşlar arasında şeffaf şekilde tartışılmalı ve çözüme kavuşturulmalıdır.
3. Diğer mühendislik disiplinleriyle çakışan ve ortak çalışma alanları olan konularda yaşanan ihtilafların çözümü için etkin çalışmalar yapılmalıdır.

6.4. Merkezi ve Yerel İdarelerle İlişkiler

Gerekçe:

İnşaat Mühendisleri Odasının yerel yönetimlerle ilişkisi, kentlerin daha yaşanabilir hale getirilmesi için denetim, teknik katkı ve demokratik katılımın kurumsallaşması üzerine inşa edilmelidir. İMO, mevcut “müşteri” kavramı ile pekiştirilen yönetim anlayışına karşı, kentte yaşayanları kentsel hizmetlere eşit ulaşma hakkına sahip “insan” olarak gören kamucu bir yaklaşımı tesis etmek için çalışmalıdır. İMO’nun sunduğu teknik bilgi ve mesleki uzmanlık, yerel yönetimlerdeki planlama, altyapı ve afet yönetim süreçlerinin bilimsel temelini oluşturmaktadır.

Bu ilişki, merkezi ve yerel yönetimlerin halkın katılımına, taleplerine ve denetimlerine yol gösterici olması ilkesi çerçevesinde, meslek odalarının bir kentin sağlıklı gelişimini sağlayan bilimsel ve teknik omurgası haline gelmesini sağlamalıdır.

Karar 50:

1. İMO ve birimleri mesleki ve toplumsal faydayı gözetmek kaydıyla merkezi ve yerel idarelerle her türlü diyaloga ve iş birliğine açık olmalıdır.
2. Kamu kurumlarıyla kurulacak ilişkiler, örgüt bütünlüğünü sağlamak ve sonuç alabilmek için yerelde şube ve temsilciliklerce, merkezi idarelerde ise Oda merkezince yürütülmelidir.
3. Odamız, şubelerin yerel yönetimlerle ilişkileri konusunda rehber olacak çerçeve protokoller oluşturmaktadır.
4. Merkezi ve yerel yönetimlere, yatırımları konusunda yol gösterilmeli ve toplumsal faydanın gözetilmediği her durum için halkın bilinçlendirilmesi yönünde çalışmalar yürütülmelidir.
5. İMO şube ve temsilcilikleri bölgelerindeki kamu yatırımlarını izlemeli ve bilimsel raporlar oluşturmaktadır.

6.5. Mesleki Paydaşlarla İlişkiler

Gerekçe:

Etik ve kalite standartlarının tüm bileşenlere yayılabilmesi için paydaşlarla eşgüdümlü çalışmak önemlidir.

Karar 51:

İMO, farklı disiplinler de dahil sektör ve uzmanlık kuruluşlarıyla eğitim, denetim ve kalite standartlarını içeren çalışmalar yapmalıdır.

Bu kapsamda;

1. **Proje üretimi, yapı denetimi, uygulama süreçleri ve mesleki gelişim konularında kurumlar arasında düzenli bilgi paylaşımı için mekanizmalar geliştirilmelidir.**
2. **Ortak eğitim, sertifikasyon ve mesleki standart çalışmaları tüm paydaşların katılımıyla planlanmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.**

6.6. Demokratik Kuruluşlarla İlişkiler

Gerekçe:

İnşaat Mühendisleri Odasının demokratik kuruluşlarla (meslek birlikleri, sendikalar, kent-çevre örgütleri vb.) ilişki kurmasının gerekliliği, kamu yararının, bilimin ve hukukun esas alındığı, katılımcı bir toplum ve meslektaş hedefinden kaynaklanmaktadır.

Demokratik kuruluşlarla iş birliği, ülkemizin ve kentlerimizin yönetiminde demokrasinin, kamu yararının, bilimin ve hukukun esas alınması amacını gütmektedir. Meslektaşlarımızın da yoğun bir şekilde maruz kaldığı emek sömürsüne karşı kazanım elde edebilmek ancak ortak mücadele ile mümkün olabilecektir.

Aynı zamanda kentlerin doğal ve kültürel değerlerinin, ormanlarının, yeşil alanlarının ve sahillerinin, yağmanın kısı kacından kurtarılması ve korunması gerekmektedir. Bu değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması, toplumun, ilgili meslek odalarının ve toplumsal muhalefetin diğer bileşenlerinin görüşlerinin alınarak, sonuçların tartışmaya açılmasıyla daha etkin sağlanabilir.

İMO, kent halkının ve meslek örgütlerinin demokratik katılımını ve denetimini sağlayacak bir anlayışın geliştirilmesini öncelikli ve temel bir gereklilik olarak görmektedir. Mevcut temsili demokrasinin yetersizliği göz önüne alındığında, kentli örgütlenmelerin artması ve katılımcılığın bir ilke olarak geliştirilmesi zorunludur.

Kentleri ilgilendiren büyük projeler gibi kararların, halkın, kentlinin tartışmasına açılması ve bu konularda meslek odalarının, uzman kişilerin ve üniversitelerin görüşlerinin mutlaka alınması gerekmektedir. Bu, demokratik kuruluşların, bilimsel ve teknik bilgiyi karar alma süreçlerine taşımasında önemli bir rol üstlenmesini sağlar. Planlamada, sağlıklı ve uyumlu gelişen, kültürel ve doğal değerleri korunan kentlerin yaratılması için toplumun ve ilgili meslek odalarının görüşü alınmalı, sonuçları tartışmaya açılmalıdır.

Karar 52:

Meslek örgütümüz tüm birimleriyle, demokratik kuruluşlarla ilişki kurarak, yalnızca meslektaşlarının haklarını savunmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal gelişmeye katkıda bulunmalı, emek mücadelesini desteklemelidir. Ülkemizin ve kentlerimizin yönetiminde demokrasinin, kamu yararının, bilimin ve hukukun esas alınacağı katılımcı, şeffaf, hesap verebilir yönetimlerin oluşması için mücadele etmelidir.

6.7. İnşaat Mühendisliği Mesleğinin Bütünlüğünün Korunması

Gerekeçe:

Mesleğimizin geldiği noktada birçok uzmanlık ve istihdam alanına dair özel örgütlenmelerin olduğu görülmektedir. Odamız mesleğin bütünlüğünü korumak, uzmanlık ve istihdam alanları arasındaki çelişkileri gidermek amacıyla meslek mensuplarının yetki ve sorumluluklarını belirler. Bu adım, yetki karmaşasına son vererek her uzmanın kendi alanındaki yetkinliğini ve sorumluluğunu kesin olarak tanımlamasını sağlar. Böylece, her uzmanlık dalının kendi adına ayrı ve potansiyel olarak çatışan mesajlar vermesini engeller. Mesleğin tek, güvenilir bir otorite tarafından temsil edilmesi mesleğin gelişimi ve sorunların çözümü için son derece önemlidir.

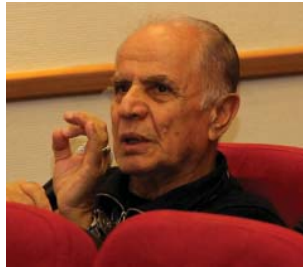
Karar 53:

1. İMO, mesleğin uzmanlık alanlarındaki yetki ve sorumlulukları belirleyerek, tüm bileşenlerin uyum içinde, kamu yararını gözeterek mesleki bütünlüğü korumayı sağlamalıdır.
2. Uzmanlıkla ilgili çalışmalar Yetkin Mühendislik kavramı içerisinde belirlenecek yetkilerle çatışmasız hale getirilmelidir.

2. İnşaat Mühendisliği Kurultayı

Kurultay Hazırlık Çalıştayları

Adana Şube - 28 Haziran 2025

Ankara Şube - 20 Eylül 2025

Ankara Şube Kastamonu Temsilciliği - 4 Ekim 2025

Ankara Şube Kayseri Temsilciliği - 27 Eylül 2025

Antalya Şube - 20 Eylül 2025

Aydın Şube - 25 Eylül 2025

Bursa Şube - 13 Eylül 2025

Denizli Şube - 22 Ağustos 2025

Diyarbakır Şube Mardin Temsilciliği - 24 Ağustos 2025

Diyarbakır Şube Şanlıurfa Temsilciliği - 26 Ağustos 2025

Diyarbakır Şube Malatya Temsilciliği - 2 Ekim 2025

Erzurum Şube Kars Temsilciliği - 5 Temmuz 2025

Erzurum Şube Iğdır Temsilciliği - 6 Temmuz 2025

Erzurum Şube Bayburt Temsilciliği - 13 Temmuz 2025

Erzurum Şube - 22 Eylül 2025

Eskişehir Şube - 20 Eylül 2025

Gaziantep Şube - 6 Eylül 2025

İstanbul Şube - 5 Ekim 2025

İzmir Şube - 16 Eylül 2025

Kocaeli Şube - 5 Ağustos 2025

Konya Şube - 22 Ağustos 2025

Manisa Şube - 31 Temmuz 2025

Mersin Şube - 26 Ağustos 2025

Muğla Şube - 26 Eylül 2025

Sakarya Şube - 29 Eylül 2025

Samsun Şube - 20 Eylül 2025

Tekirdağ Şube - 27 Eylül 2025

Trabzon Şube - 10 Eylül 2025

Uşak Şube - 25 Eylül 2025

Van Şube - 4 Ekim 2025

TMMOB

İnşaat Mühendisleri Odası

Necatibey Cad. No: 57, Kızılay Ankara

Tel: 0.312.294 30 00 - Faks: 294 30 88

<https://imo.org.tr> - imo.org.tr